

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสนาธิการทหาร
เพื่อเสริมสร้างศักยภาพกำลังพลของ
กองบัญชาการกองทัพไทย

โดย

พันเอก สิริพงศ์ พชรกนกกุล
รองเสนาธิการ วิทยาลัยเสนาธิการทหาร
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 62
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2562 – 2563

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้อนุมัติให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคล เรื่อง “แนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสนาธิการทหาร เพื่อเสริมสร้างศักยภาพกำลังพลของกองบัญชาการกองทัพไทย” ลักษณะวิชา การทหาร ของ พันเอก สิริพงศ์ พชรกนกกุล เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๒ ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๒ - ๒๕๖๓

พลโท

(พิสิทธิ์ ปฐมเอม)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสนาธิการทหารเพื่อเสริมสร้างศักยภาพกำลังพลของกองบัญชาการกองทัพไทย

ลักษณะวิชา การทหาร

ผู้วิจัย พันเอก สิริพงศ์ พชรกนกกุล **หลักสูตร** วปอ. รุ่นที่ ๖๒

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาโครงสร้างหลักสูตรเสนาธิการทหาร และการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน ตลอดจนปัญหาข้อขัดข้องในการดำเนินงาน ๒) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสนาธิการทหารที่มีความทันสมัย รวมทั้งเป็นไปตามวิสัยทัศน์ของกองทัพไทย และสอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็นในอนาคตและเสริมสร้างศักยภาพกำลังพลของกองบัญชาการกองทัพไทย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยได้สัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ผู้บัญชาการวิทยาลัยเสนาธิการทหาร รองเจ้ากรมกำลังพลทหาร รองผู้บัญชาการวิทยาลัยเสนาธิการทหาร ผู้อำนวยการกอง วิทยาลัยเสนาธิการทหาร และรองผู้อำนวยการกองวิทยาลัยเสนาธิการทหาร ซึ่ง ๒ ท่านสุดท้ายกำลังศึกษาในหลักสูตรเสนาธิการทหาร การวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการศึกษา พบว่า โครงสร้างของหลักสูตรเสนาธิการทหารมีวัตถุประสงค์หลักของหลักสูตรเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับวิทยาลัยการทัพของไทยและสหรัฐอเมริกาที่มุ่งให้นักศึกษารู้จักการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มีบทบาทอย่างมากต่อการสำเร็จการศึกษา โดยให้ความสำคัญกับวิชาแกนที่เป็นแก่นของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ มีการเรียนวิชาการ และวิชาเสริมหรือวิชาเลือกเพื่อประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติราชการในการเผชิญกับสถานการณ์ในปัจจุบัน การแก้ปัญหาสำคัญต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตและใช้ในการบริหารจัดการชีวิตประจำวันได้ตามความเหมาะสม มีข้อเสนอแนะ คือแนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสนาธิการทหาร เป็นไปตามนโยบายและสั่งการของผู้บังคับบัญชาที่จะขับเคลื่อนกองทัพไปในทิศทางเดียวกัน ลดเวลาการศึกษาด้วยการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพื่อให้นักศึกษาได้ศึกษา เตรียมตัวมาก่อนเข้ารับการศึกษาผ่านระบบออนไลน์ ปรับรายละเอียดในรายวิชาให้ได้รับการเพิ่มพูนความรู้จากประสบการณ์ทำงานที่ผ่านมาที่มีการจัดการความรู้มาอย่างต่อเนื่อง เหมาะสมกับภารกิจปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามภาวะแวดล้อมได้อย่างทันต่อสถานการณ์ ลดการสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นจากการขาดประสบการณ์เหมาะสมกับความเป็นทหารอาชีพที่ได้รับการยอมรับจากหน่วยเหนือ รัฐบาล ประชาชน และเป็นที่ยอมรับของมิตรประเทศ

Abstract

Title : Joint War College Course development guidelines to fulfill Personnel Potential in Royal Thai Armed Forces Headquarter

Field : Military

Name : Colonel Siriphong Patcharakanokkul **Course :** NDC **Class :** 62

This study has objective to study 1) The current Joint War College Course framework and problems, 2) Development guidelines this course to be modern by Royal Thai Armed Forces Headquarter vision which the learning skills in the future. This research uses data collection from related documents, commander delivering policies, and in depth interview of 5 personnel such as the commandant of Joint War College, deputy commandant of Joint War College, staff of Joint War College, and deputy director, Joint Personnel Royal Thai Armed Forces Headquarter.

Results from the study show that the core objectives of course framework are the same as war colleges and also United States Army War College. The important ways to encourage students are learning by themselves in the core competencies, alternate subjects, and electives. The problems solving in present time and in the future are available in this course.

Joint War College Course Development guidelines are follow on high level commanders' concept to drive Royal Thai Armed Forces Headquarter in the same direction. The distance learning use information technology (e-learning) are important for preparation before class in order to reduce learning time in college. The Knowledge Management will apply continuously for the changing environment and situation crisis. Finally, Royal Thai Armed Forces Headquarter personnel will be military professionalism whom admire from Royal Thai Government, people, and International alliances.

คำนำ

เอกสารวิจัยส่วนบุคคลเรื่อง แนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสนาธิการทหารเพื่อเสริมสร้างศักยภาพกำลังพลของกองบัญชาการกองทัพไทย ซึ่งเป็นเอกสารวิจัยประกอบการศึกษาตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๒ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศนั้น ได้จัดทำขึ้นด้วยความตระหนักในความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาที่วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร เป็นสถาบันการศึกษาชั้นสูงของประเทศที่มีภารกิจในการจัดการศึกษาเพื่อประสานวิทยาการและการวิจัยที่เกี่ยวกับการป้องกันราชอาณาจักรให้แก่ข้าราชการทหาร ตำรวจ ข้าราชการพลเรือน หนังกงานองค์กรของรัฐ และรัฐวิสาหกิจ รวมทั้งภาคีต่าง ๆ ให้เกิดความเข้าใจในความรับผิดชอบร่วมกันเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ และเพื่อประโยชน์ในการกำหนดนโยบาย การวางแผนและการอำนวยการเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสนาธิการทหารเพื่อเสริมสร้างศักยภาพกำลังพลของกองบัญชาการกองทัพไทย จัดทำขึ้นเพื่อให้วิทยาลัยเสนาธิการทหารได้มีการพัฒนาหลักสูตรให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ตลอดจนนโยบายด้านการศึกษาของกองทัพและของผู้บังคับบัญชา ทั้งนี้จะเป็นการเพิ่มพูน พัฒนาความรู้ให้กับผู้เข้ารับการศึกษานำไปใช้ในการปฏิบัติราชการในอนาคตตามคำกล่าวที่ว่า “เราต้องการคนแบบไหนต้องฝึกสอนตามแบบนั้น” ซึ่งจะส่งผลดีต่อการปฏิบัติงานในภาพรวมของหน่วยงานของผู้เข้ารับการศึกษาและความมั่นคงของชาติในอนาคตสืบไป

ผู้วิจัยหวังว่า งานวิจัยฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนของวิทยาลัยเสนาธิการทหาร และเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดทำหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตรในระดับเดียวกันต่อไป

พันเอก

(สิริพงศ์ พชรกนกกุล)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๒

ผู้วิจัย

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารวิจัยส่วนบุคคล เรื่อง แนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสนาธิการทหารเพื่อเสริมสร้างศักยภาพกำลังพลของกองบัญชาการกองทัพไทย ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก พลเรือโท ไกรศรี เกษร ผู้บัญชาการวิทยาลัยเสนาธิการทหาร พลตรี ศุภวิช นรินทรภักดี รองผู้บัญชาการวิทยาลัยเสนาธิการทหาร พลอากาศตรี อนุกุล อัครธรรม รองผู้บัญชาการวิทยาลัยเสนาธิการทหาร ผู้อำนวยการกองวิทยาลัยเสนาธิการทหาร รองผู้อำนวยการกองวิทยาลัยเสนาธิการทหาร นักศึกษาหลักสูตรเสนาธิการทหาร รุ่นที่ ๖๑ และนักศึกษาหลักสูตรหลักประจำวิทยาลัยการทัพบก ชุดที่ ๖๔ และผู้ที่เกี่ยวข้อง ที่กรุณาให้ข้อมูล คำแนะนำอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงใคร่ขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณ พลตรี ณรงค์รัชช โตสิงห์ตระกูล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร พลตรี อำนาจ เลิศหิรัณย์ ที่ปรึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำในการศึกษาวิจัยแนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสนาธิการทหาร เพื่อพัฒนาศักยภาพกำลังพลของกองบัญชาการกองทัพไทย และเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยทุกขั้นตอนของการดำเนินการวิจัยกระทั่งเสร็จสมบูรณ์

ความดีที่พึงหาได้จากเอกสารวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแต่คุณอาจารย์ทุกท่านที่ได้ประศาสน์วิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย

พันเอก

(สิริพงศ์ พชรกนกกุล)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๒

ผู้วิจัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ	ก
ABSTRACT	ข
คำนำ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภาพ	ซ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๒
ขอบเขตของการวิจัย	๒
วิธีดำเนินการวิจัย	๒
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๓
คำจำกัดความ	๓
บทที่ ๒ การทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔
แนวคิดการพัฒนาหลักสูตร	๔
ทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตร	๗
หลักสูตรวิทยาลัยการทั่ต่างประเทศไทย	๑๙
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์	๒๔
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักสมรรถนะ	๒๕
แนวคิดสมรรถนะกำลังพลกองบัญชาการกองทัพไทย	๒๘
สมรรถนะกำลังพลกองบัญชาการกองทัพไทย	๒๙
แนวทางการประเมินสมรรถนะหลักของกองบัญชาการกองทัพไทย	๓๐
การนำแนวคิดสมรรถนะมาใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	
ของกองบัญชาการกองทัพไทย	๓๔
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนากำลังพลตามแนวทางรับราชการของข้าราชการทหาร	๓๖
นโยบายการศึกษาของกองทัพไทย	๓๙
แผนแม่บทการปรับปรุงโครงสร้างกระทรวงกลาโหม ด้านการฝึกศึกษา	๔๔
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒	๔๘

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
นโยบายและการสั่งการของผู้บังคับบัญชา	๕๕
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕๘
กรอบแนวคิดของการวิจัย	๖๐
สรุป	๖๑
บทที่ ๓ การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรเสนาธิการทหาร	๖๒
ประวัติวิทยาลัยเสนาธิการทหารโดยสังเขป	๖๒
การจัดหลักสูตรเสนาธิการทหาร	๖๓
สรุป	๗๑
บทที่ ๔ การพัฒนาหลักสูตรเสนาธิการทหาร	๗๒
ส่วนที่ ๑ การเชื่อมโยงแต่ละหลักสูตรของวิทยาลัยการทัพ	๗๒
ส่วนที่ ๒ แนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิ	๗๔
ส่วนที่ ๓ แนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสนาธิการทหารเพื่อเสริมสร้างกำลังพล	๗๗
สรุป	๗๙
บทที่ ๕ สรุปและข้อเสนอแนะ	๘๐
สรุป	๘๐
ข้อเสนอแนะ	๘๑
บรรณานุกรม	๘๒
ภาคผนวก	๘๕
แบบสัมภาษณ์เชิงลึก	๘๖
ประวัติย่อผู้วิจัย	๘๘

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่

๒ - ๑	แสดงการเข้ารับการศึกษาของกำลังพลของกองทัพเรือ	๓๘
๒ - ๒	แสดงการเข้ารับการศึกษาของกำลังพลของกองทัพอากาศ	๓๘
๓ - ๑	การจัดหลักสูตรเสนาธิการทหารฯ	๗๐

สารบัญแผนภาพ

หน้า

แผนภาพที่

๒ - ๑	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบพื้นฐานของหลักสูตร	๘
๒ - ๒	พหุมิติของ Active Learning	๒๐
๒ - ๓	การจัดกลุ่มสมรรถนะหลักของกำลังพล บก.ทท.	๓๑
๒ - ๔	การกำหนดระดับสมรรถนะแต่ละด้าน	๓๓
๒ - ๕	แสดงผังความเชื่อมโยงการพัฒนาระบบการบริหารทรัพยากรบุคคล ของกองบัญชาการกองทัพไทย	๓๖
๒ - ๖	กรอบแนวคิดของการวิจัย	๖๐
๓ - ๑	ระบบและกลไกการวัดผลและประเมินผลการศึกษา	๗๐

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากการที่บริบทของประเทศและโลกกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีแหล่งความรู้ใหม่ ๆ เกิดขึ้นอย่างหลากหลาย ส่งผลให้ต้องมีการเลือกเรียนรู้สิ่งใหม่และการปรับตัวเพื่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ระบบการศึกษาจึงต้องมุ่งพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนด้วยการเปิดทางเลือกให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ เชี่ยวชาญในเรื่องที่ถนัด เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้ด้วยตนเองไปตลอดชีวิต ในขณะที่เด็กก็ต้องมุ่งเน้นการมีคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อให้เป็นคนดี รับผิดชอบต่อสังคมและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงที่กำหนดเป้าหมายให้กองทัพมีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงและมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม โดยยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ กำหนดเป้าหมายพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง มีคุณภาพและมีทักษะที่การเรียนรู้ที่จำเป็นในอนาคต

กองบัญชาการกองทัพไทย ได้กำหนดวิสัยทัศน์ “เป็นองค์กรนำที่ทันสมัยในการอำนวยความสะดวกด้านการป้องกันประเทศและการปฏิบัติการทางทหารเพื่อความมั่นคง เป็นที่เชื่อมั่นของรัฐบาล ประชาชน และเป็นที่ยอมรับของมิตรประเทศ” ซึ่งการที่กองบัญชาการกองทัพไทยจะดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ดังกล่าว และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านทักษะการเรียนรู้ในอนาคต จึงต้องมีการพัฒนากำลังพลสำหรับการปฏิบัติงานในฝ่ายเสนาธิการร่วมและปฏิบัติการทางทหารในทุกรูปแบบเพื่อให้องค์กรเป็นไปตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดด้วยการศึกษาหลักสูตรเสนาธิการทหาร ซึ่งเป็นหลักสูตรสูงสุดตามแนวทางรับราชการหลักสูตรหนึ่งที่ทำให้ความรู้ในเรื่องกระบวนการวิจัย กระบวนการเพื่อการจัดทำแผนงานให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และงานรองรับยุทธศาสตร์ชาติของหน่วยเหนือ การปฏิบัติการร่วม/ผสม และวิทยาการอื่น ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนและอำนวยความสะดวกในการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ

ดังนั้น การศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสนาธิการทหารเพื่อเสริมสร้างศักยภาพกำลังพลของกองทัพไทย เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยได้เล็งเห็นปัญหาดังกล่าวจึงมีความสนใจที่จะดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร ให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันและอนาคตสามารถนำเอาความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ อันจะทำให้กำลังพลของกองบัญชาการกองทัพไทย เป็นผู้มีความพร้อม รู้เท่าทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมปัจจุบันและอนาคต มีคุณธรรม จริยธรรม และเป็นกำลังสำคัญของกองบัญชาการกองทัพไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาโครงสร้างหลักสูตรเสนาธิการทหาร และการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน ตลอดจนปัญหา ข้อขัดข้องในการดำเนินงาน

๒. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสนาธิการทหาร ที่มีความทันสมัย และเป็นไปตามวิสัยทัศน์ของกองทัพไทย และสอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็นในอนาคต และสามารถเสริมสร้างศักยภาพกำลังพลของกองบัญชาการกองทัพไทย

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา

๑.๑ การวิจัยครั้งนี้ เน้นการศึกษา วิเคราะห์ เปรียบเทียบ เพื่อการพัฒนาหลักสูตรเสนาธิการทหาร ตามที่ วสท.สปท.บก.ทท. รับผิดชอบดำเนินการ เท่านั้น

๑.๒ การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาแนวทางการศึกษาในวิทยาลัยเสนาธิการทหาร และวิทยาลัยการทัพบกของสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นหลักสูตรเทียบเท่าหลักสูตรเสนาธิการทหารของไทย

๒. ขอบเขตด้านประชากร

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้วางแผน ผู้เข้ารับการศึกษาในหลักสูตรเสนาธิการทหาร

๓. ขอบเขตด้านระยะเวลาการศึกษาวิจัย

เก็บข้อมูลตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน ๒๕๖๒ – พฤษภาคม ๒๕๖๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกับการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ดังนี้

๑. การรวบรวมข้อมูล

๑.๑ ข้อมูลทุติยภูมิ ดำเนินการโดยการศึกษาจากตำราและเอกสารต่าง ๆ

๑.๒ ข้อมูลปฐมภูมิ ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บังคับบัญชาของ บก.ทท. วสท. สปท. และผู้เข้ารับการศึกษาหลักสูตรเสนาธิการทหาร

๒. การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลทฤษฎี หลักสูตรเสนาธิการทหาร

๓. การนำเสนอข้อมูล

นำเสนอข้อมูลแบบรายงานการวิจัยเชิงพรรณนาและวิเคราะห์นำเสนอแนวคิดใหม่ ๆ จากการศึกษาวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ได้ทราบโครงสร้างหลักสูตรเสนาธิการทหาร และการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน ตลอดจนปัญหา ข้อขัดข้องในการดำเนินงาน
๒. ได้แนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสนาธิการทหาร ที่มีความทันสมัย และเป็นไปตามวิสัยทัศน์ของกองทัพไทย และสอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในอนาคต และสามารถเสริมสร้างศักยภาพกำลังพลของกองบัญชาการกองทัพไทย

คำจำกัดความ

แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา หมายถึง	แผนการขับเคลื่อนประเทศด้านการศึกษา เป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะสนับสนุนการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ทุกด้าน
กระบวนการศึกษา หมายถึง	การดำเนินการตั้งแต่ได้รายชื่อตัวบุคคลที่จะเข้ารับการการศึกษา เพื่อเตรียมการในเรื่องทางธุรการ การเตรียมการเรื่องความรู้ การดูแลระหว่างการเข้ารับการการศึกษา จนกระทั่งสำเร็จการศึกษา
การพัฒนา หมายถึง	การเปลี่ยนแปลงทีละเล็กละน้อย โดยผ่านลำดับขั้นต่างๆ ไปสู่ลำดับที่สามารถขยายตัวขึ้น เติบโตขึ้น มีการปรับปรุงให้ดีขึ้น และเหมาะสมไปกว่าเดิม และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ สามารถนำไปปฏิบัติประยุกต์ และปรับใช้เป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาที่ต้องใช้หลักการพิจารณาเพื่อให้เกิดความเหมาะสมตามสภาวะการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น
การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง	การเปลี่ยนแปลงและการปรับปรุงหลักสูตรเดิมให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ทั้งในด้านการวางจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหาวิชาการเรียน การสอน การวัดและประเมินผลอื่นๆ เพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่วางไว้
หลักสูตรเสนาธิการทหาร หมายถึง	หลักสูตรที่วิทยาลัยเสนาธิการทหารเปิดการศึกษา มีระยะเวลาการศึกษา ๑๑ เดือน

บทที่ ๒

การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสนาธิการทหาร เพื่อเสริมสร้างศักยภาพกำลังพลของกองบัญชาการกองทัพไทย” ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรม ซึ่งประกอบด้วย แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม เอกสาร พระราชบัญญัติ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑. แนวคิดการพัฒนาหลักสูตร
๒. หลักสูตรวิทยาลัยการทัพของต่างประเทศและของไทย
๓. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์
๔. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักสมรรถนะ
๕. แนวคิดสมรรถนะกำลังพล กองบัญชาการกองทัพไทย
๖. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนากำลังพลตามแนวทางรับราชการของข้าราชการทหาร
๗. นโยบายการศึกษาของกองทัพไทย
๘. แผนแม่บทการปรับปรุงโครงสร้างกระทรวงกลาโหม ด้านการศึกษา
๙. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒
๑๐. นโยบายและการสั่งการของผู้บังคับบัญชา
๑๑. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการพัฒนาหลักสูตร

๑. ความหมายของหลักสูตร

มาจากคำในภาษาอังกฤษว่า “Curriculum” ซึ่งมาจากคำในภาษาละตินว่า Currere แปลว่า “ทางวิ่ง” หรือ “ลู่วิ่ง” หรือ “ลู่วิ่งวิ่งเข้าสู่เส้นชัย” หลักสูตรเป็นตัวกำหนดหรือเป็นกรอบแนวปฏิบัติ ที่จะทำให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุตามความมุ่งหมายที่วางไว้ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาทุกระดับ

Taba^๑ ให้คำนิยามของหลักสูตรว่า คือ แผนการเรียนรู้ซึ่งประกอบด้วยจุดประสงค์ และจุดหมายเฉพาะ การเลือกและการจัดเนื้อหา วิธีการจัดการเรียนการสอน และการประเมินผล

Saylor และ Alexander^๒ กล่าวถึงความหมายหลักสูตรว่า เป็นแผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้ให้แก่บุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เพื่อบรรลุเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายที่วางไว้โดยมีสถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบ

^๑Taba, Hilda. Curriculum development ; theory and practice. (New York : Harcourt, Brace & World, 1962). หน้า ๔๒-๔๓.

^๒J Galen Saylor ; William M Alexander. Planning curriculum for schools. (New York : Holt, Rinehart and Winston, 1974). หน้า ๒๓-๒๕.

สุมิตร คุณานุกร^๓ ให้ความหมายว่า หลักสูตร หมายถึง โครงการให้การศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะสอดคล้องกับความมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้

ธำรง บัวศรี^๔ กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรว่า มีอยู่ ๒ ทศนะ กล่าวคือ ความหมายของหลักสูตรตามทศนะเดิม และความหมายของหลักสูตรตามทศนะใหม่ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

ความหมายตามทศนะเดิม ในวงการศึกษามีเมื่อกำหนดหลักสูตรมาใช้ก็ความหมายโดยอาศัยรากศัพท์เดิม และมีการกำหนดนิยามของหลักสูตรขึ้นอย่างง่าย ๆ โดยถือหลักว่า สิ่งใดก็ตามที่ต้องการให้สอนให้ผู้เรียนรู้นั้น คือ หลักสูตร ดังนั้นถ้านำมาเอาสิ่งที่ผู้ใหญ่สมัยก่อนถ่ายทอดความรู้สู่บุตรหลานมาพิจารณาในเชิงหลักสูตรก็อาจกล่าวได้ว่า วิชาตกปลา ล่าสัตว์ หรือปลูกพืช คือ หลักสูตรในยุคนั้น ต่อมาเมื่อโลกเจริญขึ้นมีกิจกรรมหลายอย่างที่ต้องทำเพื่อดำรงชีวิตเพิ่มขึ้นวิชาที่ต้องจัดสอนก็เพิ่มตามขึ้นมาแต่การจะสอนทุก ๆ วิชาที่มีอยู่ย่อมเป็นไม่ได้ ดังนั้นในการกำหนดหลักสูตรผู้สอนจะเลือกเฉพาะวิชาที่เห็นว่าจำเป็นและมีประโยชน์มารวมไว้ในหลักสูตร

ด้วยเหตุนี้จึงได้มีการกำหนดนิยามของหลักสูตรว่า “หลักสูตร หมายถึง รายวิชาหรือเนื้อหาที่กำหนดไว้ให้ผู้เรียนได้เรียน” นี่จึงเป็นความหมายตามทศนะเดิม

นิยามดังกล่าวนี้บางประเทศยังคงยึดถืออยู่ และได้ใช้เป็นหลักในการจัดทำหรือพัฒนาหลักสูตร โดยกำหนดรายวิชาต่าง ๆ ขึ้นให้ผู้เรียนได้เรียนหลักสูตรของชั้นใดก็หมายถึงรายวิชาที่จัดสอนในชั้นนั้น การตีความหมายของหลักสูตรในลักษณะดังกล่าว มีสาเหตุมาจากความเข้าใจขณะนั้นว่า การศึกษา คือการเรียนหนังสือดังนั้นเมื่อพูดถึงหลักสูตร จึงหมายถึงรายวิชาต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ รายวิชาต่าง ๆ เหล่านี้ถึงแม้จะมีความแตกต่างกันตามสถานที่เรียนและตามกาลสมัย แต่ก็ไม่ทำให้รูปลักษณะของหลักสูตรเปลี่ยนแปลงไปแต่อย่างใด

การที่หลักสูตรถูกพิจารณาในรูปของรายวิชา นอกจากมีสาเหตุมาจากแนวความคิดที่กล่าวมาแล้ว ยังเป็นผลเนื่องมาจากวิธีการสอนการเรียนอีกด้วยกล่าวคือเมื่อกำหนดความมุ่งหมายไว้ว่าผู้เรียนจะต้องเรียนรู้เนื้อหาวิชาที่กำหนดไว้ การสอนก็จะมุ่งในลักษณะเดียวกันกับความมุ่งหมายคือ หนักไปในทางท่องจำเนื้อหาสาระให้ได้มาก ๆ มีการทำแบบฝึกหัดมาก ๆ และมีการทดสอบความจำ บ่อย ๆ การเรียนก็จะเป็นไปในลักษณะเดียวกัน

ความหมายตามทศนะใหม่ ปัจจุบันความรู้ด้านจิตวิทยาก้าวหน้าไปเป็นอันมาก นักการศึกษาส่วนใหญ่มองเห็นความสำคัญของพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กและยอมรับว่าพัฒนาการเหล่านั้น ควรได้รับการส่งเสริมทุกด้านไม่ว่าทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา นอกจากนี้เด็กหรือผู้เรียนแต่ละคนยังมีความต้องการ และความสนใจแตกต่างกัน ดังนั้นการสนองความต้องการจึงไม่ใช่เพียงการจัดรายวิชาให้เรียนเหมือน ๆ กันเท่านั้น แต่จะต้องพิจารณาให้กว้าง

^๓สุมิตร คุณานุกร. หลักสูตรและการสอน. (กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓). หน้า ๒.

^๔ธำรง บัวศรี. ทฤษฎีหลักสูตร การออกแบบและการพัฒนา. (พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพฯ : ธนธัชการพิมพ์, ๒๕๔๒). หน้า ๓-๗.

ออกไปว่า ทำอย่างไรจึงจะให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมพัฒนาการ และสนองความต้องการของผู้เรียนได้ นักการศึกษาในปัจจุบันจึงต่างตระหนักดีว่า การที่ผู้เรียน จะเรียนรู้อะไรนั้น เป็นผลจากการที่ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ในสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง หน้าที่ของครูหรือผู้สอนอยู่ที่ว่าจะทำอย่างไร หรือจะจัดประสบการณ์อะไร และอย่างไรให้แก่ผู้เรียนเพื่อให้ได้เรียนรู้และมีพัฒนาการตามที่ได้กำหนดไว้ ข้อความที่กล่าวมานี้แสดงว่าหัวใจสำคัญของการเรียนการสอนก็คือ “ประสบการณ์” ที่ผู้เรียนจะได้รับ ดังนั้นเมื่อพูดถึงหลักสูตรนักการศึกษาหลายท่านจึงตีความหมายโดยยึดเอาประสบการณ์เป็นหลัก และกล่าวว่า “หลักสูตร” คือ ประสบการณ์ที่จัดให้ผู้เรียน เพื่อให้มีพัฒนาการตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้”

ในระยะหลัง ๆ มานี้ มีนักการศึกษาบางท่านมีความเห็นว่า การตีความหมายของหลักสูตรในรูปของประสบการณ์ ก่อให้เกิดความสับสนทั้งผู้จัดหรือผู้พัฒนาหลักสูตรและผู้นำหลักสูตรไปใช้ เพราะเมื่อนำเอาเอกสารหลักสูตรมาดู ไม่ว่าจะหลักสูตรประถมศึกษา มัธยมศึกษา หรือหลักสูตรอื่นใด จะสังเกตเห็นว่าหลักสูตรทุกฉบับได้บรรจุสาระสำคัญไว้เหมือนกัน แต่เมื่อพิจารณาสาระสำคัญของหลักสูตร จะเห็นว่ามีกรกล่าวถึงประสบการณ์น้อยมาก แต่สิ่งที่เห็นปรากฏชัดอยู่ก็คือ เนื้อหาที่ผู้เรียนจะต้องเรียน และกิจกรรมที่ควรจัดให้ผู้เรียนกระทำ ซึ่งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตรจะต้องทำความเข้าใจให้ชัดเจนว่า กิจกรรมกับประสบการณ์นั้น มีความหมายที่แตกต่างกัน ซึ่งกิจกรรมเป็นเพียงการกระทำทางกายเท่านั้น ส่วนประสบการณ์หมายถึงสิ่งที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล อันเป็นผลเนื่องมาจากการกระทำ ดังนั้น เพื่อไม่ให้เกิดความสับสน การกำหนดนิยามของหลักสูตรจึงควรมุ่งที่แผนในการจัดประสบการณ์หรือมวลประสบการณ์ ดังนั้น นักการศึกษาบางท่านจึงนำเอาคำว่า “แผน” หรือ “โครงการ” หรือ “ข้อกำหนด” มาใช้ในการตีความหมายของหลักสูตร

การศึกษา เป็นกระบวนการพัฒนาคนให้มีคุณธรรม ความรู้ และประสบการณ์อย่าง ต่อเนื่อง ช่วยทำให้คนมีพัฒนาการของชีวิตในทางที่ดีขึ้นเพื่อนำความเจริญและคุณประโยชน์สู่ตนเอง สังคม และประเทศชาติ^๕ ดังนั้นจึงต้องมีหลักสูตรเพื่อเป็นแนวทางและเป็นเกณฑ์มาตรฐานทางการศึกษาสำหรับควบคุมการเรียนการสอนในแต่ละระดับ การศึกษาการที่จะทราบว่าการศึกษาระดับต่างๆ จะดีหรือไม่ดี สามารถศึกษาได้จากหลักสูตรในระดับนั้นๆ เพราะหลักสูตรเป็นเครื่องมือในการแปลงจุดมุ่งหมายและนโยบายทางการศึกษา สู่การปฏิบัติในระดับต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะคอยกำหนดทิศทางการเรียนการสอนเป็นไปตามความมุ่งหมายของการศึกษา หลักสูตรจึงเป็นหัวใจสำคัญและเป็นเครื่องชี้วัดความเจริญของการศึกษา

๒. ความสำคัญของหลักสูตร

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์^๖ ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ต้องมีหลักสูตรเพื่อเป็นแนวทางและเป็นเกณฑ์มาตรฐานทางการศึกษาสำหรับควบคุมการเรียนการสอน การที่จะทราบว่าการศึกษาระดับต่าง ๆ จะดีหรือไม่ดี สามารถศึกษาได้จากหลักสูตรการศึกษา เพราะหลักสูตรเป็นเครื่องมือในการแปลงจุดมุ่งหมายและนโยบายทางการศึกษาสู่

^๕ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ. (กรุงเทพฯ อีสันเพรส, ๒๕๓๙). หน้า ๑๐-๑๑.

^๖เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑-๑๓.

การปฏิบัติ หลักสูตรจะเป็นเสมือนทางลัดที่จะคอยกำหนดทิศทางให้การเรียนการสอนเป็นไปตามความมุ่งหมายของการศึกษา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ หลักสูตรเป็นเครื่องชี้แนวทางในการจัดความรู้และประสบการณ์แก่ผู้เรียน ซึ่งครูจะต้องปฏิบัติตาม เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มุ่งสู่จุดหมายเดียวกัน หลักสูตรจึงเป็นหัวใจของการศึกษา หลักสูตรจะระบุสิ่งที่คาดหวังจะเกิดขึ้นกับผู้เรียน และแนวทางในการจัดให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ตามต้องการ

ทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตร

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรโดยทั่วไป นักศึกษาและนักพัฒนาหลักสูตรได้มีการเสนอไว้หลายรูปแบบ Taba ได้ให้ความเห็นว่า หลักสูตรทั้งหลายจะต้องมีองค์ประกอบพื้นฐาน ๔ ประการ Taba^๗ คือ

๑. จุดมุ่งหมาย หมายถึง ความต้องการของหลักสูตร ซึ่งจะเป็นแนวทางในการเรียนการสอน ทำให้ผู้สอนรู้ว่าจะสอนเนื้อหาอะไร สอนแก่ใคร ทำไม่จึงสอน มีความประสงค์อะไร จะใช้วิธีใดสอน และจะทำการประเมินผลอย่างไร

๒. เนื้อหาวิชา หมายถึง สารของความรู้และประสบการณ์จากการเรียนรู้วิชานั้น ๆ ซึ่งจะเป็นรายละเอียดที่จะนำมาถ่ายทอดให้แก่ผู้เรียน ให้มีคุณสมบัติตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการของหลักสูตร

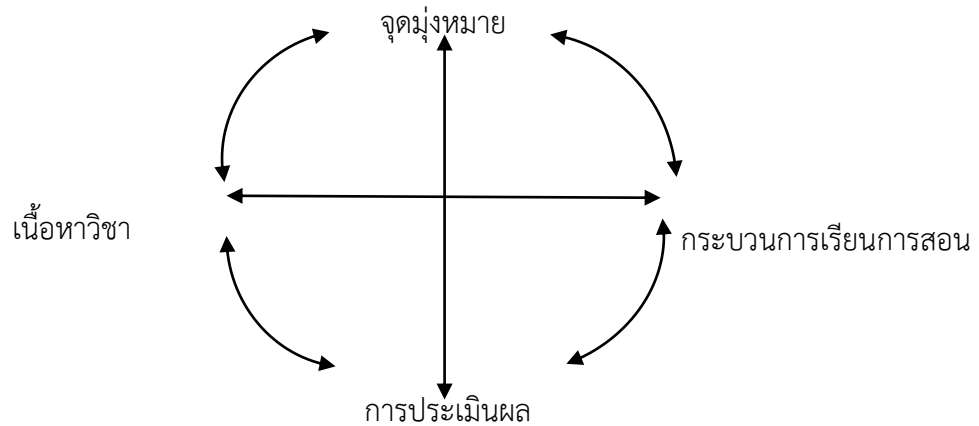
๓. กระบวนการเรียนการสอน คือ การแปลจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ไปสู่การสอนตามเนื้อหาของหลักสูตรที่กำหนด โดยการใช้วิธีการสอนแบบต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ สมรรถภาพ ทักษะ เจตคติ และมีคุณสมบัติตามหลักสูตร

๔. การประเมินผล คือ กระบวนการที่ทดสอบและแสดงให้ทราบว่า ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ สมรรถภาพ ทักษะ เจตคติ มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรหรือไม่ โดยให้จุดมุ่งหมายเป็นแนวทางของการประเมินผล เพื่อให้ได้ผลออกมาปรับปรุงการเรียนการสอนเนื้อหาวิชา กระบวนการเรียนการสอน และการดำเนินการอื่น ๆ

องค์ประกอบพื้นฐานของหลักสูตรทั้ง ๔ ประการนี้ มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งแสดงให้เห็นได้ตามแผนภาพที่ ๒-๑

^๗Taba, Hilda. เรื่องเดิม. หน้า ๔๒๒-๔๒๕.

แผนภาพที่ ๒ - ๑ แสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบพื้นฐานของหลักสูตร

ที่มา : Taba, 1962 : 425

สุมิตร คุณานุกร^๘ ได้เสนอรูปแบบของการพัฒนาหลักสูตร และแสดงให้เห็นว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก ๕ ประการด้วยกันคือ

๑. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร หลักสูตรแต่ละหลักสูตรจะต้องมีจุดมุ่งหมายที่แสดงถึงเอกลักษณ์ และวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันออกไป จุดมุ่งหมายของหลักสูตรแต่ละระดับควรสอดคล้อง และเสริมจุดมุ่งหมายของการศึกษาในระดับชาติ กิจกรรมนี้เป็นความพยายามที่จะหาคำตอบต่อคำถามที่ว่า “จะให้การศึกษายไปเพื่ออะไร” ผู้พัฒนาหลักสูตรจะตอบคำถามนี้ได้ก็ต่อเมื่อได้ทำการสำรวจ และวิจัยข้อมูลต่างๆ ทั้งที่เกี่ยวข้องกับสังคมและผู้เรียน

๒. การเลือกเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ กิจกรรมในขั้นที่ ๒ คือ การเลือกสรรวิชาความรู้ และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาด้วยว่าเนื้อหาสาระอะไรควรนำมาสอนก่อนหรือสอนหลัง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ และพัฒนาไปได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

๓. การนำเอาหลักสูตรไปใช้ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา และครูนำเสนอโครงการของหลักสูตรที่เป็นรูปเล่มไปปฏิบัติให้เกิดผล หัวใจของการนำหลักสูตรไปใช้ คือ การสอน และบุคคลที่สำคัญที่สุดในขั้นตอนนี้ คือ ครู

๔. การประเมินผลหลักสูตร เป็นการค้นคว้าหาคำตอบว่าหลักสูตรนั้น ๆ สัมฤทธิ์ผลตามที่กำหนดไว้ในความมุ่งหมายหรือไม่ มากหรือน้อยเพียงใด และอะไรที่เป็นสาเหตุการประเมินผลหลักสูตรครอบคลุมไปถึงการพิจารณาขั้นตอนทั้งสามที่กล่าวมาแล้วเพื่อหาข้อบกพร่อง

๕. การปรับปรุงหลักสูตร กระบวนการของการพัฒนาหลักสูตร มีลักษณะเป็นวัฏจักร เริ่มต้นด้วยการกำหนดความมุ่งหมาย เลือกและจัดเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย นำหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิดผลตามที่ตั้งจุดมุ่งหมายไว้ ประเมินผลหาข้อบกพร่องของ

^๘สุมิตร คุณานุกร. เรื่องเดิม หน้า ๕-๘.

กระบวนการนี้ และนำผลที่ได้ไปปรับปรุงหลักสูตรการปรับปรุงหลักสูตร จึงเริ่มต้นด้วยกระบวนการ และขั้นตอนเดิมอีก คือ การปรับปรุงจุดมุ่งหมาย เมื่อจุดมุ่งหมายที่เป็นแบบแม่บทเปลี่ยนไป กระบวนการที่เหลือก็ต้องเปลี่ยนไป ให้สอดคล้องรับกันจนถึงการประเมินหลักสูตร และนำเอาข้อมูลที่ได้จากการประเมินไปปรับปรุงหลักสูตรอีกเป็นวัฏจักรเวียนต่อเนื่องกัน

๑. องค์ประกอบของหลักสูตร

ชำระ บัควอรี^๙ (๒๕๓๑ : ๘-๙) กล่าวว่า นิยามของหลักสูตรนอกจากจะชี้ให้เห็นว่ามีสาระสำคัญอะไรและความหมายอย่างไรแล้ว ยังชี้ให้เห็นว่าจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญและจำเป็นอะไรบ้าง องค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรจึงต้องประกอบด้วย

๑.๑ เป้าประสงค์และนโยบายการศึกษา หมายถึง สิ่งที่รัฐต้องการตามแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในเรื่องเกี่ยวกับการศึกษา

๑.๒ จุดหมายของหลักสูตร หมายถึง ผลส่วนรวมที่ต้องการให้เกิดแก่หลักสูตร หลังจากเรียนจบไปแล้ว

๑.๓ รูปแบบและโครงการหลักสูตร หมายถึง ลักษณะและแผนผังที่แสดงการแจกแจง วิชา หรือกลุ่มวิชา หรือกลุ่มประสบการณ์

๑.๔ จุดประสงค์ของวิชา หมายถึง ผลที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากที่ได้เรียน วิชานั้นไปแล้ว

๑.๕ เนื้อหา หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ได้มีทักษะและความสามารถ หลังจากที่ได้เรียนรู้เนื้อหาที่กำหนดไว้

๑.๖ จุดประสงค์ของการเรียนรู้ หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ได้มี ทักษะและความสามารถหลังจากที่ได้เรียนรู้เนื้อหาที่กำหนดไว้

๑.๗ ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ หมายถึง วิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมและมี หลักเกณฑ์ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้

๑.๘ การประเมินผล หมายถึง การประเมินผลการเรียนรู้เพื่อใช้ในการปรับปรุงการ เรียนการสอน

๑.๙ วัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน หมายถึง เอกสาร สิ่งพิมพ์ วีซีดี วีดิทัศน์ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมทั้งอุปกรณ์โสตทัศนศึกษา เทคโนโลยีการศึกษาและอื่น ๆ ที่ช่วยส่งเสริม คุณภาพ และประสิทธิภาพการเรียนการสอน

๒. คุณลักษณะหลักสูตรที่ดี

Saylor และ Alexander^{๑๐} ได้พัฒนาแบบประเมินหลักสูตร เพื่อตรวจสอบว่าหลักสูตร ที่พัฒนาขึ้นมา นั้นมีคุณภาพดีมากน้อยเพียงใด ดังนี้

๒.๑ เนื้อหาสาระสำคัญของหลักสูตร ครอบคลุมข้อมูลที่ได้มาจากผู้เรียน สังคม กระบวนการเรียน และความรู้ที่ควรจะได้รับในระหว่างการศึกษาหรือไม่อย่างไร

^๙ชำระ บัควอรี. เรื่องเดิม หน้า ๘-๙.

^{๑๐}J Galen Saylor ; William M Alexander.Op.cit. หน้า ๔๔-๔๕.

๒.๒ กระบวนการเรียนผู้เรียนมีโอกาสดำเนินการ และมืออิสระที่จะพัฒนาตามความสามารถ ความสนใจตามแนวทางของตนเองหรือได้หรือไม่

๒.๓ ผู้เรียนและผู้สอนมีความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับแผนการเรียนต่าง ๆ ในหลักสูตรหรือไม่ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการเรียนนั้น ๆ ตามวุฒิภาวะของเขาหรือไม่ ผู้เรียนมีความเข้าใจในเหตุผล และยอมรับในสิ่งที่สถานศึกษาคาดหวังจากเขาหรือไม่

๒.๔ แผนงานหลักสูตรโดยส่วนรวมมีความกว้างขวางหรือไม่ และแผนนั้นสอดคล้องสัมพันธ์กับการเรียน การสอน การวัดผล ตลอดทั้งจุดมุ่งหมาย และโอกาสทางการเรียนที่กำหนดไว้หรือไม่

๒.๕ แผนการต่าง ๆ เปิดโอกาสให้มีการแสดงปฏิกิริยาย้อนกลับจากผู้เรียน หรือกลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางที่จะปรับปรุงแผนนั้น ๆ หรือไม่อย่างไร

๒.๖ แผนงานของหลักสูตรมีช่องว่างสำหรับการยืดหยุ่น เพื่อให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตามโอกาสของการเรียนวิธีการเรียนการสอน ตลอดทั้งการรับฟังความคิดเห็นของผู้สอนและผู้เรียนเพื่อการพัฒนาให้ดีที่สุดหรือไม่

วิชัย ดิสสระ^{๑๑} ได้เสนอแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรไว้ สรุปได้ดังนี้

๑. ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนความก้าวหน้าทางวิชาการ ความสอดคล้องของเนื้อหาสาระ และการเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจและสังคม เป็นต้น

๒. การดำเนินงานในการพัฒนาหลักสูตรต้องกระทำให้ครบ ๕ ขั้นตอน คือการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การเลือกและการจัดเนื้อหาวิชาการและประสบการณ์ การนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินผลหลักสูตร และการปรับปรุงหลักสูตร

๓. หลักสูตรที่ดี ต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร การจัดแผน การเรียนการสอน วิธีสอนและคุณสมบัติผู้สอน สถานที่ สื่อการเรียนการสอน และหนังสือตำราเรียน

๔. ต้องมีการประชุม สัมมนา ปรึกษาหารือร่วมกันกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเป็นครั้งคราว ทั้งนี้เพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพและเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

โดยสรุปสำหรับการพัฒนาหลักสูตรนั้น ไม่ว่าจะใช้หลักการหรือวิธีการใด ในที่สุดก็จะได้ องค์ประกอบที่สำคัญ อยู่ ๔ อย่าง คือ การกำหนดจุดมุ่งหมาย กำหนดเนื้อหาวิชาและรูปแบบของหลักสูตร การวางแผนการที่จะนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลหลักสูตรและการเรียนการสอน ซึ่งทั้งสี่อย่างดังกล่าวนี้ การประเมินหลักสูตรและการเรียนการสอนเป็นกระบวนการวางแผนพัฒนาหลักสูตรในตัวของมันเอง จะทำหน้าที่วิเคราะห์ ตรวจสอบหาความสัมพันธ์และความสอดคล้องของขั้นตอนทั้งสี่ ถ้าหากองค์ประกอบทั้งสี่มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกันเป็นอย่างดีก็ถือว่าหลักสูตรนั้นมีประสิทธิภาพ

๓. หลักการพัฒนาหลักสูตร

หลักการพัฒนาหลักสูตร หมายถึง กรอบที่ใช้ยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติในการพัฒนาหลักสูตร ซึ่ง Palph W. Tyler^{๑๒} (1962) ได้กำหนดคำถามหลัก ๔ ข้อ ไว้เป็นหลักในการพัฒนาหลักสูตรคือ

^{๑๑}วิชัย ดิสสระ. เรื่องเดิม. หน้า ๓๗-๓๘.

^{๑๒}Tyler, Palph W. Basic Principles of Curriculum and instruction. Chicago : University of Chicago World,1962.

๓.๑ จุดมุ่งหมายการศึกษาที่สถาบันการศึกษาต้องการจะบรรลุ

จุดมุ่งหมายการศึกษาที่สถาบันการศึกษาต้องการจะบรรลุเป็นการระบุคุณลักษณะของผู้เรียนที่สังคมต้องการ เมื่อผู้เรียนจบหลักสูตรแล้ว จุดมุ่งหมายจึงมีบทบาทสำคัญมาก เพราะเป็นเกณฑ์หรือมาตรฐานให้ผู้สอนได้ใช้ตัดสินใจเลือกและกำหนดเนื้อหาประสบการณ์การเรียนรู้สื่อการสอน วิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ตลอดจนวิธีประเมิน เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามที่ระบุไว้ ขณะเดียวกันจุดมุ่งหมายการศึกษาเป็นตัวกำหนดทิศทางการทำงานของสถานศึกษาว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรจะช่วยเหลือคณะอาจารย์ ให้จัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อนำผู้เรียนไปสู่ทิศทางใด จุดมุ่งหมายที่สถาบันการศึกษาต้องการจะบรรลุ นั้น เป็นสิ่งที่ได้มาจากการพิจารณาและวินิจฉัยคุณค่าของคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรและผู้บริหารสถานศึกษา ในการพิจารณาเพื่อตัดสินใจกำหนดจุดมุ่งหมายการศึกษานี้ จำเป็นที่ผู้ตัดสินใจจะต้องได้รับข้อมูลที่จำเป็นเพื่อให้ตัดสินใจได้อย่างถูกต้องและชาญฉลาด การใช้แต่เพียงประสบการณ์และความเชื่อเท่านั้นอาจทำให้การกำหนดจุดมุ่งหมายการศึกษาเป็นไปอย่างเลื่อนลอยและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมได้น้อย Tyler ได้เสนอ แหล่งข้อมูลที่จำเป็นต้องใช้ในการกำหนดจุดมุ่งหมายและศึกษาไว้ ๓ แหล่ง คือ

๓.๑.๑ แหล่งข้อมูลด้านสังคม การศึกษาสภาพสังคมนั้นเพื่อให้ทราบถึงลักษณะสังคมในปัจจุบันและอนาคต เพื่อสถาบันการศึกษาจะได้กำหนดคุณลักษณะของผู้จบหลักสูตรว่าควรเป็นเช่นไร การที่ผู้เรียนจะมีคุณลักษณะได้จำเป็นต้องได้รับการฝึกฝน อบรมพฤติกรรม และฝึกปรือให้มีความชาญฉลาดและความสามารถในเนื้อหาวิชาที่ถูกต้อง ทันสมัย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถที่จะเผชิญปัญหาและปรับตัวอยู่ในสังคม แต่เพราะเนื้อหาวิชาการได้ถูกพัฒนาและค้นคว้าอย่างรวดเร็วเกิดขึ้นอย่างมากมายจนสถาบันการศึกษาไม่สามารถจะถ่ายทอดเนื้อหาความรู้เหล่านี้ให้กับผู้เรียนได้หมด การศึกษาสภาพสังคมจะช่วยให้นักพัฒนาหลักสูตรสามารถถ่วงถ่วงคัดเลือกเนื้อหาวิชาที่จำเป็นไว้ในหลักสูตร

๓.๑.๒ แหล่งข้อมูลด้านผู้เรียน ดังที่ได้กล่าวมาแล้วจุดมุ่งหมายการศึกษา คือ ข้อความที่ระบุคุณลักษณะของผู้จบหลักสูตรซึ่งกำหนดออกมาเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน และเนื้อหาวิชาการ การศึกษาข้อมูลด้านผู้เรียนเพื่อต้องการจะหาว่าพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนในด้านใดบ้างที่ต้องการจะเปลี่ยนแปลง ซึ่งปรากฏว่ามี ๓ ด้านที่สำคัญ คือ

๓.๑.๒.๑ พุทธิพิสัย (Cognitive Domain) เป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้น เพราะได้รับการพัฒนาทางด้านสติปัญญา

๓.๑.๒.๒ ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้น เพราะได้รับการฝึกฝนพัฒนาทางด้านฝีมือการทำงาน

๓.๑.๒.๓ เจตพิสัย (Affective Domain) เป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเพราะได้รับการปลูกฝังอบรมบ่มนิสัยจนเกิดทัศนคติที่ดีในเรื่องที่สถาบันการศึกษาต้องการ

๓.๑.๓ แหล่งข้อมูลด้านผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาสาระวิชาการ จากการวิเคราะห์สภาพสังคมทำให้นักพัฒนาหลักสูตรทราบว่าเนื้อหาอะไรที่ควรกำหนดให้เรียน แต่เพื่อความถูกต้องจำเป็นจะต้องเก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญในฐานะที่เป็นผู้คิดค้น และรู้เนื้อหาวิชาการมากที่สุด จะทำให้นักพัฒนาหลักสูตรสามารถกำหนดจุดมุ่งหมายการศึกษาในส่วนที่เป็นเนื้อหาได้ถูกต้องตามหลักวิชาการ ทันสมัย และทำได้ในเชิงธุรกิจ

๓.๒ ประสบการณ์การเรียนรู้จะนำไปสู่จุดมุ่งหมายการศึกษา

เมื่อนักพัฒนาหลักสูตรได้กำหนดจุดมุ่งหมายที่จะบรรลุแล้ว ขั้นตอนต่อไปจะต้องคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ที่สถาบันการศึกษาจะต้องจัด ซึ่งหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกประสบการณ์เรียนรู้ Tyler ได้กำหนดไว้ดังนี้

๓.๒.๑ จะต้องเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนได้กระทำตามพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ระบุไว้ในจุดมุ่งหมาย

๓.๒.๒ จะต้องเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจ

๓.๒.๓ จะต้องเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีศักยภาพที่จะทำได้

๓.๒.๔ มีประสบการณ์การเรียนรู้หลาย ๆ ประสบการณ์ที่จะพาผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายอันเดียวกันได้

๓.๒.๕ มีประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดเหมือนกัน แต่นำผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้ต่าง ๆ กันเนื่องจากในจุดมุ่งหมายจะระบุถึงพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนใน ๓ ด้าน คือ พุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และเจตพิสัย แสดงว่าสถาบันการศึกษาจะต้องจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะทั้ง ๓ ประการ ตามหลักเกณฑ์การคัดเลือกประสบการณ์ที่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะทั้ง ๓ ประการได้ หากสถาบันการศึกษาสามารถรู้ว่าเป็นประสบการณ์การเรียนรู้อะไร และสามารถจัดได้ย่อมเป็นการประหยัดเวลา และทำให้ผู้สอนสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้อื่นเพื่อฝึกฝนผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ในด้านอื่น ๆ ได้เพิ่มขึ้น

๓.๓ จะจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างไร ผู้เรียนจึงจะเกิดการเรียนรู้ ตามจุดมุ่งหมาย เมื่อได้จุดมุ่งหมายและประสบการณ์การเรียนรู้แล้ว ขั้นตอนต่อไป คือ สถาบันการศึกษาจะต้องจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งเป็นขั้นที่สำคัญมากของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรเพราะเป็นขั้นที่ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้หรือไม่ตามจุดมุ่งหมาย ความมีชีวิตของหลักสูตรจะเกิดขึ้นหรือไม่ก็อยู่ที่ขั้นนี้ Tyler ได้ให้หลักการอย่างกว้าง ๆ ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไว้ ๓ ประการ คือ

๓.๓.๑ ประสบการณ์การเรียนรู้จะต้องจัดอย่างต่อเนื่อง (Continuity) จากประสบการณ์การเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างหยาบ จนถึงผู้เรียนรู้อะเอียดลึกซึ้งยิ่งขึ้น

๓.๓.๒ ประสบการณ์การเรียนรู้จะต้องจัดอย่างมีลำดับ (Sequence) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทั้งในด้านความลึกและความกว้างของความรู้

๓.๓.๓ ประสบการณ์การเรียนรู้จะต้องจัดอย่างบูรณาการ (Integration) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ความสามารถไปใช้ได้

๓.๔ จะประเมินอย่างไรว่าผู้เรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมาย

การประเมินจะแบ่งเป็น ๒ ประเด็น คือ

๓.๔.๑ ประเมินว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ นั่นคือ การตัดสินใจว่าผู้เรียนมีความรู้วิชาการ ความสามารถทางการปฏิบัติ และทัศนคติที่ดีตามเนื้อหาสาระวิชาการที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินในระดับนี้จึงออกมาในรูปของการทดสอบแบบวัดความคิดเห็น แบบวัดทักษะ การสังเกตพฤติกรรม เป็นต้น

๓.๔.๒ ประเมินว่าผลรวมจากการที่ผู้เรียนมีความรู้วิชาการ ความสามารถทางการปฏิบัติ และทัศนคติแล้ว ผู้เรียนสามารถบูรณาการสิ่งเหล่านี้จนออกมาเป็นประโยชน์ต่อ

ดำรงชีพของผู้เรียนหรือไม่ จึงต้องหาตัวบ่งชี้ที่ใช้วัด เช่น การมีงานทำ การออกไปประกอบอาชีพ เกษตรอย่างอิสระ เป็นต้น การประเมินในระดับนี้จึงออกมาในรูปของการติดตามผลผู้เรียน (Follow-up Study)

๓.๕ การกำหนดรูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร

หลังจากที่ได้กำหนดจุดหมายของหลักสูตรแล้ว งานสำคัญขั้นต่อไปก็คือ การกำหนดสาขาวิชาและเลือกเนื้อหาที่จะบรรจุไว้ในหลักสูตร แต่ก่อนที่จะมาถึงขั้นนี้ ยังมีงานที่นักพัฒนาหลักสูตรจะต้องตัดสินใจอีกสองเรื่อง คือ การกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของหลักสูตร เพราะทั้งสองอย่างนี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเลือกวิชาและเนื้อหาอยู่มาก เรื่องของรูปแบบเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับแนวความคิดในการออกแบบ เช่น ถ้าคิดว่าการเลือกเนื้อหาของหลักสูตรเป็นเรื่องของการเลือกรายการวิชาความรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ รูปแบบของหลักสูตรก็จะเป็นภาพของรายละเอียดของเนื้อหาเรียงลำดับติดต่อกันไป แต่ถ้าแนวความคิดมุ่งที่ปัญหาและความต้องการของผู้เรียนเนื้อหาที่เลือกมาบรรจุในหลักสูตรก็จะแตกต่างออกไป

๓.๕.๑ แนวความคิดในการออกแบบหลักสูตร

หลักสูตรที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันนี้มีหลายรูปแบบ แต่ละแบบมีชื่อเฉพาะเพื่อแสดงเอกลักษณ์ของตนเช่น หลักสูตรรายวิชา หลักสูตรแกน หลักสูตรเกณฑ์ความสามารถและหลักสูตรบูรณาการ เป็นต้น ที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องจากแนวความคิดในการออกแบบของแต่ละหลักสูตรต่างกัน เท่าที่ได้มีการรวบรวมกันไว้ปรากฏว่าแนวคิดที่นักการศึกษาได้เสนอไว้มีอยู่ดังต่อไปนี้ (แนวคิดที่ ๑ - ๕ จาก Saylor and Alexander และแนวคิดที่ ๖ จาก Unesco, APEID)

๓.๕.๑.๑ แนวความคิดที่ยึดวิชาหรือสาขาวิชาเป็นหลัก (Designs Focused on Disciplines and Subject) ผู้ที่ยึดถือแนวความคิดนี้มีความเห็นว่า สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนคือ ความรู้ที่มีอยู่ในวิชาต่าง ๆ ดังนั้นรูปแบบของหลักสูตรจะต้องสะท้อนให้เห็นเนื้อหาวิชาที่ถูกจัดไว้เป็นระเบียบในกรอบของแต่ละวิชา โดยเรียงลำดับตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เช่น เรียงลำดับตามความยากง่ายหรือตามขั้นของพัฒนาการและความเจริญเติบโต วิธีการตามแนวความคิดนี้ทำให้เกิดหลักสูตรแบบที่เราเรียกว่า หลักสูตรรายวิชา (The Subject Curriculum) ซึ่งต่อมาได้มีการปรับปรุงแก้ไข ทำให้เกิดหลักสูตรอีกหลายรูปแบบ แต่ที่ยังคงใช้อยู่ คือ หลักสูตรสัมพันธ์วิชา (The Correlated Curriculum) และหลักสูตรกว้าง (The Broad-Field Curriculum)

๓.๕.๑.๒ แนวความคิดที่ยึดกิจกรรมและปัญหาของสังคมเป็นหลัก (Designs Focused on Social Activities and Problems) แนวความคิดนี้แตกต่างกับอันแรกตรงที่ไม่ได้มุ่งที่ความรู้แต่มุ่งที่สังคม เป็นความพยายามที่จะปลีกตัวออกจากการเป็นหลักสูตรรายวิชา ทั้งนี้เพื่อให้หลุดพ้นจากปัญหาที่หลักสูตรรายวิชาประสบอยู่ จุดสำคัญที่แนวความคิดนี้นั้น คือ หน้าที่ของบุคคลในสังคมปัญหาของสังคม และการเสริมสร้างสังคม แนวความคิดนี้มีผลทำให้เกิดหลักสูตรที่เรียกว่า หลักสูตรแกน (The Core Curriculum) ซึ่งเป็นหลักสูตรที่บังคับให้ทุกคนต้องเรียน เพราะถือว่าปัญหาสังคมเป็นปัญหาร่วมของทุกคน

๓.๕.๑.๓ แนวความคิดที่ยึดความต้องการและความสนใจของผู้เรียนเป็นหลัก (Designs Focused on Individual Needs and Interests) ตามแนวความคิดนี้ ความสนใจของผู้เรียนในปัจจุบันมีความสำคัญกว่าสิ่งใด เป็นการยึดตัวผู้เรียนเป็นจุดศูนย์กลาง ดังนั้นสิ่งต่าง ๆ

ที่จะบรรจุในหลักสูตรจะเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียนและปัญหาที่ผู้เรียนสนใจและต้องการแก้ไข หลักสูตรจะไม่กำหนดอะไรไว้แน่นอน เป็นเรื่องที่ผู้สอนและผู้เรียนจะตกลงกัน หลักสูตรนี้มีชื่อว่า หลักสูตรประสบการณ์ (The Experience Curriculum) หรือหลักสูตรที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง (The Children Centered Curriculum)

๓.๕.๑.๔ แนวความคิดที่ยึดความสามารถเฉพาะของผู้เรียนเป็นหลัก (Designs Focused on Specific Competencies) ตามแนวความคิดนี้การออกแบบหลักสูตรจะมีการกำหนดเกณฑ์ความสามารถที่ผู้เรียนพึงกระทำขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นทักษะในด้านต่าง ๆ จัดเรียงลำดับกันไปโดยแบ่งตามกลุ่มวิชาหรือหมวดวิชาตามแต่จะสะดวก ตามแนวความคิดนี้จะได้หลักสูตรที่เรียกว่าหลักสูตรเกณฑ์ความสามารถ (The Competency -Based Curriculum)

๓.๕.๑.๕ แนวความคิดที่ยึดทักษะในกระบวนการเรียนรู้เป็นหลัก (Designs Focused on Process Skills) การออกแบบหลักสูตรตามแนวคิดนี้มุ่งในเรื่องของวิธีการมากกว่าเนื้อหาวิชาโดยถือว่าความรู้เป็นเพียงพาหนะที่นำไปสู่จุดประสงค์ของการเรียนการสอน ไม่ใช่จุดหมายปลายทางหลักสูตรที่เกิดจากแนวความคิดแบบนี้เรียกว่า หลักสูตรที่มุ่งกระบวนการ (The Process Approach Curriculum)

๓.๕.๑.๖ แนวความคิดที่ยึดหลักการผสมผสานทั้งในด้านกระบวนการและความรู้ (Designs Focused on Integration of knowledge and Process) ตามแนวความคิดนี้การออกแบบตั้งอยู่บนพื้นฐานของจิตวิทยาเกสตาลท์ ซึ่งต้องการเห็นภาพรวมของเนื้อหาวิชาและกระบวนการในการเรียนการสอน ทำให้มองไม่เห็นว่าการแยกวิชาออกจากกัน หลักสูตรตามแนวความคิดนี้เรียกว่า หลักสูตรบูรณาการ (The Integrated Curriculum) ตัวอย่างของหลักสูตรแบบนี้ได้แก่ หลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคม (The Social Process and Life Function Curriculum)

๓.๕.๒ หลักสูตรแบบต่าง ๆ หลักสูตรที่ใช้อยู่เป็นหลักสูตรแบบใด ทั้งนี้เนื่องจากในหลักสูตรหนึ่ง ๆ มักจะประกอบด้วยหลักสูตรหลายแบบรวมกันอยู่ ยกตัวอย่างเช่น หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.๒๕๒๑ แม้ว่าภาพรวมจะมีลักษณะเป็นหลักสูตรบูรณาการแต่ภายในมีทั้งหลักสูตรรายวิชาหลักสูตรกว้าง และหลักสูตรบูรณาการ ดังนั้นเป็นต้น อย่างไรก็ตามเนื่องจากได้กล่าวไว้มากมายในเรื่องของการออกแบบหลักสูตรว่าแนวความคิดต่าง ๆ มีผลทำให้เกิดหลักสูตรหลายรูปแบบ ดังนั้นเพื่อความเข้าใจที่ชัดเจนขึ้นทั้งในเรื่องของการออกแบบหลักสูตรและการกำหนดเนื้อหาที่จะต้องดำเนินการในขั้นต่อไป ในลำดับต่อไปนี้จะนำเอารายละเอียดของหลักสูตรแบบต่าง ๆ มาเสนอไว้โดยเรียงลำดับตามแนวความคิดที่กล่าวข้างต้น

หลักสูตรรายวิชา

๑. ลักษณะสำคัญของหลักสูตร คือ

๑.๑ จุดหมายของหลักสูตร มุ่งส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนโดยใช้วิชาต่าง ๆ เป็นเครื่องมือ ดังนั้นโครงสร้างของหลักสูตรจึงประกอบด้วยวิชาต่าง ๆ หลายวิชา ซึ่งนักพัฒนาหลักสูตรคิดว่าจะสามารถส่งเสริมพัฒนาการตามที่ได้ตั้งจุดหมายไว้

๑.๒ จุดหมายของหลักสูตร อาจมีส่วนสัมพันธ์กับสังคมหรือไม่ก็ได้ และโดยทั่วไปหลักสูตรนี้ไม่คำนึงถึงผลที่เกิดแก่สังคมเท่าใดนัก

๑.๓ จุดประสงค์ของแต่ละวิชาในหลักสูตร เน้นการถ่ายทอดเนื้อหาวิชาเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะในวิชานั้น ๆ เป็นสำคัญ

๒. โครงสร้างของเนื้อหาวิชา ประกอบด้วย เนื้อหาวิชาของแต่ละวิชาที่มีความเป็นเอกเทศไม่เกี่ยวข้องกับวิชาอื่น และจะถูกจัดไว้อย่างมีระบบเป็นขั้นเป็นตอน เพื่อสะดวกแก่การเรียนการสอน

๓. กิจกรรมการเรียนการสอน เน้นเรื่องการถ่ายทอดความรู้ ด้วยการมุ่งให้ผู้เรียนจำเนื้อหาวิชา การส่งเสริมพัฒนาการในด้านอื่น ๆ ถือว่าเป็นเรื่องของกิจกรรมนอกหลักสูตรหรือไม่ก็เป็นผลพวงจากการเรียนรู้เนื้อหาวิชา

๔. การประเมินผลการเรียนรู้ มุ่งในเรื่องความรู้และทักษะในวิชาต่าง ๆ ที่ได้เรียนมา

๕. ปรับปรุงหลักสูตรรายวิชา มี ๒ วิธี คือ

๕.๑ จัดเรียงลำดับเนื้อหาให้ต่อเนื่องกัน (Articulation) คือ จัดเนื้อหาที่อยู่ในชั้นเดียวกันหรือระหว่างชั้นให้ต่อเนื่องกัน โดยยังรักษาความเป็นวิชาของแต่ละวิชาไว้

๕.๒ จัดโดยการเชื่อมโยงเนื้อหาเข้าด้วยกัน (Coherence) คือ จัดเนื้อหาของแต่ละวิชาให้เชื่อมโยงกันในลักษณะที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน ทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการที่ผสมกลมกลืนไม่มีอะไรที่ขัดแย้งกัน วิธีการจัดโดยโยงเนื้อหาเข้าด้วยกันนี้ทำให้เกิดหลักสูตรที่เรียกว่า หลักสูตรสัมพันธ์วิชา (The Correlated Curriculum)

หลักสูตรสัมพันธ์วิชาสำหรับวิธีการที่ใช้ในการสัมพันธ์วิชาเท่าที่ปฏิบัติกันมามีอยู่ ๓ วิธี

๑. สัมพันธ์ในข้อเท็จจริง กล่าวคือ ใช้ข้อเท็จจริงของวิชาส่วนหนึ่งมาช่วยประกอบการสอนอีกวิชาหนึ่ง เช่น เมื่อมีการศึกษาประวัติศาสตร์ตอนใดตอนหนึ่งถ้าปรากฏว่ามีวรรณคดีเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ตอนนั้นอยู่ด้วย ก็นำเอาวรรณคดีนั้นมาศึกษาด้วยในขณะเดียวกันเป็นการเพิ่มความเข้าใจแก่ผู้เรียนมากขึ้น ในทำนองเดียวกันอาจนำเอาข้อเท็จจริงของวิชาภูมิศาสตร์มาสอนให้ทราบถึงสาเหตุของสงคราม หรือแสดงเส้นทางของกองทัพ หรือแสดงลักษณะทางภูมิศาสตร์ของประเทศคู่สงครามก็ได้

๒. สัมพันธ์ในหลักเกณฑ์ การสร้างความสัมพันธ์วิธีนี้เป็น การนำเอาหลักเกณฑ์หรือแนวความคิดของวิชาหนึ่ง ไปใช้อธิบายเรื่องราวหรือแนวความคิดของอีกวิชาหนึ่ง เช่น สร้างความสัมพันธ์หรือเชื่อมโยงวิชาจิตวิทยากับสังคมวิทยาเข้าด้วยกัน โดยใช้หลักจิตวิทยาอธิบายเหตุการณ์ในสังคมในวิชาประวัติศาสตร์ เป็นต้นว่าใช้กฎการขาดความมั่นคงและการถดถอย (Frustration and Regression) แสดงให้เห็นว่าการที่ประเทศใดประเทศหนึ่งมีพฤติกรรมก้าวร้าวและใช้อาวุธเข้าทำร้ายประเทศเพื่อนบ้าน ก็เนื่องจากประชาชนในประเทศถูกกดดันมาเป็นเวลานาน ในทำนองเดียวกันกฎเกณฑ์ของวิชาวิทยาศาสตร์แขนงต่าง ๆ ได้แก่ ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา ฯลฯ ก็อาจนำมาเชื่อมโยงกันได้

๓. สัมพันธ์ในแง่ศีลธรรมและหลักปฏิบัติในสังคม วิธีนี้คล้ายกับ วิธีที่ ๒ แต่แตกต่างกันตรงที่ว่า แทนที่จะใช้หลักเกณฑ์หรือแนวความคิดเป็นตัวเชื่อมโยง กลับใช้หลักศีลธรรมและหลักปฏิบัติของสังคมเป็นเครื่องอ้างอิง ตัวอย่างเช่น อาจเชื่อมโยงแนวความคิดของผู้ประพันธ์วรรณคดียุคหนึ่ง เข้ากับระบบการปกครองในยุคนั้นก็ได้ คือ ใช้วรรณคดีสะท้อนความคิดด้านการปกครองทำให้มองเห็นแนวความคิดได้เด่นชัดยิ่งขึ้น

หลักสูตรสัมพันธ์วิชาที่ปรับปรุงขึ้นมาจากหลักสูตรรายวิชา มีประโยชน์หลายอย่างที่สำคัญ คือ ช่วยให้ผู้เรียนมีความสนใจในสิ่งที่เรียนมากขึ้น ทำให้ผู้เรียนมองเห็นโปรแกรมการเรียนการสอนเป็นส่วนรวมชัดเจนขึ้น ทำให้กิจกรรมการเรียนการสอนมีมากขึ้นและกว้างขวางกว่าเดิมและเปิดทางให้สามารถขยายงานด้านตำราเรียนได้กว้างขวางขึ้น แต่อย่างไรก็ตามข้อบกพร่องที่ยังแก้ไขไม่ได้ก็คือ รูปแบบของหลักสูตรยังคงเป็นหลักสูตรรายวิชาอยู่นั่นเอง ในปัจจุบันหลักสูตรสัมพันธ์วิชายังมีใช้อยู่เพียงในบางประเทศที่ยังคงใช้หลักสูตรรายวิชาเป็นหลัก

หลักสูตรแกน (The Core Curriculum)

หลักสูตรแกนเป็นหลักสูตรที่บังคับให้ทุกคนต้องเรียน อาจเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรแม่บท หรือเป็นตัวหลักสูตรแม่บทก็ได้ จุดเน้นของหลักสูตรจะอยู่ที่วิชาหรือสังคมก็ได้ แต่ส่วนใหญ่จะเน้นสังคมโดยยึดหน้าที่ของบุคคลในสังคม หรือปัญหาสังคมหรือการรังเสริมสังคมเป็นหลักในแง่ของการเน้นวิชาก็ได้แก่การบังคับให้เรียนวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตร เช่น วิชาสามัญได้แก่ภาษาไทย สังคมศึกษา พลานามัย วิทยาศาสตร์ เป็นต้น ส่วนในด้านสังคมก็อาจกำหนดหลักสูตรโดยใช้หัวข้อต่อไปนี้

๑. ที่ยึดหน้าที่ของบุคคลในสังคม ได้แก่ การสงวนรักษาทรัพยากรธรรมชาติ การผลิตสินค้าและบริการและการเฉลี่ยรายได้ การใช้สินค้าและบริการการพักผ่อนหย่อนใจ การแสดงออกทางสุนทรียภาพ การแสดงออกทางศาสนา การศึกษา การกระจายเสรีภาพ และการค้นคว้า

๒. ที่ยึดปัญหาสังคม ได้แก่ ปัญหาที่อยู่อาศัย อาหาร การจราจร มลภาวะ สุขภาพ ศิลธรรม และการมีงานทำ

๓. ที่ยึดการสร้างเสริมสังคม ได้แก่ ความรับผิดชอบตามหน้าที่พลเมือง การเป็นผู้บริโภคที่ฉลาด ความเข้าใจระบบเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์อันดีภายในครอบครัว การส่งเสริมอนามัยชุมชนและงานพัฒนาชุมชน

หลักสูตรบูรณาการ

๑. หลักสูตรบูรณาการ (The Integrated Curriculum) เป็นหลักสูตรที่พัฒนามาจากหลักสูตรกว้างโดยนำเอาเนื้อหาของวิชาต่าง ๆ มาหลอมรวมกัน ทำให้ความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละวิชาหมดไป การผสมผสานเนื้อหาของวิชาต่าง ๆ เข้าเป็นเนื้อเดียวกันนี้ทำได้หลายวิธี ซึ่งจะได้ชี้ให้เห็นต่อไป อย่างไรก็ตามการที่มีการจัดทำหลักสูตรบูรณาการขึ้น ไม่ใช่เพียงเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของหลักสูตรรายวิชาเท่านั้น การผสมผสานวิชาเพื่อให้ได้หลักสูตรบูรณาการ ทำได้หลายวิธีและหลายรูปแบบ ดังนั้นการตีความหมายของหลักสูตรจึงทำได้ยาก อย่างไรก็ตามสิ่งที่เห็นเด่นชัดประการหนึ่ง ก็คือ หลักสูตรนี้ก้าวข้ามขั้นจากวิธีการที่รวมวิชาเข้าด้วยกันแบบธรรมดา ๆ ที่ยังทิ้งร่องรอยของวิชาเดิมไว้ แต่เป็นการหลอมรวมในลักษณะที่เอกลักษณ์ของวิชาเดิมไม่คงเหลืออยู่เลย ดังนั้นความรู้หรือทักษะที่ผู้เรียน ได้รับจึงเกิดจากการเรียนรู้จากหลายวิชาในขณะเดียวกันตามแนวความคิดข้างบนนี้อาจกล่าวได้ว่า หลักสูตรบูรณาการ คือ หลักสูตรที่โครงสร้างของเนื้อหาวิชา มีลักษณะเป็นสหวิทยาการ (Inter-Disciplinary) คือ มีการผสมผสานอย่างกลมกลืนแนบแน่นระหว่างองค์ประกอบการเรียนรู้ทุกด้าน อันได้แก่ พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย และมีกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นสหวิทยาการ (Inters Disciplinary Learning) ด้วย

๒. ลักษณะของหลักสูตรบูรณาการที่ดี

๒.๑ บูรณาการระหว่างความรู้และกระบวนการเรียนรู้แต่เดิมเมื่อสภาพและปัญหาสังคมยังไม่สลับซับซ้อน และปริมาณเนื้อหาก็ยังมีไม่มากนัก การเรียนรู้ซึ่งใช้วิธีการถ่ายทอดความรู้อย่างง่าย ๆ เช่น การบอกเล่า การบรรยาย และการท่องจำ อาจทำได้โดยไม่มีปัญหาอะไร ในกรณีนี้ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับกระบวนการการเรียนรู้เกือบไม่มีอยู่เลย และการเรียนรู้ก็นับว่ามีประสิทธิภาพพอสมควร แต่ในปัจจุบันปริมาณความรู้มีมาก สภาพและปัญหาสังคมสลับซับซ้อน การเรียนรู้จะกระทำอย่างเดิมย่อมไม่ได้ผลดี ถ้าจะให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ เราจำเป็นต้องให้กระบวนการการเรียนรู้มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับความรู้ ทั้งนี้หมายความว่าผู้เรียนจะต้องทราบว่าตนจะแสวงหาความรู้ได้อย่างไรและด้วยกระบวนการอย่างไร

๒.๒ บูรณาการระหว่างพัฒนาการทางความรู้และพัฒนาการทางจิตใจ มีผู้กล่าวตำหนิว่าการศึกษามักจะให้ความเอาใจใส่ต่อการพัฒนาจิตใจน้อยไป คือมุ่งในด้านพุทธิพิสัยอันได้แก่ความรู้ ความคิดและการแก้ปัญหา มากกว่าด้านจิตพิสัย คือ เจตคติ ค่านิยม ความเข้าใจ และความสุนทรีย์ซึ่งตามความเป็นจริงแล้วทั้งพุทธิพิสัยและจิตพิสัยต่างก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน และเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออกเพราะการเรียนรู้วิชาการหรือทักษะในด้านหนึ่งด้านใดโดยปราศจากความรู้สึกรู้ใจในคุณค่าของสิ่งที่เรียนย่อมเป็นไปไม่ได้ ในทางกลับกันถ้าผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่สร้างความรู้สึกพึงพอใจและประทับใจ ก็จะมีมุ่งมั่นในการเรียนและเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้การสร้างบูรณาการระหว่างความรู้และจิตใจจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น

๒.๓ บูรณาการระหว่างความรู้และการกระทำ การสร้างสหสัมพันธ์ระหว่างความรู้และการกระทำมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าระหว่างความรู้และจิตใจ โดยเฉพาะในด้านจริยศึกษาการเรียนรู้เรื่องค่านิยมและการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเลือกค่านิยมที่เหมาะสมจะปรากฏผลดีหรือไม่ย่อมขึ้นอยู่กับพฤติกรรมหรือการแสดงออกของผู้เรียน การแยกความรู้จากการกระทำก็เหมือนกับการแยกหลักสูตรออกเป็นส่วน ๆ ซึ่งเป็นไปไม่ได้ ดังนั้นการบูรณาการความรู้และการกระทำเข้าด้วยกัน จึงเป็นสิ่งที่จำเป็น

๒.๔ บูรณาการระหว่างสิ่งที่เรียนในโรงเรียนกับสิ่งที่เรียนในชีวิตประจำวันของผู้เรียน สิ่งหนึ่งที่จะพิสูจน์หลักสูตรดีหรือไม่ดี คือ ผลที่เกิดแก่คุณภาพของชีวิตของผู้เรียน ด้วยเหตุนี้การบูรณาการวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรเราจึงต้องแน่ใจว่าสิ่งที่สอนในห้องเรียนนั้นมีความหมายและมีคุณค่าต่อชีวิตของผู้เรียนไม่ว่าผู้เรียนจะอยู่ที่ใด การที่ทำให้เกิดผลดังกล่าวได้หลักสูตรจะต้องกำหนดให้ความสนใจและความต้องการมีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียนและให้เป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนการสอน

๒.๕ บูรณาการระหว่างวิชาต่าง ๆ ถ้าเรายอมรับว่าบูรณาการระหว่างความรู้กับจิตใจและระหว่างความรู้กับการกระทำเป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญ และเป็นสิ่งที่สามารถทำได้ เราก็ย่อมจะมองเห็นความจำเป็นและความสำคัญของการที่จะบูรณาการวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ซึ่งอาจทำได้โดยนำเอาเนื้อหาของวิชาหนึ่งมาเสริมของอีกวิชาหนึ่ง เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้และเกิด เจตคติตามที่ต้องการ หรือโดยกำหนดปัญหาหรือความต้องการของผู้เรียนเป็นหัวข้อแล้วกำหนดหลักสูตรหรือโปรแกรมการเรียนการสอนขึ้น โดยอาศัยเนื้อหาของหลาย ๆ วิชามาช่วยในการแก้ปัญหาหนึ่ง

๒.๖ รูปแบบของบูรณาการ

๒.๖.๑ บูรณาการภายในหมวดวิชา เราได้ทราบแล้วว่า หลักสูตรกว้างนั้นเป็นหลักสูตรที่ได้มีการนำเอาวิชาหลาย ๆ วิชามารวมกันในลักษณะที่ผสมกลมกลืน แทนที่จะนำเอาเนื้อวิชามาเรียงลำดับกันเฉย ๆ ตัวอย่างเช่นในวิทยาศาสตร์ทั่วไป ได้มีการนำเอาเนื้อหาของวิชาฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา มารวมกัน และต่อมาก็นำเอาวิชาโภชนาการ สุขศึกษา และสิ่งแวดล้อมมาผสมผสานด้วย หรือในวิชาสังคมศึกษา ก็นำเอาประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ หน้าที่พลเมือง จริยศึกษา ฯลฯ มาผสมผสานกัน แต่ในหลักสูตรกว้างนั้นเอกลักษณ์ของแต่ละวิชายังไม่หมดเสียทีเดียว การบูรณาการจึงยังไม่เกิดขึ้น กาสร้างบูรณาการ ทำได้โดยนำเอาเนื้อหาของวิชาต่าง ๆ มาอยู่ภายใต้จุดประสงค์อย่างเดียวกัน ตัวอย่างเช่นในหมวดสังคมศึกษาหลักสูตรอาจกำหนดเป็นหัวข้อว่า "ชีวิตและการต่อสู้ของชนชาติไทย" ซึ่งเนื้อหาครอบคลุมทั้งประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ศิลปะ ศาสนา เศรษฐศาสตร์ ฯลฯ ทำนองเดียวกันเราอาจผสมผสานวิชาวิทยาศาสตร์ ดนตรี ศิลปะ และพลศึกษาเข้าไว้ในหัวข้อ "สิ่งแวดล้อมรอบตัวเรา" ก็ย่อมได้ ฟังสังเกตว่าวิชาที่จะนำมาผสมผสานกันนั้น ไม่จำเป็นต้องอยู่ภายใต้หมวดวิชาเดียวกัน ดังจะเห็นได้จากการที่นำเอาวิชาวิทยาศาสตร์มาไว้ภายใต้หัวข้อ "สิ่งแวดล้อมรอบตัวเรา" เป็นต้น นับได้ว่าเป็นการผสมผสานข้ามหมวดวิชา การผสมผสานในลักษณะนี้ไม่เพียงเป็นการผสมผสานในเนื้อหาวิชาเท่านั้น แต่ยังผสมผสานกิจกรรมการเรียนการสอน ในขณะเดียวกัน เช่น จัดให้มีการร้องเพลง วาดภาพ แต่งกายและการแสดงศิลปะต่าง ๆ ในระหว่างการเรียนการสอนบทเรียนนั้น ๆ ซึ่งเป็นการสอดคล้องกับแนวความคิดของหลักสูตรว่าการเรียนรู้ต้องมีลักษณะเป็นสหวิทยาการ

๒.๖.๒ บูรณาการ ภายในหัวข้อ และโครงการ หลายประเทศ ในเอเชียนิยมใช้วิธีการแบบนี้ คือ การนำเอาความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ ของวิชาหรือหมวดวิชา ตั้งแต่สองวิชาหรือหมวดวิชาขึ้นไป มาผสมผสานกันในลักษณะที่เป็นหัวข้อหรือโครงการ ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตของผู้เรียนและในแต่ละหัวข้อจะมีการแบ่งเป็นหน่วยการเรียน (Units of Learning) ด้วยทำให้เกิดหลักสูตรบูรณาการที่เราเรียกว่า หลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคม (The Social Process and Life Function Curriculum)

๒.๖.๓ บูรณาการโดยการผสมผสานปัญหาและความต้องการของผู้เรียนและของสังคม หลักสูตรที่ใช้การผสมผสานแบบนี้ ความจริงก็มีรูปแบบเหมือนอย่างสองแบบแรกที่ได้กล่าวมาแล้ว คือ อาจผสมผสานภายในหมวดวิชาหรือภายในหัวข้อและโครงการก็ได้ สิ่งที่แตกต่างออกไป คือ หัวข้อหรือหน่วยการเรียน หรือโครงการจะเน้นการแก้ปัญหาชีวิตประจำวันของผู้เรียน ไม่ว่าปัญหาคือส่วนตัว ปัญหาชุมชน ปัญหาทางอาชีพ ปัญหาสังคม ฯลฯ ตัวอย่างของหัวข้อหรือหน่วยการเรียนได้แก่ "มลภาวะจากอากาศ น้ำและเสียง" "การตกต่ำของผลผลิตทางเกษตรกรรม" "การตัดไม้ทำลายป่าและการทำลายทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ" "สภาวะที่ไม่ถูกสุขลักษณะ" "โรคที่สำคัญ" ฯลฯ

หลักสูตรวิทยาลัยการทัพต่างประเทศและของไทย

วิทยาลัยการทัพบกสหรัฐอเมริกา (United States Army War College) มีระยะเวลาศึกษาประมาณ ๑๐ เดือน ซึ่งผู้เรียนต้องเข้ารับการศึกษานในวิชาหลักพื้นฐาน ซึ่งเป็นวิชาแกนที่นักศึกษาทุกคนต้องศึกษาเหมือนกันทั้งหมดประมาณ ๖ เดือน ให้ความสำคัญด้วยการเตรียมตัวและค้นคว้าก่อนเข้าศึกษาเป็นคณะทั้งยังเป็นการศึกษาหลัก เมื่อจบการศึกษาในวิชาแกนจะมีการลงทะเบียนในวิชาเลือกอย่างเสรี โดยมีระยะเวลาการศึกษาอีก ๒ ภาคการศึกษา รวม ๔ เดือน เพื่อพัฒนาความเป็นมืออาชีพตามความสนใจ นำไปปรับใช้กับการปฏิบัติงานได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยต้องศึกษาเน้นหนักเกี่ยวกับ ยุทธศาสตร์ของยุทธบริเวณ การวางแผนการทัพ การปฏิบัติการร่วมเพื่อสันติภาพ การช่วยเหลือเพื่อมนุษยธรรม การบรรเทาภัยพิบัติ ระบบเศรษฐกิจระดับยุทธศาสตร์ ศาสนาที่มีผลกระทบต่อยุทธศาสตร์ เป็นต้น รวมทั้งมีการจัดทำเอกสารวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Report Project : SRP) เพื่อพัฒนาความชำนาญในกระบวนการตกลงใจภายใต้สภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

วิทยาลัยการทัพบกสหรัฐอเมริกา ได้มุ่งเน้นการศึกษาเป็นคณะ พบว่าผู้เรียนมาจากนายทหารที่ผ่านสมรภูมิ หรือการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในพื้นที่ต่างๆ ทั่วโลก จึงจะได้รับการคัดเลือกเข้าศึกษาในวิทยาลัย มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และจัดทำรายงานโดยสามารถดึงบทเรียนจากการรบดังกล่าวมาปรับใช้ในการทำงานรวบรวมเป็นระบบคลังความรู้ที่เกิดจากการศึกษาเป็นคณะ มีอาจารย์จากทุกส่วนวิชา และนักประวัติศาสตร์ร่วมเป็นอาจารย์ประจำกลุ่ม รวม ๔-๕ นาย จัดประจำกลุ่มสัมมนา โดยมีนักศึกษาจากกลุ่มละประมาณ ๑๗-๑๘ นาย จึงทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่างกว้างขวาง^{๑๓} สอดคล้องกับกองทัพเยอรมนี ที่มุ่งมั่นที่จะเรียนรู้จากการรบ โดยทันทีหลังยุติสงคราม เยอรมนีได้ตั้งคณะกรรมการเปรียบเหมือนคลังสมอง (Think Tank) ศึกษาว่าอะไรที่เกิดขึ้นจริง โดยทบทวนอย่างละเอียดเกี่ยวกับประสบการณ์ในสนามรบ จึงเป็นจุดเริ่มสำหรับการคิดเกี่ยวกับสงครามในอนาคต และให้ความสำคัญกับการคิดหลักนิยม เยอรมนีจึงได้สร้างความรู้ประสบการณ์จากสงครามของตนในรูปแบบที่สอดคล้องกัน ละเอียดรอบคอบ และมีวิวัฒนาการเปิดรับต่อการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี

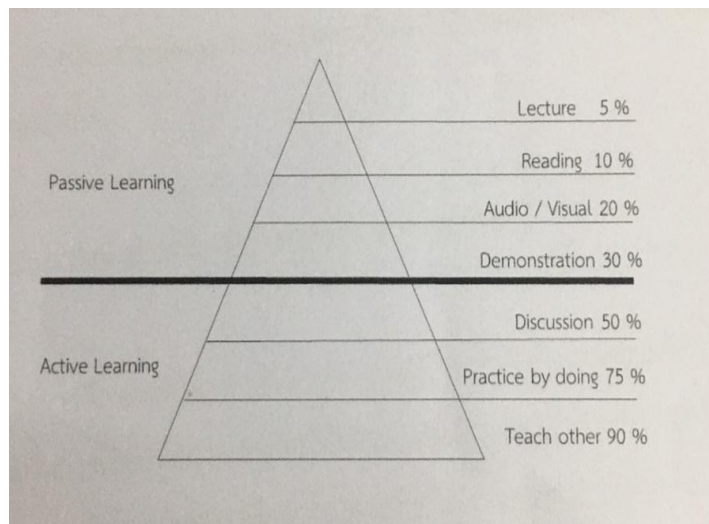
วิทยาลัยการทัพทุกของไทยสถาบันกำหนดให้นักศึกษาผลิตเอกสารวิจัยเกี่ยวกับกิจการทางความมั่นคงของชาติ เพื่อเป็นการพัฒนาระบบการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อพัฒนาการแสวงข้อตกลงใจของผู้นำยุทธศาสตร์ในอนาคต และเป็นข้อมูลทางวิชาการสำหรับการศึกษาวิจัยและพัฒนา^{๑๔} จะเห็นได้ว่า วิทยาลัยการทัพบกสหรัฐอเมริกา ได้จัดทำหัวข้อ ประเด็นยุทธศาสตร์สำคัญในลักษณะโจทย์วิจัย เพื่อให้มีการศึกษา วิจัย ค้นคว้า หรือการทำเอกสารวิจัยเชิงยุทธศาสตร์

^{๑๓}U.S. Army War College : The Army War College Experience. (online). Available : <https://www.armywarcollege.edu/experience/seminar/Experience.cfm#two>, [Cited 2019 May 18].

^{๑๔}คำสั่ง บก.ทท. (เฉพาะ) ที่ ๔๐๐/๔๔ เรื่อง หลักสูตรวิทยาลัยเสนาธิการทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ลง ๕ พฤษภาคม ๒๕๔๔

(Strategy Research Project : SRP) ให้ได้องค์ความรู้ทางทหารในประเด็นยุทธศาสตร์ นับเป็นตัวอย่างของการให้ความสำคัญต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางทหารที่จะนำมาใช้ในการพัฒนากองทัพ^{๑๕} ในขณะที่กองทัพเรือสหรัฐ แบ่งขีดสมรรถนะหลักทางทหาร (Professional Core Competency) ไว้ ๔ ระดับ เมื่อเปรียบเทียบกับการเรียนการสอนในวิทยาลัยการทัพทุกเหล่าทัพ ได้แก่ ๑) รู้ คือ จำได้ในสมอง สามารถหาแหล่งข้อมูลอ้างอิงได้ ประเมินจากการเรียนสอนในห้องเรียน ๒) เข้าใจ คือ สามารถอธิบายหลักการและแนวความคิดในเรื่องนั้นๆ เชื่อมโยงกับสถานการณ์ได้ ประเมินจากการสัมมนา เป็นกลุ่มที่เน้นให้ผู้เรียนนำหลักการมาใช้กับสถานการณ์ ๓) ประยุกต์ใช้ คือ นำความรู้ความเข้าใจมาใช้กับอีกเรื่อง หรือ สถานการณ์อื่นได้ ประเมินจากการจัดทำเอกสาร หรือบทความที่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจก่อน ๔) แสดงออก คือ ให้ผู้อื่นเห็นความสามารถที่มีได้ ประเมินจากการนำเสนอผลงาน ซึ่งถือว่าเป็นขีดสมรรถนะสูงสุดที่ต้องการ^{๑๖} จึงนับได้ว่ารูปแบบการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยการทัพทุกเหล่าทัพของไทย นับเป็นการศึกษาแบบ Active Learning^{๑๗} มุ่งให้นักศึกษารู้จักการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ทำให้นักศึกษามีบทบาทอย่างมากต่อความสำเร็จของการศึกษา

แผนภาพที่ ๒ – ๒ พีระมิดของ Active Learning

ที่มา : ปฏิพัทธ์ พากปฏิพัทธ์, ๒๕๖๑.

^{๑๕} พันเอก ชรติ อุ้มสัมฤทธิ์. “องค์ความรู้ทางทหาร (Body of Military Knowledge) ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ยังมีอยู่หรือขาดหายไป”. วารสารเสนาธิปัตย์. ปีที่ ๖๗ (ฉบับที่ ๓) กันยายน – ธันวาคม ๒๕๖๑ : หน้า ๖๓ – ๖๔.

^{๑๖} พลเรือเอก ศุภกร บุรณดิลก. “ขีดสมรรถนะหลักกับนักศึกษาวิทยาลัยการทัพเรือ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://nwc45.blogspot.com/2013/08/blog-post.html>. ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

^{๑๗} พันเอก ปฏิพัทธ์ พากปฏิพัทธ์. “แนวทางในการพัฒนาโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าไปสู่ Digital Academy”. (เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยการทัพบก, ๒๕๖๑).

แนวทางการสอนแบบเชิงรุก (Active Learning) เป็นหนทางที่จะทำให้การเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดย ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จากภาพจะเห็นได้ว่า การเรียนแบบ Active Learning จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจในบทเรียน โดยมีกิจกรรมอื่นๆ ที่นอกเหนือจากการนั่งฟังบรรยาย ซึ่งวิทยาลัยการทัพบกให้ความสำคัญในเรื่องของการศึกษาเป็นคณะ และการแสดงผล โดย อาจารย์ประจำวิชาจะเป็นผู้หยิบยกประเด็นที่เกี่ยวข้องกับบทเรียน ให้ผู้เรียนสามารถทำการวิพากษ์วิจารณ์ได้เต็มที่^{๑๘}

ผู้วิจัยศึกษา พบว่า มีการศึกษาที่ทรงคุณค่าเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ที่เหมาะสม เพื่อช่วยให้เกิดมุมมองใหม่ แตกต่างและกว้างไปจากเดิม ยกตัวอย่างจาก วิทยาลัยการทัพบกสหรัฐอเมริกา ศึกษาการทำสงคราม บทเรียนจากการรบจะช่วยให้เข้าใจผ่านกระบวนการดูดซับอย่างช้า ๆ (Osmotic Process) ซึ่งรวบรวมไว้ในหลักการไวน์เบอร์เกอร์ (Weinberger Doctrine) ที่ได้รับการยกย่องว่ามีคุณค่าในฐานะที่เป็นคู่มือแนะแนวในกระบวนการตัดสินใจในระดับการเมืองและยุทธศาสตร์ชั้นสูง ที่มุ่งพิจารณาในประเด็นเงื่อนไข ได้แก่ ผลประโยชน์ของชาติ หรือ พันธมิตร กองกำลังที่เพียงพอ การกำหนดจุดมุ่งหมายทางการเมืองและการทหารที่ชัดเจน ที่ต้องนำมาประเมินอย่างต่อเนื่อง มีเหตุและผลที่สามารถได้รับการสนับสนุนและเห็นชอบจากประชาชนก่อนจะไปเกี่ยวข้องกับความขัดแย้งใด ๆ โดยให้การต่อสู้ หรือการทำสงครามเป็นวิธีการสุดท้ายที่จะใช้ อันจะช่วยกำหนดขอบเขตและระบบที่สมเหตุสมผลให้กองทัพ เพื่อใช้เป็นวิธีการในการเข้าสู่สงคราม^{๑๙}

เมื่อเปรียบเทียบเนื้อหาหลักสูตรการเรียนการสอนของวิทยาลัยการทัพบกและวิทยาลัยการทัพต่างๆ ภายในประเทศ พบว่า มีความใกล้เคียงและเป็นไปในแนวทางเดียวกันโดย

วิทยาลัยเสนาธิการทหาร ระยะเวลาการศึกษา ๔๘ สัปดาห์ ๑,๒๕๕ ชั่วโมง แบ่งเป็นการบรรยาย ๓๗๑ ชั่วโมง สัมมนา ๑๑๑ ชั่วโมง การปฏิบัติ ๗๗๓ ชั่วโมง โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น ๕หมวดวิชา ได้แก่ หมวดวิชาการบริหารทางการทหาร หมวดวิชาเอกสารวิจัย หมวดวิชายุทธศาสตร์ ความมั่นคงแห่งชาติ หมวดวิชาการปฏิบัติการร่วม/ผสม หมวดวิชากิจกรรม การตุ๊กกิจการและศึกษา ภูมิประเทศ

วิทยาลัยการทัพบก มีระยะเวลาการศึกษา ๔๙ สัปดาห์ ๑,๙๐๐ ชั่วโมง แบ่งเป็นการบรรยาย ๓๔๒ ชั่วโมง การศึกษาเป็นคณะ ๘๗๘ ชั่วโมง และศึกษาด້วยตนเองผ่านระบบ E-learning ๖๘๐ ชั่วโมง แบ่งการศึกษาออกเป็น ๙ หมวดวิชา ได้แก่ หมวดวิชาการบังคับบัญชาและการบริหาร หมวดวิชาหลักความมั่นคงและยุทธศาสตร์ หมวดวิชาการจัดทำยุทธศาสตร์ป้องกันประเทศ หมวดวิชาพื้นฐานการยุทธ์ หมวดวิชาการวางแผนและการปฏิบัติการสงคราม หมวดวิชาเอกสารวิจัยส่วนบุคคล หมวดวิชาเสริม หมวดวิชาการศึกษาสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ และหมวดวิชาการเสริมทักษะ

วิทยาลัยการทัพเรือ มีระยะเวลาการศึกษา ๔๘ สัปดาห์ ๖๖๔ ชั่วโมง แบ่งเป็นการบรรยาย ๒๕๑ ชั่วโมง ที่เหลือ ๔๑๓ ชั่วโมงเป็นการอภิปรายเป็นคณะ แบ่งกลุ่มฝึกปฏิบัติและค้นคว้า แบ่งการศึกษาออกเป็น ๕ หมวดวิชา ได้แก่ หมวดวิชาความมั่นคงแห่งชาติ หมวดวิชาการบริหารองค์กรด้านความมั่นคง หมวดวิชายุทธศาสตร์และนโยบาย หมวดวิชาปฏิบัติการทางทหาร หมวดวิชาสังคม

^{๑๘}เรื่องเดียวกัน.

^{๑๙}พลเรือเอก สำเภา พลธรร. ปราชญ์แห่งสงคราม : (พิมพ์ครั้งที่ ๑, กรุงเทพมหานคร. สมสิริพริ้นติ้ง ๒๕๔๘.) หน้า ๑๒ - ๑๓.

วิทยาลัยการทัพอากาศ มีระยะเวลาการศึกษา ประมาณ ๔๘ สัปดาห์ ๑,๓๐๖ ชั่วโมง แบ่งเป็นบรรยาย ๓๗๐ ชั่วโมง สัมมนา ๑๑๖ ชั่วโมง ปฏิบัติ ๘๒๐ ชั่วโมง แบ่งการศึกษาออกเป็น ๕ หมวดวิชา ได้แก่ หมวดวิชาผู้นำและการบริหารยุทธศาสตร์ หมวดวิชาความมั่นคงแห่งชาติและยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง หมวดวิชาการทหาร หมวดวิชาเอกสารวิจัย และหมวดวิชากิจกรรมและวิชาเสริมหลักสูตร

วิทยาลัยการทัพทุกสถาบัน มีการจัดประสบการณ์จากการดูกิจการหรือศึกษา ภูมิประเทศ การเยี่ยมชมกิจการของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิชาที่กำลังศึกษาอยู่ โดยผู้เรียน รับทราบข้อมูลทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา การทหาร และวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีจากผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่ ตลอดจนการสังเกตสภาวะแวดล้อมทางด้านสังคมการเมืองและลักษณะภูมิประเทศในพื้นที่ด้วยตนเอง ด้วยการเสริมแนวคิดจากการดูงานในประเทศ และต่างประเทศ เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับผู้นำยุทธศาสตร์ทั้งในแง่พัฒนาขีดความสามารถในการนำหลักการมาใช้ แก้ปัญหาประกอบภูมิประเทศให้เหมาะสม รวมทั้งคิดในการป้องกันการรุกรานจากภายนอกประเทศ

การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน

บรรยากาศในชั้นเรียน เป็นองค์ประกอบในการส่งเสริมการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียน เกิดแรงจูงใจ บรรยากาศทางกายภาพ ได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวกที่ส่งเสริม การเรียนรู้ มีโต๊ะและเก้าอี้ที่เหมาะสมกับรูปร่างและวัยของผู้เรียน ห้องเรียนต้องมีแสงสว่าง และอุณหภูมิที่เหมาะสม มีอากาศถ่ายเทได้ดี ซึ่งวิทยาลัยทุกสถาบันควรปรับปรุงโดยเฉพะอย่างยิ่ง บรรยากาศของห้องเรียน คุณภาพของโสตทัศนูปกรณ์ ห้องสมุด รวมไปถึงการสนับสนุนที่พักของนักศึกษาจากต่างจังหวัด เพื่อสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนการเรียนรู้ ลดค่าใช้จ่ายในการจัดหาที่พักแรม

บรรยากาศทางจิตวิทยา ทำให้ผู้เรียนมีความรู้สึกสบายใจ มีความอบอุ่น เป็นกันเอง มีความเห็นอกเห็นใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ตลอดจนมีอิสระกล้าแสดงออก อย่างมีระเบียบวินัย เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากประสบความสำเร็จ ซึ่งผู้เรียนจะได้มีโอกาสคิด ตัดสินใจ บรรยากาศเช่นนี้จะส่งเสริมการเรียนรู้ แต่ต้องอยู่ภายใต้บรรยากาศแห่งการควบคุม ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักใช้สิทธิและหน้าที่ของตนอย่างมีขอบเขต ปัจจัยแต่ละด้านจะทำให้เกิดความกระตือรือร้น และพัฒนาการในทางที่ดี กล้าแสดงความคิดเห็นในมุมมองที่แตกต่าง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนปรับตัว ประณีประนอมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ส่งผลต่อความสุขซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ที่จะช่วยเพิ่มพูนกระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ด้วยการมีส่วนร่วม เพียรพยายามในการเรียนรู้ และมีพัฒนาการไม่หยุดนิ่ง

วิธีการ

กระบวนการจัดการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาทางทหารของไทยส่วนใหญ่ ยังใช้วิธีการแบบเดิมๆ คือ เน้นการจดจำ การสร้างองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นเองจากกำลังพลยังไม่มาก ในยุคศตวรรษที่ ๒๑ กระบวนการจัดการเรียนการสอนมีการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาท ต่อการจัดการศึกษามากขึ้น การใช้สื่อดิจิทัล เพื่อเพิ่มศักยภาพในการเรียนการสอน ลดข้อจำกัดเรื่อง เวลา สถานที่ เพิ่มขีดความสามารถในการทำกิจกรรมในการเรียนการสอน สนับสนุนให้ผู้เรียนค้นคว้า หาข้อมูลตามสิ่งที่สนใจและชดเชยข้อจำกัดด้านงบประมาณ เป็นไปตามแนวทางของวิทยาลัยการทัพบกสหรัฐ

และกองทัพกองออสเตรเลีย เพื่อลดการใช้ทรัพยากรและมุ่งเน้นการสร้างผู้เชี่ยวชาญในความรู้พื้นฐาน รองรับแนวโน้มที่เกิดขึ้นใหม่ สิ่งนี้จะเชื่อมโยงทักษะการใช้ปัญญากับบริบทสงครามในอนาคต การปรับเปลี่ยนทิศทางที่มุ่งไปสู่วิธีการเรียนรู้ในอนาคตรวมกับการใช้เทคโนโลยี มุ่งเน้นการเรียนรู้แบบเบ็ดเสร็จ พัฒนาความเป็นมืออาชีพ ปรับไปสู่ทฤษฎีสังคมแห่งการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ แปลงออกมาเป็นความรู้ นำไปสู่การศึกษาตลอดชีวิต การมีปฏิสัมพันธ์กันของผู้เรียน ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนเคารพความแตกต่างหลากหลาย ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการเรียนรู้แบบผสมผสาน หรือ Blended Learning เป็นรูปแบบการสอนรูปแบบหนึ่งที่บูรณาการให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สภาพแวดล้อม

แนวทางการส่งเสริมให้มีการสร้างและพัฒนางานองค์ความรู้ทางทหารโดยภาพรวม ได้แก่ การส่งเสริมให้นักศึกษาใช้ห้องสมุด โดยพัฒนาห้องสมุดเพื่อสืบค้นข้อมูล มีการพัฒนาวารสารทางทหาร ให้เป็นวารสารทางทหารอาชีพ การส่งเสริมให้นักศึกษามีหนังสือติดตัวอยู่เสมอเป็นการติดอาวุธทางปัญญา การสนับสนุนจากคลังความรู้ของสถาบัน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติตามสถานการณ์จริง เช่นเดียวกับ กองทัพสหรัฐอเมริกา ใช้เพื่อทบทวนพิจารณาผลของการตัดสินใจให้ยึดหยุ่นต่อสถานการณ์ และมีประสิทธิภาพ ปัจจุบันวิทยาลัยการทัพก็ได้จัดให้มีคลังความรู้ในระบบออนไลน์ เพื่อรองรับการเพิ่มขีดความสามารถดังกล่าว แต่ควรปรับปรุงให้มีระบบรักษาความปลอดภัยทางไซเบอร์เพื่อเกื้อกูลกับผู้เรียนเมื่อต้องกลับไปปฏิบัติงานที่หน่วยมากขึ้น

การสร้างวัฒนธรรมทางยุทธศาสตร์ ควรเน้นการปฏิบัติที่เป็นหนึ่งเดียวภายใต้การทำงานร่วมกัน ที่ใช้การระดมความคิดร่วมกัน เช่นเดียวกับกองทัพออสเตรเลีย เพื่อเพิ่มความกว้างขวาง ความลึกซึ้งของความรู้ เป็นการพัฒนาความเป็นทหารมืออาชีพ มุ่งเน้นไปที่การเข้าใจสภาพแวดล้อมระหว่างหน่วยงานอันจะเป็นกุญแจสำคัญไปสู่ความร่วมมือและร่วมสมัยของการปฏิบัติในอนาคต การมีส่วนร่วมในหลักสูตรระหว่างวิทยาลัยการทัพ สามารถสร้างเครือข่ายให้กว้างขวางขึ้น การได้รับการฝึกและศึกษาในสภาพแวดล้อมดังกล่าว ทำให้เรียนรู้ศิลปะในการสร้างแรงจูงใจ มุ่งการสร้างทีมงาน และนำทีมอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการฝึกอำนวยการยุทธ์ ควรเป็นความร่วมมือระหว่างวิทยาลัยการทัพ และมีโรงเรียนเสนาธิการเหล่าทัพ ร่วมประสานการปฏิบัติเป็นหน่วยรอง ตามสายการบังคับบัญชา ฝึกเหมือนอย่างที่จะรบจริง เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งที่ได้รับการบรรจุตามแผนป้องกันประเทศได้ รวมไปถึงเป็นการพัฒนาขีดความสามารถการปฏิบัติการยุทธ์ร่วม การปฏิบัติการในกองกำลังนานาชาติ รองรับภัยคุกคามแห่งอนาคตซึ่งเป็นภัยคุกคามแบบผสม (Hybrid Threat)

ผู้เรียน

ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน ประกอบด้วยระดับสติปัญญา ศักยภาพทางการเรียนรู้ พื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ชีวิต แรงจูงใจตัวผู้เรียน ดังนั้นควรคัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสม มีความพร้อมทั้งศักยภาพและประสบการณ์ เพื่อเข้ารับการศึกษาในวิทยาลัยการทัพ จะทำให้วิทยาลัยการทัพ เป็นคลังสมอง และสร้างเครือข่ายหุ้นส่วนยุทธศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะผู้เรียนควรมีพื้นฐานด้านยุทธวิธี และภาษาอังกฤษ เป็นต้น ซึ่งต้องมีการปูพื้นฐานเตรียมตัวก่อนเข้ารับการศึกษา รวมถึงการพิจารณาการประเมินผลการศึกษาและรายงานต่อ

กรมกำลังพล เพื่อใช้พิจารณาตำแหน่ง เป็นการสร้างแรงจูงใจต่อการศึกษามากขึ้น และมีการตรวจสอบประเมินคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรวิทยาลัยการทัพ เพื่อปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์

การบริหารทรัพยากรมนุษย์และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีนิยามที่หลากหลาย และสามารถแบ่งกลุ่มงานทรัพยากรมนุษย์ได้หลายวิธี แนวทางที่เป็นที่นิยมและเข้าใจไม่ยาก ได้แก่ แนวคิด HR Wheel (McLagan)^{๒๐} ซึ่งนำเสนอว่า ผลลัพธ์ของทรัพยากรมนุษย์นั้นควรจะได้แก่ ผลผลิตภาพ คุณภาพ นวัตกรรม การตอบโจทย์ต่างๆเกี่ยวกับทรัพยากรมนุษย์ขององค์การ และความพร้อมในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงขององค์การ ซึ่งเป็นการตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและรุนแรงได้คั่นเอง ซึ่งแนวคิดนี้ได้แบ่งงานทรัพยากรมนุษย์ออกเป็น ๒ ส่วนหลัก ได้แก่

๑. งานพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (HRD) ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาขีดความสามารถและประสิทธิภาพการทำงานของบุคคล กลุ่ม ทีมงานและองค์การ

๒. งานบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ (HRM) ซึ่งมุ่งเน้นการจัดการให้ได้มา รักษาไว้ และพัฒนาบุคลากรหรือทรัพยากรมนุษย์งานทรัพยากรมนุษย์ทั้ง ๒ ส่วนหลักสามารถจะแยกขาดจากกันได้ แต่ควรดำเนินการเพื่อสนับสนุนกลยุทธ์ขององค์การและสนับสนุนซึ่งกันและกัน เพื่อให้้องค์การสามารถดำเนินไปได้ในสภาวะการณ์ปกติ พร้อมทั้งสามารถเผชิญความท้าทายและมุ่งสู่เป้าหมายได้

McLean;&McLean^{๒๑} ได้นิยามว่า “การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์นั้นโดยทั่วไปแล้วมักมุ่งเน้นการดำเนินการพัฒนาและบริหารนโยบายและกระบวนการทำงานต่างๆ ที่กระทบและเกี่ยวข้องกับพนักงานขององค์การในทุกระดับ ซึ่งรวมถึงการมอบนโยบายและการดำเนินการด้านการวางแผนทรัพยากรมนุษย์ การสรรหาและคัดเลือก การจ่ายค่าตอบแทนและผลประโยชน์เกื้อกูล การจัดการด้านพนักงานสัมพันธ์ การจัดการผลการปฏิบัติงาน การเลื่อนขั้นและสืบทอดตำแหน่ง รวมไปถึงงานเก็บข้อมูลต่างๆ”

ดังนั้นการบริหารทรัพยากรมนุษย์จึงควรให้ความสำคัญกับการแสดงความเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมายขององค์การ และการดำเนินงานเพื่อดูแลพนักงานอย่างชัดเจน ไม่เพียงแต่มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรมนุษย์ให้คุ้มค่า หรือเพียงการดูแลพนักงานให้ดีที่สุดเท่านั้น แต่ควรเป็นการดูแลพนักงานให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีขีดความสามารถ ตลอดจนพฤติกรรมที่เหมาะสมในการปฏิบัติงาน เพื่อให้้องค์การไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ จึงถือว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์นั่นเอง

ส่วนงานหลักของการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์นั้น อาจประกอบด้วย ๔ ส่วนหลัก

^{๒๐}McLagan, P. *Models for HRD Practice*. (St. Paul, MN: ASTD Press, 1989).

^{๒๑}McLean, G. N., & McLean, L. D., “If we can't define HRD in one country, how can we define it in an international context?”. *Human Resource Development International*, 4(3), 313-326. (2001).

ดังนั้น Staffing หมายถึงการสรรหา ว่าจ้าง พนักงาน Training and Development หมายถึงการพัฒนาขีดความสามารถและพฤติกรรมของพนักงานเพื่อให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ Motivation หมายถึงการจูงใจพนักงานให้ปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ อาจหมายถึงการตอบแทนพนักงานในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน และ Maintenance หมายถึงการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้พนักงานอยู่กับองค์กร และรวมถึงการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้พนักงานเกิดความผูกพันกับองค์กร ไม่เพียงแต่ไม่ลาออกเท่านั้น ยังทุ่มเททำงานและมององค์การในแง่ดีอีกด้วย (DeCenzo, Robbins & Verhulst)^{๒๒}

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักสมรรถนะ

๑. ความหมายของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้นมีความหมายที่หลากหลาย Nadler & Nadler^{๒๓} กล่าวว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ประกอบด้วย ๓ ด้าน ดังนี้

๑.๑ การฝึกอบรม หมายถึง การเรียนรู้เพื่อมุ่งเน้นพัฒนาการปฏิบัติงานในปัจจุบัน โดยผลลัพธ์ในการพัฒนาผลการปฏิบัติงาน

๑.๒ การศึกษา หมายถึง การเรียนรู้ที่มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นงานที่พนักงานจะต้องรับผิดชอบในอนาคต ผลลัพธ์ที่มุ่งหวัง คือ การพัฒนาผลการปฏิบัติงาน

๑.๓ การพัฒนา หมายถึง การเรียนรู้ที่ไม่ได้มุ่งเน้นผลลัพธ์ที่การพัฒนาการทำงาน หากแต่มุ่งผลลัพธ์ด้านความพร้อม และการเตรียมความพร้อมต่อสถานการณ์หรือการเปลี่ยนแปลงที่ไม่คาดฝัน และยังเป็นการแสดงออกถึงความใส่ใจที่องค์กรมีต่อพนักงานอีกด้วย

ส่วน McLean & McLean (2001) กล่าวว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คือ กระบวนการหรือกิจกรรมที่ดำเนินการ ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินการระยะสั้นหรือระยะยาว ที่เป็นไปเพื่อพัฒนาความรู้ ความเชี่ยวชาญ ผลผลิตและความพึงพอใจที่เกี่ยวกับบริบทการทำงานของผู้ใหญ่ ไม่ว่าจะในระดับบุคคล กลุ่มหรือทีมงาน เพื่อให้เกิดคุณประโยชน์แก่องค์กร ชุมชน ประเทศชาติ หรือแม้แต่มนุษยชาติในวงกว้าง ต่างจากแนวคิดของ Swanson(1995)^{๒๔} ที่กล่าวว่าพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คือ การพัฒนา และ/หรือการปลดปล่อยขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ ผ่านการดำเนินการพัฒนาองค์การ การฝึกอบรมและพัฒนาในระดับบุคคล เพื่อเป้าหมายในการพัฒนาผลการปฏิบัติงาน

จากคำนิยามที่หลากหลายของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ทำให้ได้เห็นถึง

^{๒๒}DeCenzo, Robbins & Verhulst. Human Resource Management. (11th ed). (Singapore: John Wiley & Sons. 2013).

^{๒๓}Nadler, C & Nadler, Z Every Managers guide to Human Resource Development . (San Francisco, CA: Jossey-Bass, (1992).

^{๒๔}Swanson, R. A. “ Performance is the key” , Human Resource Development Quarterly. 6(2), 207-213.

ความสำคัญอย่างยิ่งของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกองบัญชาการกองทัพไทย เพราะจะทำให้กำลังพลได้เพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ทักษะ และเจตคติในการปฏิบัติงาน ปรับตัวให้ทันต่อวิทยาการ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ยังช่วยให้กำลังพลมีความพร้อมต่อความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน ทั้งยังทำให้กองบัญชาการกองทัพไทยได้รับผลการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น ซึ่งเมื่อกำลังพลได้รับการพัฒนาแล้ว ความสามารถและความประพฤติของกำลังพลจะมีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่กองบัญชาการกองทัพไทยต้องการ ดังนั้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงมีความจำเป็นที่กองบัญชาการกองทัพไทยจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และเป็นระบบ เพื่อที่กกำลังพลจะสามารถนำความรู้ ความสามารถที่ได้รับ มาปรับปรุงพัฒนาตนเอง และนำมาปฏิบัติงานในหน้าที่รับผิดชอบในหน่วยงานให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพ ยังประโยชน์ต่อการดำเนินงานในภาพรวมของกองบัญชาการกองทัพไทยอีกด้วย การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะช่วยสร้างผลการปฏิบัติงานที่ดีกว่าเดิมทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและโดยรวมของกองบัญชาการกองทัพไทย ซึ่งไม่ว่ากิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะมุ่งเน้นการสร้างประโยชน์ประการใดประการหนึ่ง แต่ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นก็จะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้ง ๒ ประการ ซึ่งการนำแนวคิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มาใช้เป็นแนวทางการพัฒนากำลังพลของกองบัญชาการกองทัพไทยนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนต่าง ๆ ของกองบัญชาการกองทัพไทย อีกด้วย

๒. ความหมายของสมรรถนะ (Competency)

Competency มีนิยามที่หลากหลาย สามารถสรุปได้ว่า คือ องค์ประกอบของความรู้ ทักษะ พฤติกรรม ค่านิยม และทัศนคติ ทั้งที่ปรากฏให้เห็นได้ และสิ่งที่อยู่ภายในจิตใจของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ส่วนประกอบต่าง ๆ เหล่านี้จะส่งผลต่อการปฏิบัติงานให้ภารกิจและเป้าหมายขององค์การสำเร็จตามประสงค์

๓. แนวคิดด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักสมรรถนะ

แนวคิดสมรรถนะ เริ่มในเมื่อปี ค.ศ.๑๙๗๓ จากการนำเสนอบทความทางวิชาการของ David C. McClelland นักจิตวิทยาแห่ง Harvard University ซึ่งได้ศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มของผู้ที่ประสบความสำเร็จในงานและกลุ่มของผู้ที่ประสบความสำเร็จน้อยกว่า เพื่อดูว่ามีความแตกต่างกันในเรื่องใด พบว่า ความแตกต่างของบุคคลเหล่านั้น คือ สมรรถนะ และได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่ดีของบุคคลในองค์การกับทักษะ ความรู้ความสามารถ โดยแสดงให้เห็นว่าการวัดความฉลาดทางปัญญา (Intelligence Quotient ; IQ) และการทดสอบบุคลิกภาพยังไม่เหมาะสมกับการทำนายความสามารถหรือสมรรถนะของบุคคลได้ เพราะไม่ได้สะท้อนความสามารถที่แท้จริงออกมา จึงได้สร้างแบบประเมิน และนิยามความหมายของสมรรถนะ (Competency) ว่าหมายถึงบุคลิกลักษณะที่ซ่อนอยู่ในปัจเจกบุคคล ซึ่งสามารถผลักดันให้ปัจเจกบุคคลเหล่านั้นสร้างผลการปฏิบัติงานที่โดดเด่น ภายใต้การมีความรู้ (Knowledge) ซึ่งต้องเป็นความรู้สำคัญที่ต้องรู้ เช่น ความรู้เกี่ยวกับการทำงานหรือสายวิชาการ ความรู้ภาษาอังกฤษ เป็นต้น ทักษะ (Skill) เป็นสิ่งที่ต้องการให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ทักษะการถ่ายทอดความรู้ ทักษะการขับรถ เป็นต้น ซึ่งนักวิชาการบางท่านเรียกว่า Hard Skills ในขณะที่ส่วนที่เหลือ คือ คุณลักษณะ (Attribute) เป็นคุณลักษณะที่มีความแตกต่างจากผู้อื่น ได้แก่ อุปนิสัย (Traits) ซึ่งเป็นบุคลิกลักษณะประจำตัวที่อธิบายถึงความเป็นตัวตนของบุคคลนั้น เช่น มีลักษณะเป็นผู้นำ น่าเชื่อถือและไว้วางใจได้ เป็นต้น ภาพลักษณ์ส่วนบุคคล

(Self-Image) เป็นค่านิยมความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนภายใต้ความเชื่อของบุคคล เช่น ความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นต้น บทบาทที่แสดงออกต่อสังคม (Social Role) เป็นสิ่งกำหนดให้คนแสดงพฤติกรรมต่อผู้อื่น เช่น การช่วยเหลือผู้อื่น เป็นต้น และแรงขับภายในบุคคลหรือแรงจูงใจ (Motive) ซึ่งทำให้บุคคลนั้นแสดงพฤติกรรมที่มุ่งไปสู่เป้าหมายหรือความสำเร็จของตน เช่น บุคคลที่มุ่งผลสำเร็จ มักจะตั้งเป้าหมายที่ท้าทาย และพยายามทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ตลอดจนพยายามปรับปรุงวิธีการทำงานของตนอยู่ตลอดเวลา เป็นต้น ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้ เรียกว่า “Soft Skill”

องค์การภาครัฐและเอกชนในต่างประเทศได้มีการนำสมรรถนะมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารองค์การอย่างแพร่หลายจากการสำรวจของนิตยสารฟอร์จูน พบว่า บริษัทที่มีชื่อเสียงทั่วโลกกว่า ๔๗๘ แห่ง มีการนำสมรรถนะมาใช้ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ คิดเป็นร้อยละ ๗๔ ของบริษัททั้งหมดในขณะที่ประเทศไทย องค์การธุรกิจหลายแห่งได้นำระบบสมรรถนะมาใช้จนประสบความสำเร็จในการขับเคลื่อนองค์การ อาทิเช่น บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) หรือ เอไอเอส บริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) หรือกลุ่มบริษัทในเครือเจริญโภคภัณฑ์ หรือ ซีพี เป็นต้น สำหรับภาครัฐของไทยนั้น สำนักงานข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) และสำนักงานพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ได้เป็นแกนหลักในการผลักดันสมรรถนะเข้าสู่ภาคราชการ รวมถึงกระทรวงกลาโหมด้วยเชื่อว่า สมรรถนะเป็นปัจจัยในการทำงานที่เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับองค์การ โดยเฉพาะการเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์หรือบุคลากร เพราะการนำสมรรถนะมาใช้จะช่วยให้บุคลากรมีการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของตนให้สามารถปฏิบัติงานได้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดตรงตามความต้องการขององค์การ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาองค์การต่อไป

๓. การนำสมรรถนะไปใช้ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์

สมรรถนะสามารถนำมาใช้ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เนื่องจากการบริหารทรัพยากรมนุษย์โดยยึดหลักสมรรถนะจะเน้นที่พฤติกรรมและความสามารถของตำแหน่งงานที่ต้องการ อารมณ์ ภูิวินัยพันธ์^{๒๕} กล่าวว่า หลักสมรรถนะสามารถนำมาปรับใช้กับกระบวนการการบริหารงานบุคคลทั้งในขั้นตอนของการวางแผนด้านบุคลากร การสรรหาและคัดเลือกพนักงาน การฝึกอบรมพนักงาน การประเมินผลการปฏิบัติงาน การให้รางวัลแก่พนักงานและการพัฒนาพนักงาน จะเห็นได้ว่าสมรรถนะสามารถนำมาใช้กับกระบวนการการบริหารงานบุคคลได้ในทุกกระบวนการ เช่นเดียวกับที่ เดชา เดชะวัฒน์ไพศาล^{๒๖} ได้อธิบายถึงการนำสมรรถนะมาใช้ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ว่าในการนำหลักสมรรถนะมาใช้มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญเพื่อใช้เป็นมาตรฐานในการประเมินศักยภาพของบุคคลให้ตรงตามแผนกลยุทธ์และวิสัยทัศน์ขององค์การ และยังสามารถนำไปว่าสมรรถนะยังสามารถนำมาใช้ในกระบวนการบริหารงานบุคคลโดยมีความเกี่ยวข้องกับทุกกระบวนการ

^{๒๕} อารมณ์ ภูิวินัยพันธ์. โปรแกรมการพัฒนาสมรรถนะด้านบริหารจัดการสำหรับผู้นำ. (กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดบุ๊คส์, ๒๕๔๗). หน้า ๒๕.

^{๒๖} เดชา เดชะวัฒน์ไพศาล. การจัดการทรัพยากรบุคคล พื้นฐานแนวคิดเพื่อการปฏิบัติ. (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๔๓) หน้า ๑๔-๑๕.

สามารถอธิบายได้ ดังนี้

๑. การสรรหาและคัดเลือกพนักงาน จะทำให้องค์กรสามารถคัดเลือกพนักงานที่มีความรู้ความสามารถและพฤติกรรมที่เหมาะสมกับตำแหน่งงาน
๒. การประเมินผลการปฏิบัติงาน สมรรถนะสามารถนำมาใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติงานที่ประเมินผลได้ทั้งผลงาน พฤติกรรมในการทำงานทั้งปัจจุบันและอนาคต
๓. การฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร โดยการนำหลักสมรรถนะมาใช้ในการจัดหลักสูตรและแผนการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะของพนักงานในปัจจุบันและเตรียมความพร้อมในอนาคตให้แก่พนักงาน
๔. การวางแผนอาชีพพนักงาน การนำสมรรถนะมาใช้ในองค์กรจะมีความเกี่ยวข้องกับตำแหน่งต่างๆ และทำให้มีการวางระบบการพัฒนาบุคลากรที่เหมาะสม ตรงตามหน้าที่และความรู้ความสามารถโดยจะส่งผลต่อความก้าวหน้าในอนาคตของพนักงาน

แนวคิดสมรรถนะกำลังพลกองบัญชาการกองทัพไทย

วิสัยทัศน์ของกองบัญชาการกองทัพไทย “กองบัญชาการกองทัพไทย เป็นองค์กรนำที่ทันสมัยในการอำนวยการร่วม ด้านการป้องกันประเทศ และการปฏิบัติการทางทหาร เพื่อความมั่นคงเป็นที่เชื่อมั่นของรัฐบาล ประชาชน และเป็นที่ยอมรับของมิตรประเทศ” ค่านิยมหลัก (Core Value) ได้แก่ “ทหารอาชีพ จงรักภักดี กล้าหาญ ทำงานเป็นทีม” ซึ่งมีค่านิยม ดังนี้ ^{๒๗}

ทหารอาชีพ ความมุ่งมั่นในการทำดีที่สุดในการปฏิบัติงานเพื่อผลสัมฤทธิ์ของงาน ซึ่งจะก่อให้เกิดความภูมิใจในการทำงาน ประกอบด้วย มีวินัย มุ่งผลสัมฤทธิ์ คิดสร้างนวัตกรรม มีความเป็นผู้นำ ซื่อสัตย์ ตรงไปตรงมา

จงรักภักดี น้อมนำพระบรมราโชวาทและปฏิบัติตามคำสัจธรรมปฏิบัติที่เป็นที่ไว้วางใจในงานที่รับมอบปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเท่าเทียม สร้างคุณค่าในงาน เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

กล้าหาญ ไม่เกรงกลัวต่อภัยอันตรายที่จะเกิด ยืนหยัดในสิ่งที่ถูก เปิดเผยในสิ่งผิด ยอมรับคำวิจารณ์ ประเมินผลการปฏิบัติงานตามความเป็นจริง

ทำงานเป็นทีม เคารพ รั้งฟัง และร่วมแสดงความคิดเห็น สนับสนุนให้มีการทำงานร่วมกัน สื่อสารอย่างเปิดเผย บูรณาการความคิดเป็นหนึ่งเดียว

จากค่านิยมหลักของกองบัญชาการกองทัพไทยที่กล่าวมาข้างต้น จึงสามารถนำมาเป็นสมรรถนะหลัก (Core Competency) ของกำลังพลกองบัญชาการกองทัพไทยได้ เพื่อให้กำลังพลยึดถือปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน

^{๒๗}แผนปฏิบัติราชการ ๔ ปี กองทัพไทยและกองบัญชาการกองทัพไทย พ.ศ.๒๕๕๙ - ๒๕๖๒ (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ ๑)

สมรรถนะกำลังพลกองบัญชาการกองทัพไทย

สมรรถนะหลัก (Core Competency) ของกองบัญชาการกองทัพไทย

ผบ.ทสส.ได้กรุณาอนุมัติประกาศสมรรถนะหลักของกองบัญชาการกองทัพไทยใหม่
เมื่อ ๑๐ ก.ย.๕๗^{๒๘}

สมรรถนะหลัก (Core Competency) ของกองบัญชาการกองทัพไทย มี ๕ ด้าน ได้แก่ เสียสละ มีคุณธรรม ดำรงความถูกต้องพร้อมรับผิดชอบ มุ่งมั่นในผลสัมฤทธิ์ ร่วมคิดทำงานเป็นทีม ทั้งใช้คำย่อว่า “SMART” แต่ละด้านมีความหมายดังนี้

๑. เสียสละ (Sacrifice: S) หมายถึง ทุ่เมทำงานให้บรรลุผลสำเร็จอย่างเต็มกำลังความสามารถ พร้อมและเต็มใจที่จะสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยไม่ย่อท้อต่อความยากลำบากไม่ว่าภารกิจนั้นจะเป็นสิ่งที่ยากเสี่ยงอันตรายหรือไม่มีผลประโยชน์ตอบแทน

๒. มีคุณธรรม (Moral: M) หมายถึง ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ตรงไปตรงมาซื่อตรงต่อหน้าที่มีสัจจะรักษาคำพูด ไว้วางใจได้ ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในกรอบของ กฎ ระเบียบ แบบธรรมเนียม และจรรยาบรรณของการเป็นทหารอาชีพมุ่งมั่นรักษาผลประโยชน์ของทางราชการ จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ รวมทั้งกล้ายืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง

๓. ดำรงความถูกต้องพร้อมรับผิดชอบ (Accountability: A) หมายถึง มุ่งมั่นรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ราชการให้มีความถูกต้องตามระเบียบแบบแผนและหลักการด้วยความโปร่งใส โดยคำนึงถึงประโยชน์ของทางราชการ และพร้อมรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำและการตัดสินใจของตนเองทั้งทางบวกและทางลบ พร้อมและยินดีให้ตรวจสอบการกระทำหรือผลงานของตนเอง

๔. มุ่งมั่นในผลสัมฤทธิ์ (Resultoriented : R) หมายถึง เข้าใจถึงเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ของงานพร้อมมุ่งมั่นปฏิบัติราชการให้เกิดผลสำเร็จอย่างดีที่สุด;โดยพยายามพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถเพื่อสร้างสรรค์พัฒนากระบวนการทำงานให้ผลงานบรรลุผลสำเร็จยิ่งกว่าเป้าหมายหรือมาตรฐานที่กำหนด

๕. ร่วมคิดทำงานเป็นทีม (Teamwork: T) หมายถึง ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยปฏิบัติตนได้สอดคล้องตามบทบาทหน้าที่ของการเป็นสมาชิกที่ดีของทีม ยอมรับฟังความคิดเห็นหรือคำวิจารณ์และวิธีการทำงานที่หลากหลายสามารถประสานการทำงานระหว่างสมาชิกในทีมได้เป็นอย่างดี พร้อมมีส่วนร่วมในทีมอย่างเต็มความสามารถเพื่อให้ผลงานของทีมบรรลุเป้าหมายไปในทิศทางเดียวกัน

ระดับสมรรถนะหลัก (Proficiency Level) เป็นการบ่งบอกถึงพฤติกรรมที่คาดหวังหรือพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสมรรถนะหลักแต่ละด้าน แบ่งเป็น ๕ ระดับ คือเริ่มต้น เรียนรู้ พัฒนา ก้าวหน้า เชี่ยวชาญ แต่ละระดับมีความหมาย ดังนี้

^{๒๘}หนังสือ กพ.ทหาร ด่วนมาก ที่ กท. ๐๓๐๒/๔๗๒๑ ลงวันที่ ๕ ก.ย.๕๗ เรื่อง ขออนุมัติประกาศสมรรถนะหลัก (Core Competency) ของ บก.ทท. ใหม่)

๑. ระดับเริ่มต้น (Basic Level หรือ Novice) หมายถึง ลักษณะของผู้เริ่มต้นเรียนรู้ สามารถปฏิบัติงานหรือแสดงพฤติกรรมตามที่คาดหวังได้เมื่อมีกรอบแนวทางที่กำหนดหรือมีผู้คอยให้คำแนะนำทำงานได้ด้วยตนเองในสถานการณ์ที่ง่ายไม่ยุ่งยากซับซ้อน

๒. ระดับเรียนรู้ (Doing Level หรือ Advance Beginner) หมายถึง ลักษณะของผู้เริ่มเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง พร้อมแสดงพฤติกรรมตามความคาดหวังได้อย่างเหมาะสมด้วยตนเองไม่จำเป็นต้องมีกรอบแนวทางกำหนดหรือผู้ให้คำแนะนำก็สามารถปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายได้ด้วยตนเอง

๓. ระดับพัฒนา (Developing Level หรือ Competent) หมายถึง ลักษณะของผู้ที่มีการพัฒนาตนเองทั้งในเรื่องการปฏิบัติงานและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เป็นที่ไปตามมาตรฐานงานตามความคาดหวัง และตามบทบาทหน้าที่ของตนเองจนเป็นนิสัย พร้อมเรียนรู้สิ่งใหม่ ปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานได้สอดคล้องตามสถานการณ์ รวมทั้งสามารถประสานชักจูงหรือแนะนำผู้อื่นให้ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องได้

๔. ระดับก้าวหน้า (Advance Level หรือ Proficient) หมายถึง ลักษณะของผู้ที่สามารถ นำความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ แก้ปัญหางานในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม พร้อมสามารถคิดวิเคราะห์สร้างสรรค์สิ่งใหม่หรือหาแนวทางใหม่มาใช้เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพงานได้ด้วยตนเอง และสามารถสอนหรือให้คำแนะนำกับผู้อื่นได้

๕. ระดับเชี่ยวชาญ (Expert Level หรือ Expert) หมายถึง ลักษณะของผู้ที่เป็นผู้นำหรือเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในเชิงการปฏิบัติงานและการแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องตามสมรรถนะหลัก รวมทั้งสามารถกำหนดแนวทางและขับเคลื่อนเชิงยุทธศาสตร์เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการทำงานของกำลังพลในหน่วยงานให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามสมรรถนะหลักได้

แนวทางการประเมินสมรรถนะหลักของกองบัญชาการกองทัพไทย

การเทียบระดับสมรรถนะหลักของกำลังพลในการประเมินผลการปฏิบัติราชการเบื้องต้น ให้เทียบเกณฑ์ระดับการประเมินตามกลุ่มชั้นยศ รายละเอียดตามแผนภาพที่ ๒ - ๓

แผนภาพที่ ๒ - ๓ การจัดกลุ่มสมรรถนะหลักของกำลังพล บก.ทท.

๕. ระดับเชี่ยวชาญ (Expert level หรือ Expert)	พ.อ., น.อ. ขึ้นไป
๔. ระดับก้าวหน้า (Advance level หรือ proficient)	พ.ต., น.ต. ถึงพ.ท., น.ท.
๓. ระดับพัฒนา (Developing level หรือ Competent)	<p>๑. จ.ส.อ.พิเศษ, พ.จ.อ.พิเศษ, พ.อ.อ.พิเศษ และ ร.ต. ถึง ร.อ.</p> <p>๒. พนักงานราชการ กลุ่มงานบริหารทั่วไป , กลุ่มงานวิชาชีพเฉพาะ</p> <p>๓. ลูกจ้างประจำ กลุ่มงานสนับสนุนระดับ ๔, กลุ่มงานช่างระดับ ๔, กลุ่มงานเทคนิคพิเศษระดับ ๓</p>
๒. ระดับเรียนรู้ (Doing level หรือ Advance Beginner)	จ.ส.ต.,พ.จ.ต.,พ.อ.ต. ถึงจ.ส.อ.,พ.จ.อ.,พ.อ.อ.
๑. ระดับเริ่มต้น (Basic Level หรือ Novice)	<p>๑. ส.ต., จ.ต. ถึงส.อ.,จ.อ</p> <p>๒. พลอาสาสมัคร</p> <p>๓. พนักงานราชการกลุ่มงานบริการ, กลุ่มงานเทคนิค</p> <p>๔. ลูกจ้างประจำกลุ่มงานบริการพื้นฐาน, กลุ่มงานสนับสนุนระดับ๑-๓,กลุ่มงานช่างระดับ๑-๓, กลุ่มงานเทคนิคพิเศษระดับ ๑ - ๒</p>

หมายเหตุ : การจัดกลุ่มระดับสมรรถนะหลักของกำลังพล บก.ทท. อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ หากมีการเปลี่ยนแปลง กพ.ทหาร จะแจ้งให้ทราบในโอกาสต่อไป

ที่มา : แผนปฏิบัติราชการ ๔ ปี กองทัพอากาศและกองบัญชาการกองทัพอากาศ พ.ศ.๒๕๕๙ -๒๕๖๒ (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ ๑)

สมรรถนะทางการบริหาร (Managerial Competency Dictionary) ของ บก.ทท.

ผบ.ทสส.ได้กรุณาอนุมัติประกาศสมรรถนะทางการบริหาร (Managerial;Competency Dictionary) ของ บก.ทท. เมื่อ ๙ ต.ค.๕๘^{๒๙}

สมรรถนะทางการบริหาร (Managerial Competency Dictionary) ของ บก.ทท.มี ๑๐ ด้าน โดยแต่ละด้านมีความหมายดังนี้

๑. ความเป็นผู้นำ (Leadership) หมายถึง ความตั้งใจหรือความสามารถในการเป็นผู้นำของกลุ่มคน ปกครอง รวมถึงการกำหนดทิศทาง วิสัยทัศน์ เป้าหมาย วิธีการทำงาน ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือทีมงานปฏิบัติงานได้อย่างราบรื่น เต็มประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

๒. วิสัยทัศน์ (Vision) หมายถึง ความสามารถในการกำหนดทิศทาง ภารกิจ และเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจนและความสามารถในการสร้างความร่วมมือร่วมใจเพื่อให้ภารกิจบรรลุวัตถุประสงค์ พันธกิจ หรือเป้าหมายแนวทางขององค์กรที่ต้องการให้องค์กรนั้นดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน โดยวิสัยทัศน์นี้จะต้องสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและสอดคล้องกับสถานการณ์และความต้องการของสภาพแวดล้อม ณ ปัจจุบัน

๓. การวางแผนยุทธศาสตร์ (Strategic Planning) หมายถึง ความเข้าใจกลยุทธ์และยุทธศาสตร์ขององค์กรและสามารถประยุกต์ใช้ในการกำหนดกลยุทธ์และยุทธศาสตร์ของหน่วยงานตนได้ โดยความสามารถในการประยุกต์นี้ รวมถึงความสามารถในการคาดการณ์ถึงทิศทางขององค์กรในอนาคต ตลอดจนผลกระทบของสถานการณ์ทั้งในและต่างประเทศที่เกิดขึ้น

๔. ศักยภาพเพื่อนำการเปลี่ยนแปลง (Change Leadership) หมายถึง ความสามารถในการกระตุ้นหรือผลักดันหน่วยงานไปสู่การปรับเปลี่ยนที่เป็ประโยชน์ รวมถึงการสื่อสารให้ผู้อื่นรับรู้เข้าใจและดำเนินการให้การปรับเปลี่ยนนั้นเกิดขึ้นจริง

๕. การสอนงานและการมอบหมายงาน (Coaching and Delegation) หมายถึง การเรียนรู้เกี่ยวกับงานโดยมีผู้บังคับบัญชา หรือผู้เชี่ยวชาญเป็นที่เลี้ยงสอนงานอย่างมีขั้นตอน ให้ผู้รับการสอนงานลงมือปฏิบัติ มีการติดตามประเมินผล เพื่อให้ผู้รับการสอนงานมีการนำไปใช้ปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น ช่วยพัฒนาทักษะในการทำงาน คิดเป็น ทำเป็นช่วยแก้ปัญหาในการทำงาน และเกิดความมั่นใจในการทำงาน

๖. การควบคุมตนเอง (Self - Control) หมายถึงการระงับอารมณ์และพฤติกรรมอันไม่เหมาะสมเมื่อถูกยั่ว หรือเผชิญหน้ากับฝ่ายตรงข้าม เผชิญความไม่เป็นมิตร หรือทำงานภายใต้สภาวะความกดดัน รวมถึงความอดทนอดกลั้นเมื่อต้องอยู่ภายใต้สถานการณ์ที่ก่อความเครียดอย่างต่อเนื่อง

๗. การแก้ไขปัญหาและการตัดสินใจ (Problem Solving and Decision Making) หมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์สาเหตุและผลกระทบของปัญหา พร้อมทั้งความสามารถในการวิเคราะห์ค้นหาทางเลือกในการแก้ไขปัญหาได้หลากหลายวิธีการ และสามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัญหา และเกิดประโยชน์สูงสุดกับองค์กร

^{๒๙}หนังสือ กพ.ทท.ท. ที่ กท. ๐๓๐๒/๕๔๔๑ ลงวันที่ ๒ ต.ค.๕๙ เรื่อง ประกาศสมรรถนะทางการบริหาร (Managerial Competency Dictionary) ของ บก.ทท.

๘. การควบคุมกำกับติดตามและประเมินผลงาน (Monitoring Control and Valuation) หมายถึง การควบคุมระบบการทำงาน คือ การวางแผน การจำแนกบุคคล สถานที่ ระยะเวลา กำหนดส่งงานเพื่อการควบคุมกำกับติดตามงานจะช่วยให้งานอยู่ในขอบเขตและเป็นแบบแผนอย่างมีประสิทธิภาพ

๙. การบริหารและจัดสรรทรัพยากร (Administration and Resource Eallocation) หมายถึง การบริหารทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นการเลือกทำเฉพาะสิ่งที่จำเป็นหรือการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า คำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับ ควรมีการกลั่นกรองก่อนเสมอ ก่อนตัดสินใจลงมือทำ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของส่วนรวมและองค์กร

๑๐. การสั่งการตามอำนาจหน้าที่ (Holding People Accountable) หมายถึง การกำกับดูแลให้ผู้อื่นปฏิบัติตามมาตรฐาน กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ โดยอาศัยอำนาจ ตามกฎหมายหรือตามตำแหน่งหน้าที่การกำกับดูแลนี้ หมายรวมถึงการออกคำสั่งโดยปกติทั่วไปจนถึงการใช้อำนาจตามกฎหมายกับผู้ฝ่าฝืน

ระดับสมรรถนะ (Proficiency Level) หมายถึง การบ่งบอกถึงพฤติกรรมที่คาดหวังหรือพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดในแต่ละระดับ สำหรับสมรรถนะทางการบริหารของ บก.ทท. กำหนดระดับสมรรถนะแต่ละด้าน ตามแผนภาพที่ ๒ -๔ ดังนี้

แผนภาพที่ ๒ - ๔ การกำหนดระดับสมรรถนะแต่ละด้าน

๕. ระดับเชี่ยวชาญ (Expert level หรือ Expert)	หัวหน้าส่วนราชการ และ ผู้บังคับบัญชาระดับสูง (รอง เสธ.ทหาร - รอง ผบ.ทสส.) ขึ้นไป (พล.อ.) หรือเทียบเท่า
๔. ระดับก้าวหน้า (Advance level หรือ proficient)	หน.ส่วนราชการ, ผทค.พิเศษ, ที่ปรึกษาพิเศษ (พล.ต./พล.ท.) หรือเทียบเท่า
๓. ระดับพัฒนา (Developing level หรือ Competent)	ผอ.สำนัก/ศูนย์, ผช.หัวหน้าส่วนราชการ, รอง เสธ.ส่วน ราชการ, เสธ.ส่วนราชการ, รองหัวหน้าส่วนราชการ, ผู้ทรงคุณวุฒิ, ที่ปรึกษา และ ผชก. (พล.ต.) หรือ เทียบเท่า
๒. ระดับเรียนรู้ (Doing level หรือ Advance Beginner)	ผอ.กอง, นปก., ประจำ และ รองนายพล (พ.อ.(พ.)) หรือเทียบเท่า
๑. ระดับเริ่มต้น (Basic Level หรือ Novice)	พ.อ. - น.อ., หก.นขต., ผช.ผอ.กอง, รอง ผอ.กอง และ ประจำ (พ.อ.) หรือเทียบเท่า

ที่มา : แผนปฏิบัติราชการ ๔ ปี กองทัพอากาศและกองบัญชาการกองทัพอากาศ พ.ศ.๒๕๕๙, ๒๕๖๒.

การนำแนวคิดสมรรถนะมาใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของ กองบัญชาการกองทัพไทย

การบริหารงานกำลังพลของกองบัญชาการกองทัพไทย มีวิธีดำเนินการอย่างเป็นระบบเป็นขั้นตอน เพื่อให้การบริหารจัดการกำลังพลกับงานเกิดความสมดุล โดยแบ่งกระบวนการเป็นวงรอบ ๖ ขั้นตอน ได้แก่ การกำหนดความต้องการกำลังพล การสรรหากำลังพล การบรรจุและใช้กำลังพล การพัฒนากำลังพล การบำรุงรักษากำลังพล และการให้พ้นจากราชการ ซึ่งกองบัญชาการกองทัพไทยได้นำหลักสมรรถนะมาใช้ในการบริหารจัดการกำลังพลของกองบัญชาการกองทัพไทยในทุกกระบวนการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนากำลังพลที่ได้มีการนำไปประเมินผล การปฏิบัติงานของกำลังพลตามแนวคิดสมรรถนะของกองบัญชาการกองทัพไทยมาใช้ ทำให้ได้ทราบถึงกำลังพลที่มีผลการประเมินสมรรถนะต่ำกว่าระดับสมรรถนะกำลังพลที่กองบัญชาการกองทัพไทยต้องการ อันจะนำไปสู่กระบวนการพัฒนากำลังพลต่อไป

การนำสมรรถนะมาใช้จะช่วยให้บุคลากรมีการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของตนให้สามารถปฏิบัติงานได้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดตรงตามความต้องการขององค์การในการที่จะพัฒนาความได้เปรียบในการแข่งขัน และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน เพราะปัจจัยภายนอกองค์การมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จึงต้องมีการวิเคราะห์สมรรถนะขององค์การและสภาพแวดล้อมภายนอก เพื่อพัฒนารอบและตัวแบบสมรรถนะ ผ่านการประเมินสมรรถนะด้วยเครื่องมือหรือวิธีการต่าง ๆ แล้วนำผลการประเมินที่ได้รับไปพิจารณาประยุกต์ใช้ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์การ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาบุคลากร การสรรหากัดเลือก การบริหารค่าตอบแทน หรือการบริหารผลการปฏิบัติงาน จึงเห็นได้ว่าขั้นตอนการประเมินเป็นส่วนสำคัญที่เสริมให้การบริหารทรัพยากรมนุษย์มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาและการฝึกอบรมทรัพยากรมนุษย์ ดังนั้นการประเมินที่มีประสิทธิภาพ ถูกต้องและเที่ยงตรง จะส่งผลให้องค์การสามารถกำหนดทิศทาง การพัฒนาสมรรถนะขององค์การได้อย่างเหมาะสมอันประกอบด้วย

๑. แผนพัฒนาองค์การ (Organization Development Plan: ODP) ทั้งขีดความสามารถขององค์การในปัจจุบันให้เป็นไปตามพันธกิจของงานที่ถูกกำหนด และกระจายไปสู่สมรรถนะหลักของบุคคลในองค์การ และขีดความสามารถในอนาคตขององค์การ เพื่อตอบสนองต่อการขับเคลื่อนองค์การให้บรรลุเป้าหมายในอนาคตหรือวิสัยทัศน์ขององค์การ โดยแผนพัฒนาองค์การจะมุ่งเน้นการพัฒนาที่ครอบคลุมหลายมิติ เป็นการพัฒนาในภาพรวมขององค์การ ได้แก่ ค่านิยมหลัก (Core Values) สมรรถนะหลัก (Core Competency) หรือเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพ (Career Path)

๒. แผนพัฒนารายบุคคล (Individual Development Plan: IDP) เป็นแผนที่จัดทำขึ้นบนพื้นฐานของความสามารถที่คาดหวังของตำแหน่งงาน เปรียบเทียบกับความสามารถในการปฏิบัติงานจริงของบุคคลผู้นั้น เป็นแผนงานของผู้บังคับบัญชาที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานของตน เพื่อเป้าหมายประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหน่วยงาน โดยมีการกำหนดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้ใต้บังคับบัญชา และมีการติดตามผลการพัฒนา ซึ่งแผนการพัฒนารายบุคคลจะเป็นกรอบหรือแนวทางที่จะช่วยให้บุคลากรในหน่วยงานสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุตามเป้าหมายในสายอาชีพของตน โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการพัฒนาจุดอ่อน (Weakness) และเสริมสร้างจุดแข็ง (Strength) อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

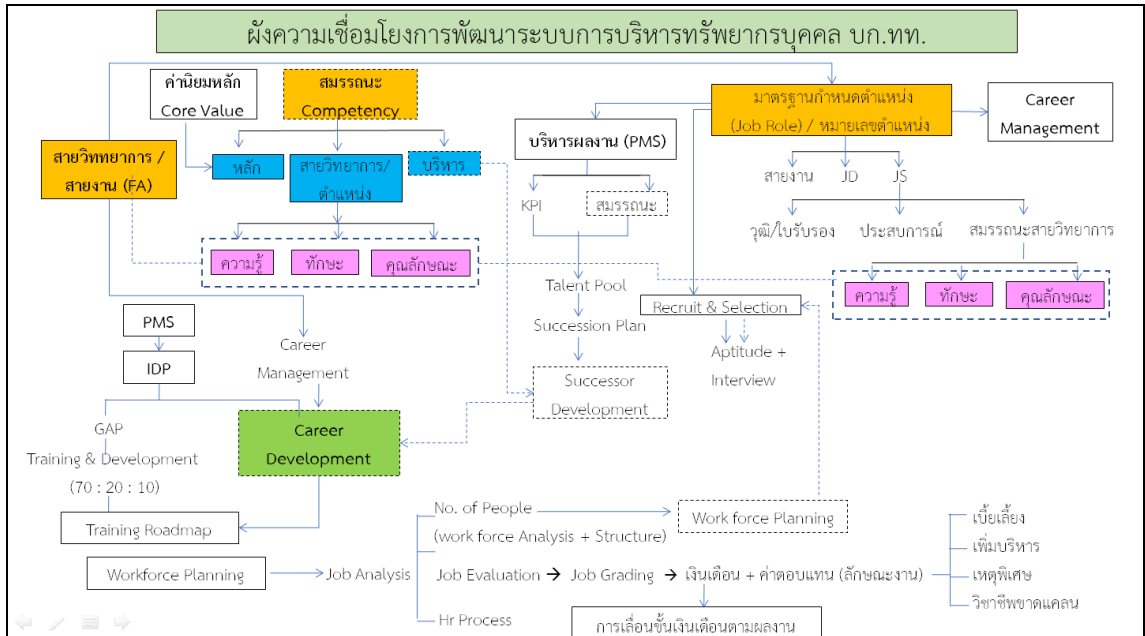
๒.๑ ระดับองค์กร การจัดทำแผนพัฒนารายบุคคลทำให้บุคลากรมีการพัฒนา ศักยภาพอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผลงานขององค์กร (Corporate Performance) เป็นไปตามเป้าหมาย ซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กรในภาพรวม ทั้งยังเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับองค์กร (Corporate Branding) ในการทำงานที่บุคลากรที่มีความสามารถมีส่วนช่วยสร้างภาพลักษณ์ในด้านการ พัฒนาบุคลากรภายในต่อบุคคลภายนอก รวมถึงมีส่วนช่วยให้บุคลากรมีทัศนคติที่ดีต่อองค์กร มีความรักและผูกพันต่อองค์กร อันจะนำไปสู่ความได้เปรียบในการแข่งขัน (Competitive Advantage) จากการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีผลการปฏิบัติงานที่ดี และส่งผลต่อ ความสำเร็จขององค์กร

๒.๒ ระดับหน่วยงาน หรือหัวหน้างาน มีการทดแทนงาน (Work Emplacement) เนื่องจากบุคลากรเกิดทักษะในการทำงานหลายด้าน (Multi-Skills) ทำให้สามารถปฏิบัติงานทดแทน กันได้ในกรณีที่เจ้าของงานเดิมไม่อยู่หรือโอนย้ายออก และการทำงานที่บุคลากรมีการเรียนรู้และพัฒนา ความสามารถอย่างต่อเนื่อง ทำให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้ดีขึ้น ส่งผลให้ผลงานของหน่วยงาน (Department Performance) ดีขึ้นตามไปด้วยรวมถึงคุณภาพชีวิตการทำงาน (Quality of Work Life) ของหัวหน้างานที่มีลูกน้องปฏิบัติงานดี มีความสามารถ ทำให้มีการวางแผนบริหารจัดการ การทำงานได้ดี ถือเป็นการรักษาสมดุลในการทำงานกับชีวิตส่วนตัว ส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีเวลา มากพอที่จะบริหารจัดการชีวิตส่วนตัวได้

๒.๓ ระดับรายบุคคล เกิดการปรับปรุง (Improvement) ความสามารถเดิมที่มีอยู่ และผลงานที่รับผิดชอบให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เป็นการพัฒนา (Development) อย่างต่อเนื่อง และเตรียมความพร้อม (Preparation) ให้บุคลากรมีความพร้อมในการปฏิบัติงานในตำแหน่งที่สูงขึ้น อีกทั้งการพัฒนาบุคลากรจะสร้างความผูกพันระหว่างบุคคลกับองค์กร ส่งผลต่อความทุ่มเทและเอา ใจใส่ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จของงาน

ซึ่งอาจสรุปภาพรวมความเชื่อมโยงการบริหารทรัพยากรบุคคลของกองบัญชาการ กองทัพอากาศโดยใช้แนวคิดสมรรถนะได้ จากแผนภาพที่ ๒ - ๕

แผนภาพที่ ๒ – ๕ แสดงผังความเชื่อมโยงการพัฒนาระบบการบริหารทรัพยากรบุคคลของ กองบัญชาการกองทัพไทย

ที่มา : แผนปฏิบัติการ ๔ ปี กองทัพไทยและกองบัญชาการกองทัพไทย พ.ศ.๒๕๕๙.

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนากำลังพลตามแนวทางรับราชการของข้าราชการทหาร

การพัฒนากำลังพลตามแนวทางรับราชการของข้าราชการทหาร สังกัด กองทัพบก

คำสั่งกองทัพบก ที่ ๘๒๓/๒๕๓๐ เรื่องกำหนดแนวทางการรับราชการของนายทหารสัญญาบัตร ได้กำหนดไว้ว่า การพัฒนานายทหารสัญญาบัตรด้วยการให้การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้ได้นายทหารสัญญาบัตรที่มีความรู้พอที่จะคัดเลือกบรรจุในตำแหน่งต่าง ๆ ได้ เหล่าสายวิทยาการจะต้องให้การศึกษา เพื่อให้ นายทหารสัญญาบัตรในเหล่าสายวิทยาการสามารถปฏิบัติงานในสายงานของตนได้เป็นอย่างดี รวมทั้งควรส่งเสริมให้เข้าศึกษาเพิ่มเติมในสถานศึกษาของพลเรือนในสาขาวิชาต่าง ๆ ที่กองทัพบกต้องการตามความเหมาะสม มาตรฐานการศึกษาที่ถือว่าสำคัญและจำเป็นสำหรับนายทหารสัญญาบัตรในการบรรจุและเลื่อนขึ้นในตำแหน่งระดับต่าง ๆ ให้ยึดถือ ดังนี้

๑. การปฐมนิเทศ สำหรับนายทหารที่ได้รับการบรรจุเข้ารับราชการใหม่ เพื่อให้มีความรู้พื้นฐานในเรื่องต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการรับราชการเป็นนายทหารสัญญาบัตร
๒. หลักสูตรชั้นนายร้อยของเหล่า (หรือเทียบเท่า) ผู้ที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรนี้สามารถเลื่อนขึ้นครองตำแหน่ง อัตราร้อยเอก ได้
๓. หลักสูตรชั้นนายพันของเหล่า (หรือเทียบเท่า) ผู้ที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรนี้สามารถเลื่อนขึ้นครองตำแหน่ง อัตราพันตรี ได้

๔. การเลื่อนขึ้นในตำแหน่งอัตราพันเอก ต้องมีคุณวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่ที่ปฏิบัติอยู่และหรือที่จะเลื่อนขึ้น และจะต้องผ่านการศึกษาตามแนวทางรับราชการในข้อ ๒ และ ข้อ ๓ มาก่อนด้วย

๕. บรรจุในตำแหน่งอัตราของ ฝ่ายเสนาธิการ (สธ.) ต้องสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนเสนาธิการทหารบก หลักสูตรหลักประจำ หรือหลักสูตรที่กองทัพบกกำหนดให้เทียบเท่าโรงเรียนเสนาธิการทหารบก หลักสูตรหลักประจำ

การพัฒนากำลังพลตามแนวทางรับราชการของข้าราชการทหาร สังกัดกองทัพเรือ

แนวทางการรับราชการของนายทหารสัญญาบัตรของกองทัพเรือ มีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับพรรค เหล่า และกำเนิด ซึ่งหากเป็นนายทหารสัญญาบัตรพรรคนาวิกโยธิน (นย.) ต้องเข้ารับการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ ซึ่งจะเทียบเท่าหลักสูตรชั้นนายร้อยของกองทัพบก และจะต้องเข้ารับการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ นาวิกโยธิน ซึ่งจะเทียบเท่าหลักสูตรชั้นนายพันของกองทัพบก ส่วนนายทหารสัญญาบัตรพรรคพิเศษ ที่บรรจุด้วยคุณวุฒิปริญญาตรี สามารถเข้ารับการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ ซึ่งเทียบเท่าหลักสูตรชั้นนายพันของกองทัพบก ส่วนนายทหารสัญญาบัตรที่เลื่อนฐานะมาจากนายทหารประทวน สามารถเข้ารับการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ ซึ่งเทียบเท่าหลักสูตรชั้นนายพันของกองทัพบกเช่นกันโดยเข้ารับการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ แต่ความแตกต่างของ กองทัพเรือ คือ การศึกษาและฝึกอบรม จะไม่ระบุไว้ในเงื่อนไขในการครองยศสูงขึ้น แต่จะเป็นการพัฒนากำลังพลเพื่อให้มีความรู้ความสามารถ และเพื่อให้เข้ารับการศึกษาคณะในยศสูงขึ้นได้ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๒-๑

ตารางที่ ๒ - ๑ แสดงการเข้ารับการศึกษากำลั้งพลของ กองทัพอากาศ

ชั้นยศ	หลักสูตร	หมายเหตุ
น. สัญญาบัตร พรรค นย. (เหล่า ร., ป., ช. และ สส.)	- หลักสูตรชั้นนายเรือ นย. - ชั้นนายนาวา นย.	- เทียบเท่าหลักสูตร ชั้นนายร้อย ของ ทบ. - เทียบเท่าหลักสูตร ชั้นนายพัน ของ ทบ.
น. สัญญาบัตร พรรคพิเศษ (เหล่า สบ., พธ., กง., ธน. , ยย., วศ., ดย. และ พ.)	หลักสูตรทั่วไป	- บรรจุด้วยคุณวุฒิปริญญาตรี - เทียบเท่าหลักสูตรชั้นนายพัน ของ ทบ. - ไม่มีการศึกษาหลักสูตรที่เทียบเท่า ชั้นนายร้อยของ ทบ.
สัญญาบัตร ทุกพรรค/เหล่า ที่เลื่อนฐานะมาจาก นายทหารประทวน	หลักสูตรเพิ่มวิชา	- นายทหารสัญญาบัตร ทุกพรรค/ เหล่า ที่เลื่อนฐานะมาจากนายทหาร ประทวน - เทียบเท่าหลักสูตรชั้นนายพัน ของ ทบ. - ไม่มีการศึกษาหลักสูตรที่เทียบเท่า ชั้นนายร้อยของ ทบ.

ที่มา : แผนปฏิบัติการราชการ ๔ ปี กองทัพอากาศและกองบัญชาการกองทัพอากาศ พ.ศ.๒๕๕๙.

การพัฒนากำลั้งพลตามแนวทางรับราชการของข้าราชการทหารสังกัด กองทัพอากาศ

แนวทางการรับราชการของนายทหารสัญญาบัตรของกองทัพอากาศ อ้างถึงใน คำสั่ง
ทอ.(เฉพาะ) ที่ ๖๔/๖๑ ลง ๑๙ ก.ย.๖๑ เรื่อง แนวทางการบริหารกำลั้งพลของ ทอ. กำหนดให้
นายทหารสัญญาบัตร ชั้นยศเรืออากาศเอก ต้องเข้ารับการศึกษากำลั้งพลในหลักสูตรนายทหารชั้นผู้บังคับฝูง
จึงจะมีคุณสมบัติในการเลื่อนยศสูงขึ้น หรือปรับย้ายเข้าสู่ตำแหน่งอัตรานาวาอากาศตรีได้
ซึ่งนายทหารสัญญาบัตรทุกนาย ไม่ว่าจะสังกัดเหล่าใด สายวิทยากรใด หรือ กำเนิดจากกำลั้งพล
ประเภทใด จะต้องผ่านหลักสูตรนายทหารชั้นผู้บังคับฝูง ซึ่งเทียบเท่าหลักสูตรชั้นนายพันของ
กองทัพบก

ตารางที่ ๒ - ๒ แสดงการเข้ารับการศึกษากำลั้งพลของกองทัพอากาศ

ชั้นยศ	หลักสูตร	หมายเหตุ
ร.อ.	หลักสูตรนายทหารชั้นผู้บังคับฝูง	- เทียบเท่าหลักสูตรชั้นนายพันของ ทบ. - ไม่มีการศึกษาหลักสูตรที่เทียบเท่าชั้นนาย ร้อยของ ทบ.

ที่มา : กรมกำลั้งพลทหารอากาศ, ๒๕๖๓.

การพัฒนากำลังพลตามแนวทางรับราชการของข้าราชการทหารสังกัด กองบัญชาการกองทัพไทย

ที่ผ่านมาการพัฒนากำลังพลของข้าราชการ สังกัดกองบัญชาการกองทัพไทยได้ยึดถือแนวทางการพัฒนากำลังพลที่มาจากแนวทางการพัฒนากำลังพลของกองทัพตามคำสั่ง ทท. (เฉพาะ) ที่ ๒๕๗/๖๑ ลง ๗ ก.ย.๖๑ ผนวก ค ได้กำหนดในระดับนายทหารสัญญาบัตรขั้นต้นว่า ผู้ที่จะได้รับพิจารณาให้เลื่อนขึ้นครองตำแหน่งอัตราพันตรี หรือ นาวาตรี นาวาอากาศตรี จะต้องมีความรู้ทางการศึกษา หรืออยู่ในเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่ง ดังต่อไปนี้

๑. สำเร็จการศึกษาจาก รร.จปร.,รร.นร., รร.นนอ.,วพม., วิทยาลัยพยาบาลเหล่าทัพ หรือ สถาบันการศึกษาอื่น หลักสูตรด้านการแพทย์ ตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป และได้รับการบรรจุเป็นเหล่าทหารแพทย์ หรือ รร.ทหาร ต่างประเทศที่เทียบเท่าปริญญาตรีขึ้นไป

๒. สำเร็จการศึกษาจากสถาบันในประเทศหรือต่างประเทศ ตั้งแต่ชั้นปริญญาตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไป และสำเร็จการศึกษาหลักสูตรชั้นนายร้อยหรือเทียบเท่า

๓. สำเร็จการศึกษาหลักสูตรชั้นนายพันหรือเทียบเท่า

๔. หากไม่สำเร็จการศึกษาตามข้อ ๑ ถึงข้อ ๓ จะต้องมีจำนวนปีรับราชการรวมไม่น้อยกว่า ๑๔ ปี หรือจำนวนปีที่ดำรงยศปัจจุบันไม่น้อยกว่า ๖ ปี และมีผลงานดีเด่น

จะเห็นว่าจากคำสั่งดังกล่าว กำลังพลสังกัดกองบัญชาการกองทัพไทย จำเป็นจะต้องผ่านหลักสูตรชั้นนายร้อย และ ชั้นนายพัน หรือหลักสูตรที่เทียบเท่า เพื่อให้มีคุณสมบัติในการเลื่อนขึ้นครองยศในอัตราพันตรี หรือ นาวาตรี นาวาอากาศตรี แต่เนื่องจากกองบัญชาการกองทัพไทยไม่มีหลักสูตรที่กำหนดเป็นหลักสูตรตามแนวทางรับราชการของตนเอง ในการเข้ารับการศึกษาและฝึกอบรมนั้นจึงต้องไปฝากให้เข้ารับการศึกษาพร้อมกับเหล่าทัพ ทั้งกองทัพบก กองทัพเรือ และ กองทัพอากาศ ขึ้นกับความต้องการของกำลังพล และการได้รับการสนับสนุนที่นั้งศึกษา ซึ่งไม่เพียงพอกับความต้องการฝึกอบรมในแต่ละปี และความรู้ที่ได้รับจากเหล่าทัพนั้น ส่วนใหญ่ออกแบบมาเพื่อพัฒนาการทำงานในตำแหน่งตามเหล่าสายวิทยาการ และสอดคล้องกับภารกิจ วิสัยทัศน์ ของเหล่าทัพนั้นๆ ซึ่งไม่ได้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และภารกิจ ของกองบัญชาการกองทัพไทย และไม่สามารถนำความรู้ที่ได้รับมาใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตอบสนองภารกิจของหน่วยได้ กล่าวคือไม่เกิดความคุ้มค่าในการส่งกำลังพลเข้ารับการศึกษาดังกล่าว เป็นเพียงการเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อให้มีคุณสมบัติครบในการครองยศสูงขึ้นเพียงอย่างเดียว ไม่สามารถถือเป็นการพัฒนา กำลังพลให้ตรงตามสมรรถนะที่กำหนดได้

นโยบายการศึกษาของกองทัพไทย

นโยบายการศึกษาของกองทัพไทยได้กำหนดขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม นโยบายด้านการศึกษา กระทรวงกลาโหม นโยบายการปรับปรุงและพัฒนาาระบบการฝึก - ศึกษา กองทัพไทย พ.ศ. ๒๕๔๙ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๑๑ และแผนแม่บทการปรับปรุงโครงสร้าง

กระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๐^{๓๐}

นโยบายการศึกษาของกองทัพไทย มีวัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้ระบบการศึกษาของกองทัพไทย มุ่งไปสู่การเตรียมความพร้อมด้านกำลังพลให้สามารถปฏิบัติงานตามภารกิจหน้าที่ที่ได้รับมอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถ และยกระดับการศึกษาของกำลังพล ให้มีความรู้ด้านทางทหาร รวมทั้งวิชาการในสาขาอื่น ๆ โดยมีมาตรฐานทางวิชาการเทียบเท่าหรือสูงกว่าการศึกษาของภาครัฐหรือภาคเอกชน

๓. เพื่อให้เกิดความร่วมมือและมีการบูรณาการด้านการศึกษาในสถาบันการศึกษาของกองทัพไทย โดยหลักสูตรการศึกษาทางทหารต้องมียุทธศาสตร์ที่สอดคล้องและมีมาตรฐานเดียวกัน นโยบายการศึกษาของกองทัพไทย ได้กำหนดนโยบายทั่วไป ไว้ดังนี้

๑. พัฒนากำลังพลให้มีลักษณะอันพึงประสงค์ ในการรักษาการเรียนรู้คิดเป็น ทำเป็น สามารถแก้ไขปัญหาหน้าที่ที่ได้รับมอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความเป็นผู้นำ เสียสละ มีวินัย มีจิตวิญญาณของความเป็นทหารอาชีพ กล้าหาญ ซื่อสัตย์ สุจริต มีคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล ตลอดจนต้องปลูกฝังอุดมการณ์และความรักชาติ รวมทั้งยึดถือแนวทางตามทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง

๒. มุ่งปรับปรุงและพัฒนาระบบการศึกษาและหลักสูตรต่าง ๆ ให้สามารถสร้างกำลังพลของกองทัพไทยให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยกำหนดและออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องกับภารกิจของกองทัพไทย และให้เปิดการศึกษาเฉพาะสาขาวิชาที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานตามภารกิจ รวมทั้งให้นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดความทันสมัยและนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม

๓. พัฒนากองทัพไทยให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ได้มาตรฐาน ส่งเสริมการเรียนรู้ของกำลังพลทุกระดับ มีวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยในการเรียนรู้ การบริหารจัดการความรู้อย่างเป็นระบบเพื่อให้ก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม

๔. ให้ส่วนราชการคณาธิการศึกษาของกองทัพไทย มีการบูรณาการด้านการศึกษาในแต่ละหลักสูตร โดยให้สามารถเทียบเคียงมาตรฐานของหลักสูตรการศึกษาในแต่ละระดับระหว่างเหล่าทัพได้และส่งเสริมให้ใช้ทรัพยากรทางด้านการศึกษาร่วมกันในการพัฒนากำลังพลให้เกิดประโยชน์สูงสุด

๕. ให้มีระบบควบคุมคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่กองทัพไทยต้องการ และมีการประกันคุณภาพการศึกษาในทุกระดับอย่างต่อเนื่อง ตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๖. ให้นำผลการศึกษาของกำลังพล มาประกอบการพิจารณาการบรรจุ แต่งตั้ง และเลื่อนตำแหน่ง เพื่อการบริหารจัดการกำลังพลให้ตรงกับความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล รวมทั้งพิจารณาสนับสนุนผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ครู อาจารย์ และผู้บริหารสถาบันการศึกษา โดยจะต้องกำหนดแนวทางรับราชการให้มีความก้าวหน้า เหมาะสม และชัดเจน เป็นรูปธรรม

^{๓๐} “คำสั่งกองทัพไทย (เฉพาะ) ที่ ๕๕/๕๑ เรื่อง นโยบายการศึกษาของกองบัญชาการกองทัพไทย”. ๑๘ เมษายน ๒๕๕๑.

นโยบายเฉพาะของนโยบายการศึกษาของกองทัพไทย ที่กำหนดไว้เป็นการเฉพาะเรื่อง และหน่วยงานการศึกษา ที่เกี่ยวข้องได้แก่

๑. การปรับปรุงและจัดระบบการศึกษา

๑.๑ การปรับปรุงระบบการศึกษา ต้องคำนึงถึงคุณภาพและความเป็นมาตรฐานทางการศึกษาเพื่อความเป็นสากลทางวิชาการ โดยพัฒนาหลักสูตรการศึกษาให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หลักนิยมทางทหาร และวิชาการทหาร สามารถนำไปเทียบโอนหน่วยการเรียนกับสถานศึกษาของพลเรือนทั้งในประเทศและต่างประเทศได้ โดยเน้นการให้ความรู้ ประสบการณ์ และการฝึกอบรมที่ต้องนำไปใช้ในการปฏิบัติการร่วม การยุทธผสม และการปฏิบัติการทางทหารอื่นที่ไม่ใช่สงคราม

๑.๒ พัฒนาระบบการศึกษาให้มีเอกภาพ ลดความซ้ำซ้อน เพื่อให้กำลังพลมีพื้นฐานความรู้ในการนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่และบริหารงานในระดับที่สูงขึ้น และเป็นมาตรฐานเดียวกัน

๑.๓ จัดให้มีการศึกษาในระดับพื้นฐาน ระดับปริญญาตรี ระดับบัณฑิตศึกษาหลักสูตรตามแนวทางรับราชการ หลักสูตรเพิ่มพูนความรู้ และหลักสูตรการผลิต รวมทั้งหลักสูตรอื่น ๆ ของกองทัพไทยให้แก่กำลังพล โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่ กำลังพลและทางราชการจะได้รับ

๑.๔ การส่งเสริมการเรียนการสอนวิชาภาษาต่างประเทศ โดยให้ผู้เข้ารับการศึกษาในหลักสูตรต่าง ๆ ได้มีการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศตามความเหมาะสม และมีความสำคัญต่อทางราชการ

๑.๕ การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการศึกษา เพื่อเป็นการพัฒนา กำลังพลให้มีความรู้ ความสามารถ โดยดำเนินการ ดังนี้

๑.๕.๑ การอบรมกำลังพลให้มีความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการเรียนรู้จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (E-Learning)

๑.๕.๒ การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ประกอบการเรียนการสอนในห้องเรียน

๑.๕.๓ การส่งเสริมกำลังพลให้ได้รับการศึกษาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศระดับสูง และสามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับกำลังพลอื่น ๆ ได้ในโอกาสต่อไป

๑.๖ จัดให้มีระบบการศึกษาสำหรับผู้บริหารและฝ่ายอำนวยการทุกระดับเข้ารับการ ศึกษา อบรม ดูงาน เพิ่มเติมวิสัยทัศน์ ประสบการณ์ องค์กรความรู้ทางการปกครองและการบริหาร โดยคำนึงถึงยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ ยุทธศาสตร์ทหาร หลักนิยมทางทหาร ของกองทัพไทย และขีดความสามารถในการวางแผนและการปฏิบัติการร่วม การยุทธผสม รวมทั้ง การปฏิบัติการกิจอื่น ๆ ที่จะต้องมีการประสานการปฏิบัติระหว่างเหล่าทัพ กท. มิตรประเทศ ส่วนราชการพลเรือน และภาคเอกชน

๑.๗ พิจารณาจัดให้มีระบบคลังสมองของหน่วยและสถานศึกษาตามความเหมาะสม โดยระดมความคิดจากบุคลากรทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน เพื่อให้มีการพัฒนาความรู้ทาง วิชาการ ความรู้ทางยุทธศาสตร์ และหลักนิยมของกองทัพไทยอย่างต่อเนื่อง

๒. การพัฒนาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้

๒.๑ พัฒนากองทัพอากาศไทยให้เป็นองค์กรบริหารแนวใหม่ตาม พ.ร.ฎ. ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.๒๕๔๖ มาตรา ๑๑ ที่สนับสนุนการเรียนรู้ของกำลังพล ส่งเสริมพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลในทุกระดับให้มีความคิดอย่างเป็นระบบ และสามารถแข่งขันกับกระแสการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งลดขั้นตอนการปฏิบัติตลอดจนปรับปรุงแก้ไข กฎ ระเบียบ ข้อบังคับและคำสั่งที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา

๒.๒ สนับสนุนส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างศักยภาพของกำลังพลโดยการสร้างจิตสำนึกของการเรียนรู้ การทำงานเป็นหมู่คณะ มีความคิดที่สมเหตุสมผลเชิงสร้างสรรค์ สร้างวิสัยทัศน์ และปรับเปลี่ยนทัศนคติของกำลังพลให้มีความรู้ความสามารถในวิชาการสมัยใหม่ ตลอดเวลา สามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีคุณธรรม

๒.๓ พัฒนาให้กำลังพล มีขีดความสามารถทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อแสวงหาความรู้และพัฒนาฐานข้อมูลให้สามารถเข้าสู่ระบบได้อย่างสะดวกและมีประสิทธิภาพ

๒.๔ สร้างระบบการมีส่วนร่วมของกำลังพล เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน เรียนรู้การทำงานเป็นทีมระหว่างผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน และผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย

๒.๕ สนับสนุน ส่งเสริมการพัฒนาาระบบสำนักหอสมุดและแหล่งรวบรวมความรู้ที่ทันสมัย มีระบบสืบค้นข้อมูล สร้างระบบเครือข่ายติดต่อกับสถานศึกษาต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งพัฒนาระบบการเรียนรู้ด้วยตนเองให้สามารถเชื่อมโยงกันได้ทั้งระบบเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตของกำลังพล

๓. การบริหารการศึกษา

๓.๑ ให้มีหน่วยดำเนินการด้านการศึกษารับผิดชอบงานของสภาการศึกษาวิชาการทหารกระทรวงกลาโหม เพื่อทำหน้าที่ควบคุมกำกับดูแลการปฏิบัติตามนโยบายการศึกษากระทรวงกลาโหม วิเคราะห์ วิจัย และรับผิดชอบการประกันคุณภาพการศึกษา การศึกษาเฉพาะทางการเทียบโอนหน่วยการศึกษา การอนุมัติหรือเพิกถอนใบประกอบวิชาชีพอาจารย์ รวมทั้งการติดตามประเมินผลผู้สำเร็จการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓.๒ ให้หน่วยรับผิดชอบด้านการศึกษาของกองทัพอากาศ ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาอื่น ๆ นอกกองทัพอากาศทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับอาจารย์ นักวิชาการ หลักสูตรการศึกษา การวิจัยและพัฒนา และทุนการศึกษาวิจัย เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และวิชาการของกองทัพอากาศ

๓.๓ ให้หน่วยรับผิดชอบด้านการศึกษาของกองทัพอากาศ เตรียมความพร้อมให้สามารถจัดการศึกษาหลักสูตรระดับปริญญาโท และปริญญาเอก สำหรับกำลังพล ตลอดจนประชาชนที่สนใจในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับกิจการทหาร ความมั่นคง การปกครองและการบริหารทรัพยากร เพื่อการป้องกันประเทศ และการพัฒนาศักยภาพของกำลังพลในกองทัพอากาศ

๓.๔ ให้มีการวางแผนและจัดทำงบประมาณด้านการศึกษาโดยสอดคล้องกับแผนงานการศึกษาของกองทัพอากาศ และยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ

๓.๕ ให้การสนับสนุน ส่งเสริมกระบวนการผลิต การพัฒนาและดำรงรักษาครูอาจารย์ นักวิชาการ บุคลากรต้นการศึกษาที่มีคุณภาพ ให้สามารถปฏิบัติงานร่วมกันในกองทัพไทยได้ยืนนาน และมีระบบการประเมินค่ากำลังพลที่ปฏิบัติงานต้นการศึกษาที่ชัดเจน เป็นธรรม และมีค่าตอบแทนที่ใกล้เคียงกับสถานศึกษาอื่นนอกกองทัพไทย

๔. คุณภาพการศึกษา

๔.๑ ให้สถาบันการศึกษาของกองทัพไทยดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามคำสั่งกระทรวงกลาโหม (เฉพาะ) ที่ ๒๒๐/๔๕ และมีการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อกำกับดูแล และดำเนินการให้เป็นไปตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาสถาบันการศึกษาของกองทัพ พ.ศ.๒๕๕๐

๔.๒ ให้จัดทำรายงานผลการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาให้เรียบร้อยก่อนเริ่มปีการศึกษาใหม่ของทุกปี พร้อมทั้งเสนอแนวทางหรือระบบงานในการปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพการศึกษาในปีการศึกษาต่อไป ต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๔.๓ ให้มีการวัดและประเมินผลการศึกษาในแต่ละหลักสูตร ให้เป็นไปตามระบบการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ที่ได้มาตรฐาน โดยสอดคล้องกับกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของกองทัพ

๕. การใช้ประโยชน์จากการศึกษา

๕.๑ สนับสนุน ส่งเสริมให้กำลังพลเข้ารับการศึกษาต่อในหลักสูตรต่าง ๆ ในสถานศึกษาของกองทัพไทยและนอกกองทัพไทยทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยพิจารณาถึงความรู้ ความสามารถ หน้าที่ความรับผิดชอบตามสายงานที่ปฏิบัติอยู่ และความพร้อมที่จะเข้ารับการศึกษาดำเนินการที่เหมาะสม เพื่อจะได้นำความรู้และประสบการณ์มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้ตรงตามตำแหน่งหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ

๕.๒ ให้พิจารณานำความรู้ตามคุณวุฒิการศึกษาและผลการศึกษากำลังพลในการบรรจุลงตำแหน่งหรือมอบหมายงานในหน้าที่ เพื่อให้กำลังพลสามารถปฏิบัติงานได้ตรงตามความรู้และความสามารถที่ได้ศึกษามา เพื่อประโยชน์ของหน่วยงานและกองทัพไทย

๕.๓ สนับสนุน ส่งเสริมให้ ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับให้มีโอกาสได้รับความก้าวหน้าในตำแหน่งทางวิชาการ และมีความเจริญเติบโตในอาชีพที่ดีขึ้น โดยจัดให้มีระบบหมุนเวียนกำลังพลอย่างเหมาะสมระหว่างกำลังพลที่ปฏิบัติหน้าที่ผู้บังคับหน่วย อาจารย์

๕.๔ สนับสนุน ส่งเสริมการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีด้านการทหารที่มีใช้ความลับของทางราชการทหารแก่สถานศึกษาของกองทัพไทยและภาคเอกชน เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อกองทัพไทยและประเทศชาติต่อไป

๖. กองบัญชาการกองทัพไทย โดยสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

๖.๑ จัดการศึกษาหลักสูตรทางทหารระดับสูง เพื่อตอบสนองกองทัพไทยทั้งในด้านการป้องกันประเทศและการพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพในทุกภารกิจที่ได้รับมอบหมายในทุกสถานการณ์ และภัยคุกคามที่อาจเกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยเน้นหนักในด้านการศึกษาระดับยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์ทหาร และสถานการณ์โลกที่มีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของชาติในด้านต่าง ๆ รวมทั้งให้ความสำคัญต่อปัญหาของชาติทั้งในด้านความมั่นคง และการพัฒนาประเทศ

๖.๒ พัฒนาหลักสูตรการศึกษาและเพิ่มขีดความสามารถในการจัดทำเอกสาร ตำรา คู่มือการฝึกการปฏิบัติการร่วมทางทหารและร่วม/ผสม ทางด้านยุทธศาสตร์ ยุทธการ ตลอดจนปรับปรุงวิธีการดำเนินการวิจัยและพัฒนา หลักนियมการปฏิบัติการร่วมของกองทัพไทยให้สามารถปฏิบัติได้จริง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศชาติ

๖.๓ พัฒนารูปแบบการศึกษาให้กำลังพลได้ใช้ความคิดริเริ่มของตนเอง โดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในรูปแบบการสัมมนาเชิงวิชาการ สนับสนุนส่งเสริมการจัดทำเอกสารวิจัยส่วนบุคคล ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาโครงสร้างกองทัพไทยให้ทันสมัย รวมทั้งการสนับสนุนการปฏิบัติการร่วม

๖.๔ พัฒนารูปแบบหลักสูตรการศึกษา โดยมุ่งเน้นให้ผู้สำเร็จการศึกษามีขีดความสามารถการปฏิบัติการร่วมตามวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ

๖.๔.๑ สามารถเป็นผู้นำในระดับยุทธศาสตร์ได้

๖.๔.๒ มีความสามารถในการบริหารทรัพยากรในด้านต่าง ๆ เพื่อรองรับยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศที่กำหนด

๖.๔.๓ มีขีดความสามารถในการให้ข้อเสนอแนะด้านบทบาทของกองทัพกับการกำหนดปัจจัยพลังอำนาจแห่งชาติ และนโยบายความมั่นคง

๖.๔.๔ สามารถวิเคราะห์ภัยคุกคามและสถานการณ์โลกที่มีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของชาติได้

๖.๕ รับผิดชอบดำเนินการด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในกองทัพไทย และรายงานผลการดำเนินงานประจำปีต่อผู้บัญชาการทหารสูงสุดให้แล้วเสร็จก่อนสิ้นปีงบประมาณผ่านกรมกำลังพลทหาร

๖.๖ กำกับดูแลการศึกษาหลักสูตรตามแนวทางรับราชการและหลักสูตรเพิ่มพูนความรู้ในสายงานต่าง ๆ ที่หน่วยเปิดการศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดผลดีต่อการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรให้กับหน่วยงาน โดยมีการประเมินผลการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

๖.๗ พัฒนาการวัดและประเมินผลการศึกษาหลักสูตรต่าง ๆ ให้มีความทันสมัยเป็นมาตรฐานสากล สอดคล้องกับระบบการศึกษาในปัจจุบันและอนาคต

๖.๘ ปรับปรุงและพัฒนาระเบียบหลักเกณฑ์ วิธีการในการคัดเลือกกำลังพลของกองทัพไทย เพื่อจัดส่งหรืออนุญาตให้ลาไปศึกษา ณ สถานศึกษาทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ ให้มีความรัดกุมและดำเนินการด้วยความเข้มงวด โดยพิจารณาให้เข้ารับการศึกษาในสถานศึกษาที่เหมาะสม

แผนแม่บทการปรับปรุงโครงสร้างกระทรวงกลาโหม ด้านการฝึกศึกษา

แผนแม่บทการปรับปรุงโครงสร้างกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๕๐ นี้ เป็นผลจากการพิจารณาองค์ประกอบที่สำคัญต่าง ๆ อย่างรอบคอบ ซึ่งเกิดจากความร่วมมือของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง โดยคณะกรรมการทั้งในระดับกระทรวงกลาโหม สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม กองบัญชาการทหารสูงสุด และเหล่าทัพ รวมทั้งผ่านความเห็นชอบของสภากลาโหมแล้ว ดังนั้นแผนแม่บทฯ ฉบับนี้จึงสามารถใช้เป็นกรอบแนวทางหลักในการปรับปรุงกระทรวงกลาโหมได้อย่างเป็น

รูปธรรม โดยมุ่งให้ส่วนราชการใช้เป็นกรอบแนวความคิด ในการปรับปรุงระบบงานการบริหารจัดการ โครงสร้างการจัดหน่วย กำลังพล และยุทธโธปกรณ์ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดเพื่อให้กระทรวงกลาโหม เป็นองค์กรนำในการสร้างหลักประกันความมั่นคงของรัฐ และปกป้อง สถาบันพระมหากษัตริย์ เพื่อความผาสุกของประชาชน^{๓๑} กระทรวงกลาโหม ได้กำหนดหลักเกณฑ์ การพิจารณาดำเนินการให้มีความสอดคล้องหลักเกณฑ์การปฏิรูประบบราชการในภาพรวม และ ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศของกระทรวงกลาโหม รวม ๔ ประการ คือ^{๓๒}

๑. มีการบริหารจัดการที่ดี (Good Management) ลดความซ้ำซ้อนของภารกิจโดยการ จัดกลุ่มหน่วยงานที่มีการกิจประเภทเดียวกันไว้ด้วยกัน หรือยุบรวมภารกิจที่ซ้ำซ้อนไว้ด้วยกัน

๒. มีขนาดเหมาะสม (Good Size) ปรับลดกำลังพล และปรับโครงสร้างของหน่วยให้ได้ มาตรฐาน และเป็นระบบ

๓. มีหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) จัดระเบียบการบริหารราชการใน กระทรวงกลาโหมให้เป็นไปตามหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีหรือหลักธรรมาภิบาล อันประกอบด้วย หลักนิติธรรม คุณธรรม ความโปร่งใส ความมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ และ ความคุ้มค่า

๔. มีความสามารถที่ดี (Good Capacitics) ให้กองทัพมีขีดความสามารถสูงขึ้นในการ ปฏิบัติการ และให้สำนักงานปลัดกระทรวง มีบทบาทมากขึ้นในด้านการบริหารจัดการ และงานที่ไม่ เกี่ยวข้องโดยตรงกับการเตรียมกำลังและใช้กำลัง

ในด้านการเตรียมกำลัง กระทรวงกลาโหมได้กำหนดขีดความสามารถที่ต้องการ เพื่อการ ป้องกันและรักษาความมั่นคงของราชอาณาจักร จากภัยคุกคามทั้งภายนอกและภายในประเทศไว้ หลายประการเพื่อเป็นกรอบนโยบายซึ่งจะได้กล่าวต่อไป แล้วจึงได้กำหนดแนวความคิดในการ ปรับปรุงระบบงานและการบริหารจัดการเพื่อให้นำไปสู่การปฏิบัติ โดยจำแนกออกเป็นระบบงานด้าน ต่าง ๆ สำหรับระบบงานด้านการฝึกและศึกษา มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้สามารถ ตอบสนองบทบาทและภารกิจของกองทัพในอนาคต ให้โครงสร้างองค์การการฝึกและศึกษาของ ส่วนราชการในแต่ละระดับต้องมีเอกภาพ ประสานสอดคล้องเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน และจะต้อง ตอบสนองวัตถุประสงค์ร่วมกันคือให้ส่วนราชการในกระทรวงกลาโหมเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง และทำให้การปฏิบัติการร่วมระหว่างเหล่าทัพมีประสิทธิภาพสูงขึ้น กำหนดวิธี ดำเนินงานประการหนึ่งคือ ให้รวมหน่วยงานด้านการศึกษาในระดับกองทัพไทย และรวมหน่วยงาน ด้านการศึกษาในระดับเหล่าทัพเข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดเอกภาพในการดำเนินงานด้านการศึกษา^{๓๓}

^{๓๑}กระทรวงกลาโหม. “แผนแม่บทการปรับปรุงโครงสร้างกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๕๐”. เอกสารการประชุมคณะทำงานฯ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๑ วันพฤหัสบดีที่ ๘ ก.พ.๖๑ ๒๕๕๐ : ๒๑-๒๒.

^{๓๒}กระทรวงกลาโหม. “ยุทธศาสตร์การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี อุตสาหกรรม ป้องกันประเทศ กระทรวงกลาโหม”. ๒๕๕๐. ๒๓-๒๔.

^{๓๓}กระทรวงกลาโหม“รายงานสรุปการขับเคลื่อนและเร่งรัดการดำเนินงานตามนโยบาย รัฐบาล”. ๒๕๕๐. ๔๓-๔๔.

ขีดความสามารถที่ต้องการของกระทรวงกลาโหม เพื่อการป้องกันและรักษาความมั่นคงของราชอาณาจักร จากภัยคุกคามทั้งภายนอกและภายในประเทศ สรุปลงในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการฝึกศึกษาได้ดังนี้^{๓๔}

๑. กระทรวงกลาโหม ต้องมีขีดความสามารถในการควบคุมบังคับบัญชา อำนาจการและประสานการปฏิบัติเกี่ยวกับการสนับสนุนภารกิจเพื่อสันติภาพ องค์การเพื่อสันติภาพ และกลุ่มประเทศมหาอำนาจบนพื้นฐานของผลประโยชน์แห่งชาติ

๒. กระทรวงกลาโหม ต้องมีขีดความสามารถในการฉีกกำลังกับภาคประชาสังคมเพื่อการป้องกันประเทศอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ยามปกติ และนำไปสู่การระดมสรรพกำลังในยามไม่ปกติ

๓. กระทรวงกลาโหม ต้องมีขีดความสามารถในการประสานความร่วมมือด้านการคุ้มครอง และรักษาผลประโยชน์แห่งชาติกับหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้สามารถใช้กำลังกองทัพในการคุ้มครอง และรักษาผลประโยชน์แห่งชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔. กระทรวงกลาโหม ต้องมีขีดความสามารถด้านการปฏิบัติการจิตวิทยา และประชาสัมพันธ์เพื่อสนับสนุนรัฐบาลในการปลูกฝังอุดมการณ์ของชาติ และเน้นให้ประชาชนมีจิตสำนึกถึงการรักษาความมั่นคงของชาติ

๕. กระทรวงกลาโหม ต้องมีขีดความสามารถในการรวบรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีขีดความสามารถในการควบคุมบังคับบัญชากำลังรวบรวมได้อย่างเหมาะสม รวดเร็ว ทันเวลา และต่อเนื่อง สามารถมองเห็นภาพสถานการณ์ในทุก ๆ ด้านได้ตามเวลาที่เป็นจริงในขณะนั้น (Real Time)

๖. กระทรวงกลาโหม ต้องมีขีดความสามารถในการให้การศึกษา และพัฒนากำลังพลให้มีความรู้ในวิชาชีพของตนเอง และในเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ จะต้องมีการให้การศึกษาในสถาบันการศึกษาทางทหาร เพื่อให้กำลังพลได้รับทราบในหลักการ และนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมและสอดคล้องซึ่งกันและกัน ดังนั้นกองบัญชาการทหารสูงสุด ซึ่งเป็นหน่วยขึ้นตรงหน่วยหนึ่งของกระทรวงกลาโหม มีหน้าที่เตรียมกำลังกองทัพไทย การป้องกันราชอาณาจักร และดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการใช้กำลังตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม ได้นำขีดความสามารถที่ต้องการในการเตรียมกำลัง มาพิจารณากำหนดแนวความคิดในการพัฒนากองทัพและปรับปรุงระบบงานต่าง ๆ อย่างบูรณาการ และให้มีความสอดคล้องกันแล้ว จึงได้กำหนดมาตรการดำเนินงานและวิธีการปฏิบัติของ ระบบงานปฏิบัติ การร่วมและระบบงานด้านการศึกษา ซึ่งเป็นระบบงานที่มีความสำคัญมากในการเตรียมกำลังด้านการฝึกศึกษา เพื่อให้หน่วยส่วนการศึกษานำไปพิจารณาดำเนินการ สรุปลงสาระสำคัญได้ดังนี้

๑. แนวความคิดในการพัฒนากองทัพ^{๓๕}

^{๓๔}กระทรวงกลาโหม. “หนังสือ กพ.ทหาร ด่วนมาก ที่ กท. ๐๓๐๒/๔๗๒๑ ลงวันที่ ๕ ก.ย.๕๗ เรื่อง ขออนุมัติประกาศสมรรถนะหลัก (Core Competency) ของ บก.ทท. (ใหม่). ๕ กันยายน ๒๕๕๗. ๑๘๔-๑๘๖.

^{๓๕}เรื่องเดียวกัน. หน้า ๑๘๖-๑๘๓.

จากการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ และสภาวะแวดล้อมต่าง ๆ ที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว กองทัพไทยจึงได้ปรับปรุงให้ทันสมัย กะทัดรัด และเหมาะสม มีความสมดุลกันระหว่าง ส่วนกำลังรบกับส่วนสนับสนุน มีอำนาจการยิง การทำลาย และความคล่องแคล่วในการเคลื่อนที่สูง การจัดหน่วยมีความเหมาะสมกับภารกิจและสภาพภูมิประเทศ มีความอ่อนตัวในการนำไปใช้ในภารกิจต่าง ๆ บนพื้นฐานของการประสานสอดคล้อง ทั้งในด้านพื้นที่ เวลา และความมุ่งหมาย ดังนั้น การจัดเตรียมกำลังกองทัพ จึงต้องประกอบด้วยกำลังประจำการและกำลังสำรองในจำนวนที่ได้สัดส่วนกัน ทั้งในระดับยุทธการ (Operational Level) และระดับพัฒนากำลัง (Force Development Level) สามารถประกันความเสี่ยงภัยที่อาจเกิดขึ้นได้ในทุกระดับความขัดแย้ง และสามารถปฏิบัติการรบได้หนึ่งด้านและป้องกันอีกด้านหนึ่งในเวลาเดียวกัน

โครงสร้างกำลังกองทัพ เน้นความมีเอกภาพในการบังคับบัญชา สั่งการ มีการเชื่อมโยงงาน และขีดความสามารถในด้านต่าง ๆ ระหว่างเหล่าทัพเข้าด้วยกัน เพื่อความมีเอกภาพ ความประหยัด และประสิทธิภาพในการบริหาร รวมทั้งมีการกระจายอำนาจการบริหารจากหน่วยระดับบนลงไปยังหน่วยระดับล่างอย่างเหมาะสม การกำหนดโครงสร้างกำลังกองทัพยึดถึงความเป็นไปได้และขีดความสามารถโดยรวมทางเศรษฐกิจของประเทศ การสนธิเชื่อมโยงขีดความสามารถและทรัพยากรระหว่างส่วนราชการต่าง ๆ ทั้งในและนอกกระทรวงกลาโหม รวมถึงภาคเอกชน

การจัดระบบบริหารของกองทัพ เน้นความเป็นสากลเป็นความสำคัญอันดับแรกเพราะการแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศ ทั้งในปัจจุบันและอนาคตจะดำเนินโดยองค์การระหว่างประเทศเกือบทั้งสิ้น การที่มีการร่วมมือในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการฝึก การศึกษา การสัมมนาและการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นตั้งแต่ในยามปกติกับกองทัพต่างชาติ และองค์การ/หน่วยงานฝ่ายพลเรือน ทั้งภาครัฐและเอกชนทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ จะช่วยให้การพัฒนากองทัพมีความเป็นสากลมากยิ่งขึ้น และจะทำให้กองทัพไทยมีความพร้อมที่จะร่วมมือกับนานาชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีเกียรติและศักดิ์ศรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะเป็นการพัฒนาบุคลากรของกองทัพในด้านวิทยาการ และ การศึกษาให้ก้าวหน้า กว้างขวาง และทันสมัยตลอดเวลา

๒. การปรับปรุงระบบงานการปฏิบัติการร่วม และระบบงานด้านการศึกษา^{๓๖}

๒.๑ จัดการฝึกพร้อมให้ใกล้เคียงกับการปฏิบัติการจริง เพื่อสร้างความคุ้นเคยและนำข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นไปปรับปรุงแก้ไข ด้วยการกำหนดสถานการณ์การฝึกพร้อมให้ใกล้เคียงกับการปฏิบัติการจริง ปัญหาการฝึกต้องจัดให้เหมาะสมเพื่อฝึกฝายเสนาธิการร่วมในการอำนวยความสะดวกและนำบทเรียนที่ได้จากการฝึกไปปรับปรุง พัฒนาหลักนิยม หลักการ และ/หรือ ระเบียบปฏิบัติประจำของกองทัพไทยให้สามารถปฏิบัติการร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๒ จัดให้มีการฝึกศึกษาร่วมกัน เพื่อสร้างพื้นฐานในการปฏิบัติการร่วมสร้างสัมพันธภาพและวิสัยทัศน์ที่ใกล้เคียงกันด้วยการจัดการศึกษา เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติการร่วมในอนาคต โดยหลักสูตรของวิทยาลัยเสนาธิการทหาร วิทยาลัยการทัพ และโรงเรียนเสนาธิการเหล่าทัพนั้น การเรียนการปฏิบัติการร่วม และปรับหลักสูตรให้เรียนร่วมกันมากขึ้นเพื่อสร้างสัมพันธอันดีต่อการปฏิบัติการในอนาคต และให้วิทยาลัยเสนาธิการทหารเปิดหลักสูตรการปฏิบัติการร่วมทางทหารเพิ่มเติม

^{๓๖}เรื่องเดียวกัน. หน้า ๒๐๘-๒๓๖.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒^{๓๗}

พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร. ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นปีที่ ๕๔ ในรัชกาลปัจจุบัน พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ ประกาศว่า โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่ง มาตรา ๒๙ ประกอบกับ มาตรา ๕๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้ มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒” มาตรา ๒ [๑] พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป [๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๖/ตอนที่ ๗๔ ก/หน้า ๑/๑๙ สิงหาคม ๒๕๔๒ มาตรา ๓ บรรดาบทกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ และคำสั่งอื่นในส่วนที่ได้บัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“การศึกษา” หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้า ทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้ บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

“การศึกษาขั้นพื้นฐาน” หมายความว่า การศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษา

“การศึกษาตลอดชีวิต” หมายความว่า การศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

“มาตรฐานการศึกษา” หมายความว่า ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพ ที่พึงประสงค์ และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง และเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพทางการศึกษา

“ผู้สอน” หมายความว่า ครูและคณาจารย์ในสถานศึกษาระดับต่าง ๆ

“ครู” หมายความว่า บุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน

“คณาจารย์” หมายความว่า บุคลากรซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการสอนและการวิจัยในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับปริญญาของรัฐและเอกชน

^{๓๗} “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ”. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๑๖/ตอนที่ ๗๔ ก/หน้า ๑/๑๙ สิงหาคม ๒๕๔๒.

“ผู้บริหารสถานศึกษา” หมายความว่า บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษา แต่ละแห่ง ทั้งของรัฐและเอกชน

“ผู้บริหารการศึกษา” หมายความว่า บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารการศึกษานอก สถานศึกษาตั้งแต่ระดับเขตพื้นที่การศึกษาขึ้นไป

“บุคลากรทางการศึกษา” หมายความว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา รวมทั้งผู้สนับสนุนการศึกษาซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ให้บริการ หรือปฏิบัติงานเกี่ยวเนื่องกับการจัดกระบวนการเรียน การสอน การนิเทศ และการบริหารการศึกษาในหน่วยงานการศึกษาต่าง ๆ

“กระทรวง” [๒] หมายความว่า กระทรวงศึกษาธิการ “รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ [๓] ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และมีอำนาจออกกฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศ เพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับ ได้ หมวด ๑ บททั่วไป ความมุ่งหมาย และหลักการ

มาตรา ๖ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างมีความสุข [๒] มาตรา ๔ นิยามคำว่า “กฎกระทรวง” แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ [๓] มาตรา ๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕

มาตรา ๗ ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรา ๘ การจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้ (๑) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน (๒) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (๓) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

มาตรา ๙ การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดหลักดังนี้ (๑) มีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ (๒) มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น (๓) มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและ ประเภทการศึกษา (๔) มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (๕) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา (๖) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัวยุ ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

มาตรา ๑๙ การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้จัดในมหาวิทยาลัย สถาบัน วิทยาลัย หรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่น ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมายเกี่ยวกับสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสถานศึกษานั้น ๆ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

มาตรา ๒๓ การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษา ตามอัธยาศัยต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสม ของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้ (๑) ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเอง กับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข (๒) ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจ และ ประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน (๓) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ ภูมิปัญญา (๔) ความรู้ และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษา เน้นการใช้ ภาษาไทยอย่างถูกต้อง (๕) ความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

มาตรา ๒๔ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการ ดังต่อไปนี้ (๑) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของ ผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (๒) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญ สถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา (๓) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่าง ต่อเนื่อง (๔) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา (๕) ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ เรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภท ต่าง ๆ (๖) จัดการเรียนรู้อให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่มี การประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

มาตรา ๒๗ ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตาม วัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

มาตรา ๒๘ หลักสูตรการศึกษาระดับต่าง ๆ รวมทั้งหลักสูตรการศึกษาสำหรับบุคคลตาม มาตรา ๑๐ วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ ต้องมีลักษณะหลากหลาย ทั้งนี้ ให้จัดตามความเหมาะสม ของแต่ละระดับโดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพ สาระของ หลักสูตร ทั้งที่เป็นวิชาการ และวิชาชีพต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุล ทั้งด้าน ความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับหลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษา นอกจากคุณลักษณะในวรรคหนึ่ง และวรรคสอง แล้วยังมีความมุ่งหมายเฉพาะที่จะพัฒนาวิชาการ วิชาชีพขั้นสูงและการค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ และพัฒนาสังคม

มาตรา ๓๐ ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา หมวด ๕ การบริหารและการจัดการศึกษา ส่วนที่ ๑ การบริหารและการจัดการศึกษาของรัฐ

มาตรา ๓๑ [๔] กระทรวงมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริม และกำกับดูแลการศึกษา ทุกระดับและทุกประเภท กำหนดนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษา สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา ส่งเสริม และประสานงานการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และการกีฬาเพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาและราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของ กระทรวงหรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวง

มาตรา ๓๒ [๕] การจัดระเบียบบริหารราชการในกระทรวงให้มีองค์กรหลักที่เป็น คณะบุคคลในรูปสภาหรือในรูปคณะกรรมการจำนวนสององค์กร ได้แก่ สภาการศึกษา คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา และคณะกรรมการการอุดมศึกษา เพื่อพิจารณาให้ความเห็น หรือให้คำแนะนำแก่รัฐมนตรี หรือคณะรัฐมนตรี และมีอำนาจหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา ๓๓ [๖] สภาการศึกษา มีหน้าที่ (๑) พิจารณาเสนอแผนการศึกษาแห่งชาติที่ บูรณาการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และกีฬากับการศึกษาทุกระดับ (๒) พิจารณาเสนอ นโยบาย และมาตรฐานการศึกษา เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามแผน ตาม (๑) (๓) พิจารณาเสนอ นโยบาย และแผนในการสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา (๔) ดำเนินการประเมินผลการจัดการศึกษาตาม (๑) [๔] มาตรา ๓๑ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ [๕] มาตรา ๓๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ [๖] มาตรา ๓๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ (๕) ให้ความเห็น หรือคำแนะนำเกี่ยวกับกฎหมายและกฎกระทรวงที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ การเสนอ นโยบาย แผนการศึกษาแห่งชาติและมาตรฐานการศึกษา ให้เสนอต่อคณะรัฐมนตรี ให้คณะกรรมการ สภาการศึกษา ประกอบด้วย รัฐมนตรีเป็นประธาน กรรมการโดยตำแหน่ง จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของผู้แทนองค์กรเอกชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนองค์กรวิชาชีพ พระภิกษุซึ่งเป็นผู้แทน คณะสงฆ์ ผู้แทนคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ผู้แทนองค์กรศาสนาอื่น และกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่าจำนวนกรรมการประเภทอื่นรวมกัน ให้สำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษา เป็นนิติบุคคล และให้เลขาธิการสภาเป็นกรรมการ และเลขานุการ จำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา การเลือกกรรมการ วาระการดำรง ตำแหน่ง และการพ้นจาก ตำแหน่ง ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา ๓๖ ให้สถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษาระดับปริญญาเป็นนิติบุคคล และอาจ จัดเป็นส่วนราชการหรือเป็นหน่วยงานในกำกับของรัฐ ยกเว้นสถานศึกษาเฉพาะทางตามมาตรา ๒๑ ให้สถานศึกษาดังกล่าวดำเนินกิจการได้โดยอิสระ สามารถพัฒนาระบบบริหาร และการจัดการที่เป็น ของตนเอง มีความคล่องตัว มีเสรีภาพทางวิชาการ และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสภา สถานศึกษา ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสถานศึกษานั้น ๆ

มาตรา ๓๙ [๑๑] ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง [๙] มาตรา ๓๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ [๑๐] มาตรา ๓๘ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ หลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจดังกล่าว ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๕๒ ให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบ กระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและ ประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความพร้อม และมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่และการพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง รัฐพึงจัดสรรงบประมาณ และจัดตั้งกองทุนพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา อย่างเพียงพอ

มาตรา ๕๓ ให้มีองค์กรวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษา มีฐานะเป็นองค์กรอิสระภายใต้การบริหารของสภาวิชาชีพในกำกับของกระทรวง มีอำนาจหน้าที่กำหนด มาตรฐานวิชาชีพ ออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ กำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐาน และจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนาวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหาร การศึกษา ให้ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่น ทั้งของรัฐ และเอกชนต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามที่กฎหมายกำหนด การจัดให้มีองค์กรวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการ ศึกษาอื่น คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ และวิธีการในการออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพให้เป็นไปตามที่ กฎหมายกำหนด [๑๔] มาตรา ๕๑ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ความในวรรคสองไม่ใช้บังคับแก่บุคลากรทางการศึกษาที่จัดการศึกษาตามอัธยาศัย สถานศึกษาตามมาตรา ๑๘ (๓) ผู้บริหารการศึกษาระดับเหนือเขตพื้นที่การศึกษาและวิทยากรพิเศษทางการศึกษา ความใน มาตรา นี้ไม่ใช้บังคับแก่คณาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ระดับปริญญา

มาตรา ๕๔ ให้มีองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการครู โดยให้ครูและบุคลากร ทางการศึกษาทั้งของหน่วยงานทางการศึกษาในระดับสถานศึกษาของรัฐ และระดับเขตพื้นที่ การศึกษาเป็นข้าราชการในสังกัดองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการครู โดยยึดหลักการ กระจายอำนาจการบริหารงานบุคคลสู่เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่ กฎหมายกำหนด

มาตรา ๕๕ ให้มีกฎหมายว่าด้วยเงินเดือน ค่าตอบแทน สวัสดิการ และสิทธิประโยชน์ เกื้อกูลอื่น สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้มีรายได้ที่เพียงพอและเหมาะสมกับ ฐานะทางสังคม และวิชาชีพ ให้มีกองทุนส่งเสริมครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อ จัดสรรเป็นเงินอุดหนุน งานริเริ่มสร้างสรรค์ ผลงานดีเด่น และเป็นรางวัลเชิดชูเกียรติครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๕๖ การผลิตและพัฒนาคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา การพัฒนา มาตรฐาน และจรรยาบรรณของวิชาชีพ และการบริหารงานบุคคลของข้าราชการหรือพนักงานของรัฐ ในสถานศึกษาระดับปริญญาที่เป็นนิติบุคคล ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสถานศึกษา แต่ละแห่งและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

มาตรา ๕๗ ให้หน่วยงานทางการศึกษาระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการ จัดการศึกษาโดยนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าว มาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาและยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา หมวด ๘ ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

มาตรา ๕๘ ให้มีการระดมทรัพยากร และการลงทุนด้านงบประมาณ การเงิน และ ทรัพย์สิน ทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชนเอกชน องค์กรเอกชน องค์กร วิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น และต่างประเทศ มาใช้จัดการศึกษา ดังนี้ (๑) ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดย อาจจัดเก็บภาษี เพื่อการศึกษาได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด (๒) ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอกชน องค์กร เอกชน องค์กร วิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดย เป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และ มีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น ทั้งนี้ให้รัฐและองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมและให้แรงจูงใจในการระดมทรัพยากรดังกล่าว โดยการสนับสนุน การอุดหนุนและใช้มาตรการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษี ตามความเหมาะสมและความจำเป็น ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา ๕๙ ให้สถานศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคล มีอำนาจในการปกครอง ดูแล บำรุงรักษาใช้ และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา ทั้งที่เป็นที่ราชพัสดุ ตามกฎหมาย ว่าด้วยที่ราชพัสดุ และที่เป็นทรัพย์สินอื่น รวมทั้งจัดหารายได้จากบริการของสถานศึกษา และเก็บ ค่าธรรมเนียมการศึกษาที่ไม่ขัดหรือแย้งกับนโยบาย วัตถุประสงค์ และภารกิจหลักของสถานศึกษา บรรดาอสังหาริมทรัพย์ที่สถานศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคลได้มาโดยมีผู้อุทิศให้ หรือโดยการซื้อ หรือ แลกเปลี่ยนจากรายได้ของสถานศึกษา ไม่ถือเป็นที่ราชพัสดุ และให้เป็นกรรมสิทธิ์ของสถานศึกษา บรรดารายได้และผลประโยชน์ของสถานศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคล รวมทั้งผลประโยชน์ที่เกิดจาก ที่ราชพัสดุ เบี้ยปรับที่เกิดจากการผิดสัญญาการศึกษา และเบี้ยปรับที่เกิดจากการผิดสัญญาการซื้อ ทรัพย์สินหรือจ้างทำของที่ดำเนินการโดยใช้เงินงบประมาณไม่เป็นรายได้ที่ต้องนำส่งกระทรวงการคลัง ตามกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลังและกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ บรรดารายได้และผลประโยชน์ ของสถานศึกษาของรัฐที่ไม่เป็นนิติบุคคล รวมทั้งผลประโยชน์ที่เกิดจากที่ราชพัสดุ เบี้ยปรับที่เกิดจาก การผิดสัญญา การศึกษา และเบี้ยปรับที่เกิดจากการผิดสัญญาการซื้อ ทรัพย์สินหรือจ้างทำของ ที่ดำเนินการโดยใช้เงินงบประมาณให้สถานศึกษาสามารถจัดสรรเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาของ สถานศึกษานั้น ๆ ได้ตามระเบียบที่กระทรวงการคลังกำหนด มาตรา ๖๐ ให้รัฐจัดสรรงบประมาณ แผ่นดินให้กับการศึกษาในฐานะที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศโดยจัดสรรเป็น เงินงบประมาณเพื่อการศึกษา ดังนี้ (๑) จัดสรรเงินอุดหนุนทั่วไปเป็นค่าใช้จ่ายรายบุคคลที่เหมาะสม

แก่ผู้เรียนการศึกษาภาคบังคับและการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดโดยรัฐและเอกชนให้เท่าเทียมกัน (๒) จัดสรรทุนการศึกษาในรูปของกองทุนกู้ยืมให้แก่ผู้เรียนที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อย ตามความเหมาะสมและความจำเป็น (๓) จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาอื่นเป็นพิเศษให้เหมาะสม และสอดคล้องกับความจำเป็นในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการเป็นพิเศษ แต่ละกลุ่มตามมาตรา ๑๐ วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ โดยคำนึงถึงความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาและความเป็นธรรม ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง (๔) จัดสรรงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินการ และงบลงทุนให้สถานศึกษาของรัฐตามนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ และภารกิจของสถานศึกษา โดยให้มีอิสระในการบริหารงบประมาณ และทรัพยากรทางการศึกษา ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงคุณภาพและความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา (๕) จัดสรรงบประมาณในลักษณะเงินอุดหนุนทั่วไปให้สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคล และเป็นสถานศึกษาในกำกับของรัฐหรือองค์การมหาชน (๖) จัดสรรกองทุนกู้ยืมดอกเบี้ยต่ำให้สถานศึกษาเอกชน เพื่อให้พึ่งตนเองได้ (๗) จัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาของรัฐและเอกชน มาตรา ๖๑ ให้รัฐจัดสรรเงินอุดหนุนการศึกษาที่จัดโดยบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ตามความเหมาะสม และความจำเป็น

มาตรา ๗๐ บรรดาบทกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ และคำสั่งเกี่ยวกับการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ที่ใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ยังคงใช้บังคับได้ต่อไป จนกว่าจะได้มีการดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๗๑ ให้กระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานการศึกษา และสถานศึกษาที่มีอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับยังคงมีฐานะและอำนาจหน้าที่เช่นเดิม จนกว่าจะได้มีการจัดระบบการบริหาร และการจัดการศึกษาตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งต้องไม่เกินสามปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๗๒ ในวาระเริ่มแรก มิให้นำบทบัญญัติ มาตรา ๑๐ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๑๗ มาใช้บังคับ จนกว่าจะมีการดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าว ซึ่งต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยใช้บังคับ ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ดำเนินการออกกฎกระทรวงตาม มาตรา ๑๖ วรรคสอง และวรรคสี่ ให้แล้วเสร็จ ภายในหกปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้กระทรวงจัดให้มีการประเมินผล ภายนอกครั้งแรกของสถานศึกษา ทุกแห่ง

มาตรา ๗๓ ในวาระเริ่มแรก มิให้นำบทบัญญัติในหมวด ๕ การบริหารและการจัดการศึกษา และหมวด ๗ ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา มาใช้บังคับจนกว่าจะได้มีการดำเนินการให้เป็นไป ตามบทบัญญัติในหมวดดังกล่าว รวมทั้งการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติครู พุทธศักราช ๒๔๘๘ และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. ๒๕๒๓ ซึ่งต้องไม่เกินสามปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

นโยบายและการสั่งการของผู้บังคับบัญชา

นโยบายผู้บัญชาการทหารสูงสุด

นโยบายและการสั่งการของผู้บัญชาการทหารสูงสุด กองบัญชาการกองทัพไทยเกี่ยวกับการทดลองใช้สายวิทยุการ และหัวหน้าสายวิทยุการ ของกองบัญชาการกองทัพไทย

ผู้บัญชาการทหารสูงสุด กองบัญชาการกองทัพไทย ได้อนุมัติให้ทดลองใช้สายวิทยุการ จำนวน ๒๓ สายวิทยุการ ๔๓ สายงาน และได้กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของหัวหน้าสายวิทยุการ เพื่อให้หัวหน้าสายวิทยุการได้บริหารจัดการกำลังพลในสายวิทยุการได้อย่างเหมาะสม^{๓๘} ดังนี้

๑. พิจารณาเสนอความเห็น วางแผน อำนวยการ ประสานงาน กำกับดูแล และดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารจัดการกำลังพล และพัฒนากำลังพลในสายวิทยุการตามที่ได้รับมอบหมาย

๒. วิจัยและพัฒนาหลักนิยมการปฏิบัติ หลักการดำเนินงาน และการปฏิบัติประจำของกำลังพลในสายวิทยุการ

๓. เสนอแนะแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างการจัดหน่วย วิเคราะห์งาน จัดทำสมรรถนะประจำสายวิทยุการ สมรรถนะประจำสายงาน และสมรรถนะประจำตำแหน่ง ให้สอดคล้องกับภารกิจและหลักนิยมการปฏิบัติ

๔. พิจารณาเสนอความเห็นในเรื่องการกำหนดความต้องการ การจัดหา กำลังพล การกำหนดขอบเขต เนื้อหาวิชา และวิธีที่ใช้สอบวิชาเฉพาะตำแหน่งของสายวิทยุการ

๕. การดำรงสภาพของสายวิทยุการ ด้านกำลังพล การส่งกำลังบำรุง และสิ่งอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง

๖. พิจารณาเสนอความเห็น วางแผน อำนวยการ ประสานงาน กำกับดูแล และดำเนินการเกี่ยวกับการใช้และควบคุมกำลังพลในสายวิทยุการในเรื่องการบรรจุแต่งตั้ง เลื่อน ลด ปลดย้าย โอนการออกจากราชการ การจัดทำ และกำกับ ดูแล แนวทางการรับราชการ เส้นทางความก้าวหน้าในสายอาชีพ การสร้างแรงกระตุ้น หรือแรงจูงใจให้พร้อมปฏิบัติภารกิจให้กับกองทัพ รวมทั้งการรักษากำลังพลในสายวิทยุการ สำหรับการเปลี่ยนสายวิทยุการ จะต้องได้รับความเห็นชอบจากสายวิทยุการเดิมและสายวิทยุการใหม่ โดยปฏิบัติตามระเบียบ บก.ทท. ว่าด้วยการเปลี่ยนเหล่าทหาร พ.ศ.๒๕๕๙

๗. วิเคราะห์ วิจัยและเสนอความต้องการอุปกรณ์ เครื่องมือ บริภัณฑ์ อาวุธ ยุทโธปกรณ์ และพัฒนาหลักนิยมการใช้งาน การจัดซื้อ การปรนนิบัติ บำรุงรักษา ควบคุม กำกับ ดูแล เพื่อให้ถึงเกณฑ์ในการปฏิบัติภารกิจ มีความคุ้มค่าและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด จัดทำคู่มือการใช้งาน และจัดทำแผนการฝึกการใช้งาน รวมทั้งการควบคุมจำนวนของผู้ชำนาญการ ให้มีความสอดคล้องกับอายุการใช้งานของอุปกรณ์

^{๓๘} กองบัญชาการกองทัพไทย. “คำสั่ง ทท. ที่ ๘๗ /๒๕๖๑ ลง ๑๕ ส.ค.๖๑ ผนวก ค หน้าที่และความรับผิดชอบหัวหน้าสายวิทยุการ ของ บก.ทท.”. ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๑.

๘. อำนวยการผลิตและควบคุมกำลังพลในสายวิทยาการ ประสานงานกับผู้รับผิดชอบสายวิทยาการอื่นๆ ในการแบ่งมอบทรัพยากร เพื่อให้กำลังพลในสายวิทยาการมีขีดความสามารถเพียงพอต่อการปฏิบัติภารกิจ ทั้งด้านจำนวน ระดับชั้นยศ และขีดความสามารถของกำลังพลในหน่วยที่เกี่ยวข้อง

๙. พิจารณาเสนอความเห็น วางแผน อำนวยการ ประสานงาน กำกับดูแล และดำเนินการเกี่ยวกับการฝึก ศึกษา และพัฒนากำลังพล การฝึกงานและควบคุมการดำเนินการเกี่ยวกับการฝึกงานในสายวิทยาการ การจัดทำแผนและโครงการด้านการศึกษาและพัฒนากำลังพล การจัดทำหลักสูตรตามแนวทางรับราชการและหลักสูตรเพิ่มพูนความรู้ ตลอดจนการจัดทำตำราและอุปกรณ์ฝึกศึกษา

๑๐. ให้คำแนะนำปรึกษา เสนอแนะการดำเนินการเกี่ยวกับวิทยาการของสายวิทยาการ พัฒนาและเผยแพร่วิทยาการและสถิติของสายวิทยาการ

๑๑. รวบรวม วิเคราะห์ พัฒนาและบันทึกการดำเนินการเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และปุมสายวิทยาการ

ทั้งนี้ กรมกำลังพลทหาร ได้ดำเนินการให้หัวหน้าสายวิทยาการกำหนดแนวทางพัฒนากำลังพลในสายวิทยาการ ให้มีความเหมาะสม พัฒนากำลังพลให้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่เหล่าสายวิทยาการต้องการ และสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนากำลังพล ของกองบัญชาการกองทัพไทย เพื่อให้การพัฒนากำลังพล เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ทุกภาคส่วน และเป็นพื้นฐานการพัฒนาขับเคลื่อนกองทัพไทย ไปในทิศทางเดียวกัน

นโยบายและการสั่งการของผู้บังคับบัญชา เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรการศึกษาตามแนวทางรับราชการ และหลักสูตรเพิ่มพูนความรู้ของกองบัญชาการกองทัพไทย

๑. การเปิดหลักสูตรเพื่อพัฒนากำลังพลในกองบัญชาการกองทัพไทย ให้เริ่มดำเนินการในปี ๒๕๖๓ ซึ่งไม่จำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการศึกษานานให้ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย เช่น การศึกษาผ่านระบบ Online เพื่อให้ผู้เรียนเตรียมตัวและศึกษามาก่อนเข้าเรียนในชั้นเรียน

๒. โครงสร้างสำนักการศึกษาและการปรับอัตรา เป็นไปตามที่ สปท. เสนอ คือ ปรับเกลี่ยอัตราภายใน สปท.

๓. ทุกหลักสูตรฯ ที่จะเปิดการศึกษารวม ต้องบรรจุเนื้อหาในการสร้างค่านิยมหลัก บก.ทท. วัฒนธรรมองค์กร บก.ทท. ความผูกพันภายในองค์กร และความเป็นทหารให้กับกำลังพล เนื่องจากกำลังพลในกองบัญชาการกองทัพไทยส่วนใหญ่มาจากพลเรือน

๔. หลักสูตรต่าง ๆ ในช่วงแรก ให้เชิญกำลังพลของสำนักปลัดกระทรวงกลาโหม (สป.) มาเรียนด้วย เนื่องจากมีคุณลักษณะคล้ายกัน โดยให้เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการปฏิบัติการร่วม งานเอกสาร การบริหารจัดการ งานธุรการ โครงสร้างการจัดและภารกิจ การทำงานของหน่วยต่าง ๆ ในกองบัญชาการกองทัพไทย งานด้านไซเบอร์ การพูดในที่สาธารณะ (Public Speaking) วิชาทหารเบื้องต้น

๕ กำลังพลทุกนายจะต้องผ่านหลักสูตรพื้นฐานข้างต้น ถือเป็นแนวทางรับราชการ

นโยบายและการสั่งการของผู้บังคับบัญชา เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตร การศึกษาตามแนวทางรับราชการ และหลักสูตรเพิ่มพูนความรู้ของกองบัญชาการ กองทัพไทย

๑. กองบัญชาการกองทัพไทยควรจะมีหลักสูตรของเราเอง แต่ไม่ละทิ้งการส่งเรียน เหล่าทัพ มีส่วนผสมทั้งสองอย่าง กำลังพลที่กำเนิดที่กองบัญชาการกองทัพไทยควรจะมีหลักสูตร ตามแนวทางรับราชการของกองบัญชาการกองทัพไทย

๒. การให้ความรู้กำลังพลของเราต้องมีโรงเรียนของเราเอง อยู่ภายใต้สถาบันวิชาการ ป้องกันประเทศ สอนหลักสูตรทางทหารขั้นต้น ชั้นกลาง (วสท.) ชั้นสูง (วปอ.)

๓. วิทยาลัยเสนาธิการทหารปรับภารกิจและชื่อ เพื่อให้ทำการสอนได้อีกหลายหลักสูตร ย่อยๆ เช่น การปฏิบัติการร่วม (Joint Operation) การควบคุมและการบังคับบัญชา (C⁴I) ให้ไป ศึกษาดูแนวทาง และทดลองปฏิบัติดูก่อน

๔. การสอนภาษาอังกฤษโดยใช้แนวทางจ้างครูต่างชาติมาสอน

๕. การให้ทุนเรียนปริญญาโท เรียนกลับมาทำงานดีขึ้นหรือไม่ อยากให้มีหลักสูตรสั้น ๆ สอนอาชีพทหารจริงๆ เช่น การปฏิบัติการร่วม ข้าราชการ ส่งกำลัง ถ้าขอสนับสนุนได้ก็ขอ ถ้าไม่ได้ ก็ซื้อ เป็นจุดดึงดูดกำลังผลดี ๆ เข้ามาอยู่ในกองบัญชาการกองทัพไทย ให้กรมกำลังพลทหาร ไปทำมา เป็นแผนให้เป็นรูปธรรม จับต้องได้ การคัดเลือกคนไปไม่ใช่คนหน้าเดิมตลอดที่เก่งภาษาอังกฤษและ สอบได้ไปตลอด อย่างเช่น ทุนนายร้อยสิงคโปร์ เอนายทหารหน่วยก้านดี ๆ ไปอบรม จบมาได้ความรู้ ภาษาอังกฤษด้วย แต่คัดเลือกประหวนต์ ๆ ไปเรียน การขอคนจากเหล่าทัพยาก เราก็ต้องพัฒนาคน ของเราเอง

๖. กำลังพลต้องมีความรู้ในหน้าที่ เฉพาะสาขา เป็นเรื่องของแต่ละส่วนราชการ จะต้องหาทางไปเพิ่มพูนความรู้ มีหลายโมเดล OJT ศึกษาจาก KM บ้าง มีหลากหลายวิธี ส่วนราชการ ที่มีองค์ความรู้ของตนเองก็พัฒนากำลังพลของตนเองไป แต่องค์ความรู้ในภาพรวมนั้น ผมได้ให้ แนวทางตั้งแต่วันมอบนโยบาย เรื่อง หลักสูตรชั้นนายร้อย หลักสูตรชั้นนายพัน ยังไม่ขยับ เหมือนกัน แต่ไม่รู้จะไปทางไหน โยนมาให้ กรมยุทธการทหาร ทั้ง ๒ เรื่อง มาปรับปรุงโครงสร้างของส่วนราชการ ต้องมีโรงเรียนซึ่งมีหน้าที่ จัดการให้ความรู้ในหลักสูตร ขั้นต้น ชั้นกลาง (ชั้นร้อย, นายพัน) และต้องมี หลักสูตรชั้นประทวน ต้องให้มีอัตรา อาคาร ห้องเรียน ส่วนหลักสูตรให้ กรมกำลังพลทหารเป็นผู้รับผิดชอบแล้วมาเสนอคณะทำงานที่เสนาธิการทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย เป็นประธาน เรื่องที่เป็นวัฒนธรรมองค์กรของกองบัญชาการกองทัพไทยที่ทุกคนต้องรู้ ต้องเรียนก่อน แล้วค่อยไป เรียนต่อหลักสูตรเฉพาะเหล่า ต้องเริ่มดำเนินการในปีงบประมาณนี้ (งบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๒)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสนาธิการทหาร เพื่อเสริมสร้างศักยภาพกำลังพลของกองบัญชาการกองทัพไทย พงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

ณัฐพนธ์ ศรีสวัสดิ์^{๓๑๔} (๒๕๕๗) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบุคลากรของกองทัพ และภาครัฐเพื่อเอาชนะปัญหาภัยคุกคามต่อความมั่นคงของชาติ” การเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ เป็นปัจจัยหลักที่ทำให้ปัญหาภัยคุกคาม ซึ่งเกิดจากฝีมือของมนุษย์ มีการพัฒนารูปแบบไปอย่าง ซับซ้อน พลิกผัน และสามารถก่อขยายตัวลุกลามไปได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งในห้วงทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยได้เผชิญกับปัญหาและผลกระทบจากภัยคุกคามที่เกิดขึ้นใหม่ๆ เป็นจำนวนมาก ในขณะที่ เจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงของรัฐคงมีสภาพและการจัดองค์กรในรูปแบบเดิม และยิ่งขาดการพัฒนา ขีดความสามารถของบุคลากรที่เป็นมาตรฐาน ดังนั้นการวิจัยในเรื่องนี้จึงเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ มุ่งศึกษา และประเมินการเปลี่ยนแปลงของปัญหาภัยคุกคามในรูปแบบต่างๆ รวมทั้ง ศึกษาแนวทาง ในการจัดปัญหาที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อนำไปสู่การแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมและมีความเป็นไปได้ ในการเตรียมความพร้อมของบุคลากร ซึ่งถือเป็นกลไกหลักที่จะใช้ขับเคลื่อน และนำพากระบวนการ แก้ไขปัญหาไปสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืน และรวมไปถึงแนวความคิดในการปรับตัวของกองทัพ และองค์กร ภาครัฐอย่างเป็นระบบ มีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายที่สอดคล้องกันได้ทุกระดับ และสามารถจะพัฒนา ต่อ ยอดเข้ากับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศด้านอื่นๆ ได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ การวิจัยยังได้ผลสรุปเป็น แนวคิด หลักการ และข้อเสนอแนะในทางปฏิบัติ อันได้แก่ ลักษณะภัยคุกคามที่เปลี่ยนแปลงไป และ มุมมองที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการปัญหาภัยคุกคาม ซึ่งทุกฝ่ายสามารถจะสอดประสาน และ เชื่อมโยงความคิด ในระดับของตนเข้ากับเป้าหมายในการรักษาความมั่นคงของชาติไปจนถึงการ ปกป้อง และสร้างความยั่งยืนแก่ผลประโยชน์แห่งชาติ การค้นหาวิธีที่จะทำให้องค์กรมีความได้เปรียบ และมีผลผลิตที่สร้างความได้เปรียบต่อฝ่ายตรงข้ามโดยอาศัยทรัพยากรมนุษย์ที่มีอยู่เดิมเป็นต้นทุน หลักในการดำเนินการ การน้อมนำ และประยุกต์ใช้หลักยุทธศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เป็นกรอบความคิด และหลักการสำคัญในการจัดการปัญหาภัยคุกคามและข้อเสนอแนะในการพัฒนา ปรับปรุงเครื่องมือหลักที่จะนำมาใช้สนับสนุนการปฏิบัติ อันได้แก่ ระบบการจัดการความรู้ที่มีคุณภาพ ที่ต้องจัดวางในทุกระดับหน่วย ระบบการวิจัยและพัฒนาด้านความมั่นคงในระดับชาติ เพื่อสร้าง นวัตกรรมจัดการปัญหาภัยคุกคาม และเป็นศูนย์กลางการวิจัย และพัฒนาด้านความมั่นคง ในภูมิภาค การสนับสนุนและขยายระบบเครือข่ายทางสังคมเทคโนโลยีการสื่อสารทุกระดับและการ พัฒนาระบบการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่มีประสิทธิภาพสูง เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการเชิงรุก

^{๓๑๔} พลตรี ณัฐพนธ์ ศรีสวัสดิ์. “การพัฒนาบุคลากรของกองทัพ และภาครัฐเพื่อเอาชนะ ปัญหาภัยคุกคามต่อความมั่นคงของชาติ”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๗.

ชาตรี กาญจนประโชติ^{๔๐} (๒๕๖๑) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาระบบการศึกษาของกองบัญชาการกองทัพไทย สู่ความเป็นเลิศ” มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๑. กองบัญชาการกองทัพไทย ควรดำเนินการจัดทำสายวิद्याการให้เกิดเป็นรูปธรรม เพื่อให้กำลังพลได้รับการพัฒนาให้ตรงกับเหล่าสายวิद्याการที่ปฏิบัติงานและกำลังพลสามารถเข้าสู่ตำแหน่งได้ตรงตามความต้องการและตรงตามคุณลักษณะของงาน ในการปรับย้ายกำลังพลนั้น การพิจารณาจากเหล่าสายวิद्याการที่ปฏิบัติงานเพื่อให้ตรงตามต้องการและตรงตามคุณลักษณะของงาน

๒. การอำนวยการร่วมเป็นภารกิจหลัก (Core Function) ของกองทัพไทยในขณะเดียวกันนั้น ทักษะและคุณลักษณะ (Competency) ที่สำคัญของกองทัพไทย ดังนั้นด้านการอำนวยการร่วม ควรจะมีหลักสูตรรองรับด้านอำนวยการร่วมของกองทัพไทยและของเหล่าทัพเพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานร่วมกันของเหล่าทัพ

๓. การกำหนดเส้นทางความก้าวหน้าในตำแหน่งอย่างชัดเจนและเผยแพร่ให้กำลังพลทุกระดับทราบ โดยเฉพาะกำลังพลที่ได้รับการบรรจุใหม่ และการเผยแพร่ถึงแนวทางการประเมินเพื่อเลื่อนระดับ หรือแนวทางความก้าวหน้าไปพร้อมกันด้วย เพื่อให้กำลังพลมีการพัฒนาตนเองในด้านองค์ความรู้ตรงสายวิद्याการ

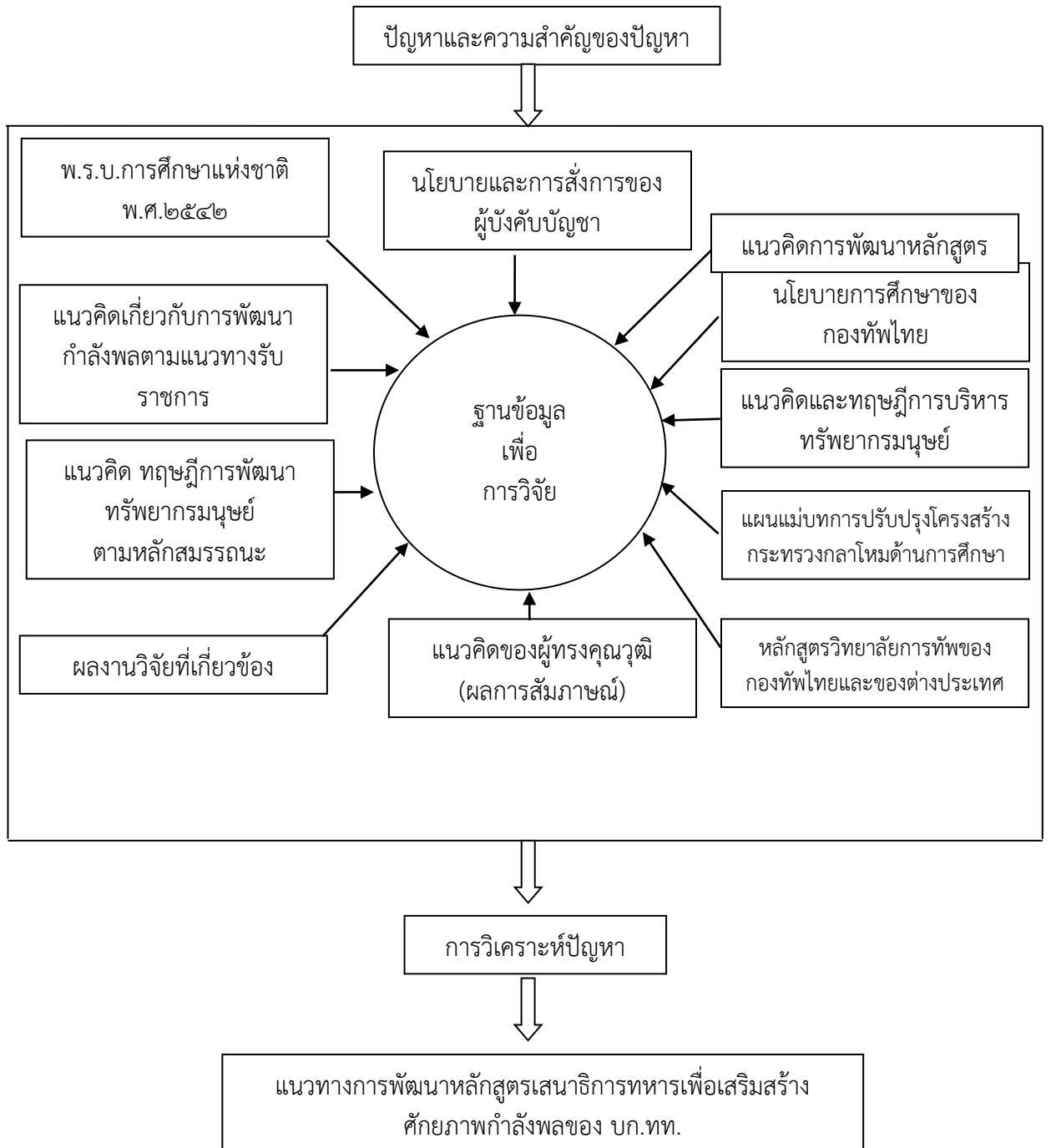
ศุภรัช นรินทรภักดี^{๔๑} (๒๕๕๙) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนของวิทยาลัยเสนาธิการทหาร” สรุปการจัดหลักสูตรเสนาธิการทหาร ได้มีการปรับปรุงหลักสูตร และเนื้อหาย่อยภายในวิทยาลัยเสนาธิการทหาร เป็นประจำทุกปี เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ ภัยคุกคาม และการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ที่มีความรู้ตรงกับเนื้อหาที่สอนและจัดการบรรยายพิเศษที่สอดคล้องกับสถานการณ์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งของไทยและของโลก สำหรับการจัดรูปแบบการเรียนการสอน ก็ควรเป็นแบบการศึกษาของผู้ใหญ่ คือจัดให้มีการฟังบรรยายให้น้อยลง แต่มีประชุมสัมมนาถกเถียงมากขึ้น ทั้งนี้ได้ให้ข้อเสนอแนะในด้านการจัดหลักสูตร หากมีการวิจัยศึกษาเชิงเปรียบเทียบกับสถาบันการศึกษาในระดับเดียวกันในประเทศและต่างประเทศ ก็จะสามารถนำมาปรับใช้กับหลักสูตรเสนาธิการทหารได้อย่างเหมาะสมในอนาคต

^{๔๐} พลตรี ชาตรี กาญจนประโชติ. “แนวทางการพัฒนาระบบการศึกษาของกองบัญชาการกองทัพไทยสู่ความเป็นเลิศ”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๗.

^{๔๑} พันเอก ศุภรัช นรินทรภักดี. “การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนของวิทยาลัยเสนาธิการทหาร” เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๙.

กรอบแนวคิดของการวิจัย

แผนภาพที่ ๒ - ๖ กรอบแนวคิดการวิจัย

สรุป

จากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม เอกสาร พระราชบัญญัติฯ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การพัฒนาหลักสูตรเสรีการทหาร ซึ่งเป็นหลักสูตรสูงสุดตามแนวทางการรับราชการของกองบัญชาการกองทัพไทยนั้น จำเป็นต้องพัฒนาโดยเลือกสรรเฉพาะวิชาที่เห็นว่าเป็นจำเป็นและมีประโยชน์มารวมไว้ในหลักสูตร ซึ่งได้มีการปรับปรุงหลักสูตรและเนื้อหาทยอยภายในเป็นประจำทุกปี เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ ภัยคุกคาม และการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว นับเป็นประสบการณ์ที่จัดให้ผู้เข้ารับการศึกษาได้มีการพัฒนาการตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่กำหนดไว้ สามารถนำไปปฏิบัติได้ตามที่กำหนด บรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับความรู้ซึ่งนักศึกษาจะต้องทราบว่าจะแสวงหาความรู้แล้วได้อะไร และด้วยกระบวนการอย่างไร ในเรื่องของการจัดการศึกษา ต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ เกิดการเชื่อมโยงความคิดในระดับของตนเข้ากับเป้าหมายในการรักษาความมั่นคงของชาติไปจนถึงการปกป้องและสร้างความยั่งยืนแก่ผลประโยชน์แห่งชาติ

บทที่ ๓

การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรเสนาธิการทหาร

ในการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสนาธิการทหาร เพื่อเสริมสร้างศักยภาพกำลังพลของกองบัญชาการกองทัพไทย ผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยการจัดการหลักสูตรการเรียนการสอนของวิทยาลัยเสนาธิการทหารในส่วนที่เกี่ยวข้องตามลำดับหัวข้อดังนี้

๑. ประวัติวิทยาลัยเสนาธิการทหารโดยสังเขป
๒. การจัดหลักสูตรเสนาธิการทหาร

ประวัติวิทยาลัยเสนาธิการทหารโดยสังเขป

จากผลของสงครามโลกครั้งที่ ๒ ทำให้บรรดาผู้นำทางทหารทั้งหลายได้ตระหนักว่าการยุทธในอนาคตนั้นจะมีขอบเขตการปฏิบัติอย่างกว้างขวาง และจำเป็นต้องใช้กำลังอย่างน้อยสองเหล่าทัพขึ้นไป ปฏิบัติการยุทธร่วมกัน มิฉะนั้นอาจไม่สามารถเอาชนะชนะในการยุทธนั้น ๆ ได้ด้วย เหตุนี้การจัดตั้งสถาบันการศึกษาเพื่อให้นายทหารทั้งสามเหล่าทัพได้เรียนรู้ศิลปะแห่งสงคราม วิทยาการและเทคนิคของแต่ละเหล่าทัพ ตลอดจนการปฏิบัติการยุทธร่วมระหว่างเหล่าทัพ การร่วมมือประสานงานอย่างใกล้ชิดด้วยความเข้าใจซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี จึงเป็นสิ่งจำเป็นและจะต้องให้มีขึ้นเพื่อนำพากองทัพไปสู่ชัยชนะในที่สุด ประเทศไทยได้เล็งเห็นความจำเป็นในเรื่องนี้เช่นเดียวกันจึงมีความพยายามที่จะจัดตั้งสถาบันการศึกษาดังกล่าวขึ้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๔๙๒ แล้ว แต่ไม่ประสบผลสำเร็จเนื่องจากมีข้อขัดข้องบางประการ จนกระทั่งวันที่ ๒๔ เมษายน พ.ศ.๒๔๙๙ ที่ประชุมสภาภิบาลโหมมมีมติเห็นชอบให้สถาบันการศึกษาทางด้านเสนาธิการกิจชั้นสูงขึ้น โดยใช้ชื่อว่า "โรงเรียนเสนาธิการผสม" เป็นหน่วยขึ้นตรงของกรมเสนาธิการกลาโหม โรงเรียนเสนาธิการผสม เปิดให้การศึกษาแก่นายทหารนักเรียน รุ่นที่ ๑ เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๙๙ ตามโครงการเดิมนั้นกำหนดให้เปิดปีเว้นปี เพราะต้องใช้ห้องเรียนร่วมกับวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร จึงจำเป็นต้องเปิดการศึกษาสลับกัน ทำให้นายทหารที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันแห่งนี้มีจำนวนน้อยไม่เพียงพอกับความต้องการของกองเสนาธิการทหารในขณะนั้นจึงมีบัญชาให้โรงเรียนเสนาธิการผสมเปิดการศึกษาเป็นประจำทุกปี ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๐๓ เป็นต้นมา โดยใช้ห้องบรรยาย ชั้นที่ ๒ ของกรมเสนาธิการกลาโหมเดิมเป็นห้องเรียนของโรงเรียนโดยเฉพาะ โรงเรียนเสนาธิการผสม เปลี่ยนชื่อเป็น "โรงเรียนเสนาธิการทหาร" ขึ้นตรงกับกองบัญชาการทหารสูงสุด เมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๐๓ และย้ายจากสถานที่ตั้งมาอยู่ ณ ที่ตั้งปัจจุบันในวันที่ ๕ กันยายน พ.ศ.๒๕๑๕ โรงเรียนเสนาธิการทหารให้การศึกษาอบรมแก่นายทหาร นายตำรวจเรือมาจนกระทั่งวันที่ ๒๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ ได้ยกฐานะเป็น "วิทยาลัยเสนาธิการทหาร" ขึ้นตรงกับสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ กองบัญชาการทหารสูงสุด ตามคำสั่งกระทรวงกลาโหม (เฉพาะ) ที่ ๕๕/๓๔ ลงวันที่ ๒๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๔

การจัดหลักสูตรเสนาธิการทหาร

หลักสูตรเสนาธิการทหาร เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี ๒๔๙๙ เพื่อให้การศึกษาแก่นายทหารอาวุโสของเหล่าทัพในเรื่องยุทธศาสตร์และการยุทธร่วม/ยุทธผสม เพื่อให้มีความเข้าใจในการปฏิบัติการยุทธร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเหล่าทัพทำให้เกิดความร่วมมือและมีการประสานงานซึ่งกันและกันได้เป็นอย่างดี สอดกับปรัชญาการศึกษาของวิทยาลัยเสนาธิการทหาร ที่ว่า "จิตมั่นสามทัพพ้อง มั่นมั่นทัพเดียว"

๑ วัตถุประสงค์ของการศึกษา

๑.๑ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะของนักศึกษาให้เข้าใจสภาพสังคมไทย และมีความเชื่อมั่นว่าสามารถแก้ปัญหาสำคัญได้ด้วยวิธีการระดมความคิด การริเริ่ม การยอมรับความคิดของผู้อื่น

๑.๒ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์ทหาร ยุทธศาสตร์ในการป้องกันประเทศ มีความคิดและจิตใจสำนึกในการใช้ไหวพริบ การใคร่ครวญในการแก้ปัญหาและมีตรรกวิทยาเข้าใจในภาระหน้าที่และความรับผิดชอบในการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ

๑.๓ เพื่อให้มีความรู้ความสามารถปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายเสนาธิการร่วม และผู้บังคับบัญชาในหน่วยระดับสูงของกองทัพ โดยสามารถวางแผนยุทธศาสตร์ แผนการทัพ แผนการยุทธร่วมและการยุทธผสม รวมทั้งการจัดหน่วยบัญชาการร่วมผสมและการจัดกองกำลังเฉพาะกิจร่วมอำนวยการทางยุทธศาสตร์ในการพัฒนากำลังกองทัพและอำนวยการในการยุทธร่วมยุทธผสม ควบคุมและประสานงานในการปฏิบัติการทางทหารและในการประชุมระหว่างเหล่าทัพและระหว่างชาติ

๑.๔ เพื่อผลิตเอกสารวิจัยที่มีคุณค่าได้มาตรฐานในเรื่องเกี่ยวกับกิจการทางทหารให้กองทัพไทย สำหรับเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาในการพัฒนากองทัพ และสามารถใช้เป็นข้อมูลทางวิชาการสำหรับการพัฒนาในขั้นต่อไป

๑.๕ เพื่อส่งเสริมให้มีความร่วมมือและการประสานงานกันอย่างใกล้ชิด พัฒนาการความเข้าใจอันดีระหว่างหน่วยของเหล่าทัพทั้งสามและกับส่วนราชการอื่น ๆ

๒. วิธีดำเนินการศึกษา

ด้วยวัตถุประสงค์ดังกล่าว วิธีดำเนินการศึกษาจึงได้แก่ การจัดการศึกษาให้ครอบคลุมถึงแนวความคิดทางยุทธศาสตร์ในการป้องกันประเทศในการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ การวางแผนและอำนวยการปฏิบัติการร่วม/ผสม ภาระและงานในหน้าที่ที่นักศึกษาจะต้องไปปฏิบัติเพื่อให้สัมฤทธิ์ผลในการป้องกันประเทศและรักษาความมั่นคงแห่งชาติ โดยจัดให้มีการบรรยายจากผู้ทรงคุณวุฒิ ให้มีการอำนวยการประกอบบทเรียน ให้มีการศึกษาด้วยตนเอง การศึกษาเชิงประชุม การทำเอกสาร รายงานส่วนบุคคล และการดูกิจการ ซึ่งวิธีการศึกษาดังกล่าวนี้นี้ จะทำให้นักศึกษาแต่ละคนได้เพิ่มพูนความรู้ของตน ความเข้าใจซึ่งกันและกัน ทั้งจะส่งเสริมให้มีความร่วมมือและมีการประสานงานกันระหว่างส่วนราชการต่าง ๆ ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

๓. คุณสมบัติของผู้เข้ารับการศึกษาหลักสูตรเสนาธิการทหาร

๓.๑ ถ้าเป็นนายทหารหรือ นายตำรวจ ต้องสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไป และสำเร็จหลักสูตรหลักประจำโรงเรียนเสนาธิการทหารบก โรงเรียนเสนาธิการทหารเรือ โรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ หรือโรงเรียนเสนาธิการทหารต่างประเทศที่มีหลักสูตร

เทียบเท่า ถ้าเป็นข้าราชการพลเรือน หรือรัฐวิสาหกิจ ต้องสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจากสถาบันอุดมศึกษาที่ทบวงมหาวิทยาลัยรับรองหรือเทียบคุณวุฒิ

๓.๒ ถ้าเป็นนายทหาร หรือ นายตำรวจ ต้องมียศพันเอก นาวาเอก นาวาอากาศเอก หรือเทียบเท่าขึ้นไป สำหรับข้าราชการพลเรือนหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ ต้องเป็นข้าราชการพลเรือนเทียบเท่าระดับ ๗ ขึ้นไป

๓.๓ อายุไม่เกิน ๕๓ ปี (นับถึงปีที่เปิดการศึกษา)

๓.๔ เป็นผู้มีร่างกายแข็งแรง ทนต่อการตรากตรำในการศึกษา และผ่านการตรวจร่างกายโดยมีใบรับรองแพทย์ทหารว่าไม่มีโรคที่ขัดต่อการศึกษา

๓.๕ เป็นผู้ที่ทางราชการไว้วางใจให้เข้าถึงความลับของทางราชการชั้น "ลับที่สุด"

๓.๖ มีความรู้ภาษาอังกฤษดี สามารถค้นคว้าหลักฐานจากเอกสารหรือตำราภาษาอังกฤษได้

๓.๗ ไม่ติดการปฏิบัติราชการอื่น ๆ ในขณะที่เข้ารับการศึกษา

๔. ระยะเวลาในการศึกษา

๔.๑ การศึกษาตลอดหลักสูตร รวมเวลาการศึกษาในห้องเรียน การศึกษาภูมิประเทศ และดูกิจการภายในประเทศและต่างประเทศ และการฝึกภาคสนาม ใช้ระยะเวลาในการศึกษาประมาณ ๑๑ เดือน

๔.๒ การศึกษาในห้องเรียน การถกแถลงและการแก้ปัญหาเป็นคณะ โดยปกติใช้เวลาระหว่าง ๐๘๐- ๑๕๓๐ เว้นวันพุธ และวันศุกร์ ที่ใช้เวลา ๐๘๐๐ - ๑๑๓๐

๔.๓ การดูกิจการและศึกษาภูมิประเทศทั้งในประเทศและนอกประเทศ รวมทั้งการฝึกภาคสนามใช้เวลาเต็มวันระหว่าง ๐๘๐๐ - ๑๖๐๐ รวมทั้งวันหยุดราชการด้วย

๕. การดูกิจการและศึกษาภูมิประเทศ

การดูกิจการตามหลักสูตรนั้น ได้จัดให้มีการดูกิจการและศึกษาภูมิประเทศ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบสภาวะแวดล้อมในขั้นตอนของการประเมินยุทธศาสตร์ชาติ และยุทธศาสตร์ทหารโดยใช้เวลาในการศึกษาไม่เกิน ๕๐ วัน และต่างประเทศไม่เกิน ๑๕ วัน ประโยชน์ที่ได้จากการดูกิจการนอกเหนือไปจากด้านวิชาการนั้นคือ การเสริมสร้างความเป็นกันเอง และการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาด้วยกันให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ยิ่งกว่านั้นในการดูกิจการในต่างประเทศ ยังเป็นโอกาสที่จะได้รับประสบการณ์ ความรู้ พัฒนาการในด้านการทหาร ระบบการป้องกันประเทศ รวมทั้งระบบการต่อสู้เบ็ดเสร็จของประเทศที่ประสบความสำเร็จ

๖. การฝึกภาคสนาม

นักศึกษาริทยาลัยเสนาธิการทหารจะฝึกภาคสนามในการอำนวยความสะดวกทางยุทธศาสตร์ตามแผนป้องกันประเทศ ในการฝึกร่วมกับโรงเรียนเสนาธิการเหล่าทัพ โดยนักศึกษาจะวางแผนการป้องกันประเทศในฐานะหน่วยบัญชาการรวมให้กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศและ/หรือกองทัพพันธมิตร ปฏิบัติในแผนป้องกันประเทศตามสถานการณ์และปัญหาของทางวิทยาลัย ฯ และออกทำการฝึกภาคสนามเป็นเวลา ๗ วัน เพื่อฝึกการอำนวยความสะดวก

๗. โครงสร้างของหลักสูตร

การศึกษาในหลักสูตรมีจำนวนชั่วโมงการศึกษารวมทั้งสิ้น ๑,๑๙๒ ชั่วโมง มีจำนวนหน่วยกิตในการศึกษาตลอดหลักสูตร ๓๕ หน่วยกิต แบ่งการศึกษาออกเป็น ๖ หมวดวิชา ดังนี้

หมวดวิชาที่ ๑	การบริหารทางการทหาร	๕	หน่วยกิต
หมวดวิชาที่ ๒	เอกสารวิจัย	๓	หน่วยกิต
หมวดวิชาที่ ๓	ยุทธศาสตร์ชาติ	๓	หน่วยกิต
หมวดวิชาที่ ๔	ยุทธศาสตร์ทหาร	๖	หน่วยกิต
หมวดวิชาที่ ๕	การปฏิบัติการร่วม/ผสม	๑๕	หน่วยกิต
หมวดวิชาที่ ๖	กิจกรรมการดูกิจการและศึกษาภูมิประเทศ	๓	หน่วยกิต

หมวดวิชาที่ ๖ สท.๑๐๐๐ การบริหารทางการทหาร (Military Management) ศึกษาเรื่องทฤษฎีและหลักการของผู้นำ เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้และความเข้าใจในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรม ในฐานะเป็นผู้นำทางทหาร บทบาทความรับผิดชอบในการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ศึกษาเรื่องการพัฒนาผู้นำ เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาผู้นำ ได้แก่ การคิด การเขียน และการพูดแบบเสนาธิการ ตลอดจนมีความรู้ทางวิชาการที่จำเป็นสำหรับการเป็นผู้บริหารระดับสูงของกองทัพ เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กฎหมายต่าง ๆ ที่ทหารควรทราบ

ศึกษาเรื่องทฤษฎีและหลักการ เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้และความเข้าใจถึงแนวความคิดและการปฏิบัติพื้นฐานของปรัชญาการบริหารทั้งที่เป็นสากลและของสังคมไทย

ศึกษาเรื่องเครื่องมือในการบริหาร เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับผู้บริหาร เรื่องการบริหารทรัพยากรเพื่อป้องกันประเทศ เพื่อให้ เข้าใจถึงระบบการบริหารทรัพยากร

ศึกษาเรื่องการจัดหน่วย ให้ นักศึกษาเข้าใจในภารกิจ หน้าที่ การจัด คุณลักษณะขีดความสามารถ จุดอ่อน จุดแข็ง ของแต่ละเหล่าทัพ ความสัมพันธ์ทางการบังคับบัญชาระหว่างเหล่ากับกองบัญชาการทหารสูงสุด และกระทรวงกลาโหม เพื่อให้ ทราบแนวความคิด นโยบายและวิสัยทัศน์ของผู้บังคับบัญชาชั้นสูง

หมวดวิชาที่ ๒ สท.๒๐๐๐๐ เอกสารวิจัย (Research Paper)

ศึกษาเรื่องหลักการและระเบียบวิธีการวิจัย ในเรื่องลักษณะและประเภทของเอกสารวิจัยการกำหนดหัวข้อ และการกำหนดประเด็น ตัวแปร และสมมุติฐาน การออกแบบการเก็บรวบรวมข้อมูลและการดำเนินการวิธีทางข้อมูล การวิเคราะห์ สำหรับการวิจัยและการเสนอผลงานเป็นเอกสารการวิจัยและการแสดงผลเอกสารวิจัย

หมวดวิชาที่ ๓ สท.๓๐๐๐ ยุทธศาสตร์ชาติ (National Strategy)

ศึกษาวิเคราะห์ความหมายของยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ การประเมินค่าความมั่นคงแห่งชาติ ความสัมพันธ์ระหว่างความมั่นคงแห่งชาติกับยุทธศาสตร์ชาติ พลังอำนาจแห่งชาติ ผลประโยชน์แห่งชาติ วัตถุประสงค์แห่งชาติ การประเมินยุทธศาสตร์ชาติ วิเคราะห์สภาวะแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของไทย อันได้แก่การศึกษา สถานการณ์โลก ภูมิภาค และประเทศต่าง ๆ สภาวะแวดล้อมภายในประเทศที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของไทย และปัจจัยกำลังอำนาจแห่งชาติ

เพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะแห่งชาติ การประเมินยุทธศาสตร์ชาติสามารถกำหนดนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (White Paper) ได้จากวัตถุประสงค์ (Ends) นโยบายและหนทางปฏิบัติ (Ways) ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสม (Means)

ศึกษาแนวทางในการศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อประโยชน์ในการศึกษายุทธศาสตร์ และการวิเคราะห์บทเรียนทางยุทธศาสตร์และยุทธวิธีจากสงครามครั้งสำคัญ นักศึกษาต้องทำภาคินิพนธ์เกี่ยวกับการวิเคราะห์การยุทธครั้งสำคัญนั้น ๆ เพื่อทราบเนื้อหาสาระของสงคราม รวมทั้งบทเรียนที่จะให้ข้อคิดทางยุทธศาสตร์ เป็นการเตรียมสำหรับการพิจารณากำหนดยุทธศาสตร์ในการศึกษาต่อไป

หมวดวิชาที่ ๔ วสท.๔๐๐๐ ยุทธศาสตร์ทางทหาร (Military Strategy)

ศึกษาวิวัฒนาการของยุทธศาสตร์ ทฤษฎียุทธศาสตร์ และแนวความคิดของนักยุทธศาสตร์ที่สำคัญ เช่น ยุทธศาสตร์สงครามทางบก ยุทธศาสตร์ทะเล ยุทธศาสตร์สงครามทางอากาศ ยุทธศาสตร์สงครามปฏิวัติ สงครามการก่อการร้าย แนวความคิดของยุทธศาสตร์ป้องกันร่วมกัน ของภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ยุทธศาสตร์ของสหรัฐ ฯ ศึกษาแนวทางในการวิเคราะห์ บทเรียนทางยุทธศาสตร์ ยุทธการ และยุทธวิธีจากสงครามครั้งสำคัญ

ศึกษายุทธศาสตร์ทหาร การกำหนดและพัฒนายุทธศาสตร์ทหาร ศึกษาและวิเคราะห์ภัยคุกคาม นโยบายความมั่นคงแห่งชาติด้านการทหาร นโยบายและการบริหารงานการป้องกันประเทศของกระทรวงกลาโหม เพื่อนำไปกำหนดแนวทางในการพัฒนายุทธศาสตร์ทหาร ศึกษาหน่วยงานและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานป้องกันและการพัฒนาประเทศเพื่อให้มีความรู้ความสามารถเสนอแนวคิดในการใช้หน่วยทหารเพื่อความมั่นคงของประเทศ การกำหนดยุทธศาสตร์ทหาร เพื่อนำไปจัดทำแผนโครงสร้างกองทัพไทย และแผนป้องกันประเทศ การวางกำลังกองทัพและใช้กำลังกองทัพ

ศึกษาแนวความคิดในการป้องกันประเทศของระบบต่อสู้เบ็ดเสร็จ ด้วยการผสมผสานกำลังอำนาจแห่งชาติเข้าด้วยกันอย่างมีประสิทธิภาพ บทบาทของกองทัพในการใช้กำลังตามแบบกำลังประจำถิ่น พลเรือน อาสาสมัครและประชาชนทั่วไป เพื่อป้องกันภัยคุกคาม และป้องกันประเทศทั้งในยามปกติและยามสงคราม โดยการศึกษาวิเคราะห์ความเป็นมาความสำคัญ แนวความคิดและปัญหาข้อขัดข้องของระบบการต่อสู้เบ็ดเสร็จ ยุทธศาสตร์การต่อสู้เบ็ดเสร็จและยุทธศาสตร์พัฒนาเพื่อให้เกิดแนวความคิดการแก้ไขปัญหา และแนวทางพัฒนาเพื่อความสำเร็จของระบบการต่อสู้เบ็ดเสร็จของประเทศไทย ศึกษาภาระหน้าที่ของกองทัพกับการพัฒนาประเทศตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ นอกเหนือจากการป้องกันประเทศ โดยการศึกษาหลักการการช่วยเหลือประชาชนโดยหน่วยทหาร การพัฒนาชนบท การพัฒนาประเทศ การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองตามแนวชายแดน การปฏิบัติงานของหน่วยงานพัฒนา

หมวดวิชาที่ ๕ วสท.๕๐๐๐ การปฏิบัติการร่วม/ผสม (Joint/Combine Operations)

ศึกษาวิเคราะห์หลักการจัด ความสัมพันธ์ทางการบังคับบัญชาของค้การ คณะเสนาธิการร่วม (OJCS) กับองค์การเพื่อความมั่นคงแห่งชาติกับหน่วยบัญชาการรวม หน่วยบัญชาการรวมรองหน่วยบัญชาการเฉพาะ หน้าที่ และความสัมพันธ์ของฝ่ายเสนาธิการระดับสูง รวมทั้งระบบวางแผนยุทธศาสตร์ร่วมของกองทัพสหรัฐอเมริกาและกองทัพไทย เพื่อให้เข้าใจระบบการบังคับบัญชา และงานของฝ่ายเสนาธิการร่วมในการปฏิบัติการร่วม/ผสม เพื่อให้เกิดแนวความคิดในการพัฒนาระบบการบังคับบัญชาและฝ่ายเสนาธิการระดับสูงในการปฏิบัติการร่วม/ผสม

ศึกษาเรื่องการยุทธ์ ให้นักศึกษาเข้าใจหลักการ หลักนิยม ศิลปะการยุทธ์ และการใช้ กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ ศึกษาทฤษฎียุทธศาสตร์การใช้กำลังทางบก ทางเรือ ทางอากาศ ยุทธศาสตร์นิวเคลียร์ ทฤษฎียุทธศาสตร์สงครามปฏิวัติ

ศึกษาเรื่องหลักนิยมร่วมของกองทัพไทยให้นักศึกษาเข้าใจหลักนิยมร่วมของกองทัพไทย ในทุกด้านศึกษาวิทยาการทางทหารที่สำคัญ เป็นการศึกษารื่องที่สำคัญที่สุดของการสงคราม และการบังคับบัญชา ได้แก่ ระบบการบังคับบัญชา ครอบคลุม การติดต่อสื่อสาร และการข่าว (ระบบ C⁵I) การสงครามทางอิเล็กทรอนิกส์ หลักนิยมของกองทัพไทยด้านการสื่อสารร่วม การวางแผนการสื่อสารร่วม/ผสม และกระบวนการตัดสินใจตกลงใจและสั่งการทางทหาร

ศึกษาและวิเคราะห์การวางแผนในการปฏิบัติการร่วม โดยทำความเข้าใจในแบบของ เอกสารแผนและคำสั่ง ศึกษากระบวนการวางแผน กรรมวิธีการวางแผนร่วม ขั้นตอนการวางแผนอย่างประณีต และการวางแผนเผชิญสถานการณ์วิกฤติ วิธีการประมาณการข่าวกรอง ประมาณการข่าวกรอง ประมาณการยุทธ์ การวางแผนกำลังพล การส่งกำลังบำรุง กิจกรรมพลเรือน การปฏิบัติการข่าวสาร การสื่อสารร่วม/ผสม และการสื่อสารทางยุทธศาสตร์

ศึกษาการวางแผนการทัพ (Campaign Planning) โดยทำการศึกษาการออกแบบการทัพ และยุทธศิลป์

ศึกษาการวางแผนทางยุทธวิธี (Operation Planning) โดยนำความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ จากการศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์ที่วิทยาลัย ๆ กำหนด เพื่อวางแผนทาง ยุทธวิธีในการป้องกันประเทศ (เพื่อใช้ในการฝึกร่วมกับโรงเรียนเสนาธิการเหล่าทัพ)

ฝึกการอำนวยความสะดวกปฏิบัติการร่วม/ผสม (Joint Operation Exercise) โดยศึกษาและ วิเคราะห์บทเรียนจากการปฏิบัติการร่วม/ผสม จากผู้ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์และทำการฝึก ภาคนาม เป็นการอำนวยความสะดวกในรูปของปัญหาที่บังคับการร่วมกับโรงเรียนเสนาธิการเหล่าทัพ

ฝึกการทำแผนการใช้กำลังในการป้องกันประเทศของกองทัพไทย โดยศึกษาวิเคราะห์ บทเรียนจากการปฏิบัติการร่วม/ผสม กับโรงเรียนเสนาธิการเหล่าทัพ และความรู้ที่ได้รับตลอด การศึกษามาทำแผนการใช้กำลังในการป้องกันประเทศ

หมวดวิชาที่ ๖ วสท.๖๐๐๐ กิจกรรมและการดูแลกิจการและศึกษาภูมิประเทศ

เพื่อให้นักศึกษาได้ทราบแนวความคิดในการจัดการการศึกษาในระดับสูงของกองทัพไทย หน้าที่และภารกิจของวิทยาลัยเสนาธิการทหาร แนวความคิดของหลักปรัชญา วิธีการศึกษาทำการ ทบทวนวิชาสำคัญที่นักศึกษาจำเป็นต้องนำไปใช้ตลอดหลักสูตร อาทิเช่น หน้าที่ คุณธรรม และ จริยธรรมของนายทหารฝ่ายเสนาธิการ เทคนิคการประชุม การใช้คอมพิวเตอร์สำหรับผู้บริหาร ศึกษา และวิเคราะห์เรื่องสิทธิมนุษยชน การปกครองระบบประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย การใช้กฎหมายไทยในภาวะสงครามและอนุสัญญา เพื่อคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในกรณี ขัดแย้งกันด้วยการใช้อาวุธ ทั้งนี้เพื่อเสริมการศึกษาในหลักสูตรให้กว้างขวางยิ่งขึ้น และให้เกิดความ เข้าใจ และการพัฒนาแนวความคิดในยุคโลกาภิวัตน์

เพื่อเป็นการนำนักศึกษาไปเยี่ยมชมกิจการของหน่วยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และเป็นประโยชน์ แก่การศึกษา โดยนักศึกษาจะได้รับฟังการบรรยายสรุป ชมการแสดงการสาธิต ตลอดจนอาจได้ ทดลองปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามหน่วยที่ไปเยี่ยมชมด้วย การศึกษาภูมิประเทศเป็นการนำนักศึกษา

ไปรู้เห็นและรับทราบข้อมูลถึงพลังอำนาจของชาติทุกด้าน ตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ในพื้นที่รวมทั้ง ลักษณะภูมิประเทศและสภาพการณ์ต่าง ๆ ทั้งในและนอกประเทศเพื่อประกอบการศึกษาในเรื่อง ยุทธศาสตร์และการวางแผน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อราชการในอนาคต ด้านกิจกรรมเป็นการให้เวลา และโอกาสแก่นักศึกษาเพื่อสังคมและกีฬาระหว่างนักศึกษาด้วยกันเองกับคณะอาจารย์ ตลอดจน บุคคลหรือสถาบันภายนอกอันจะเป็นประโยชน์แก่การศึกษา การปฏิบัติราชการและการประสานงาน นอกจากนี้ยังมุ่งบำรุงรักษาสุขภาพอนามัยของนักศึกษาในระหว่างการศึกษาด้วย

ตารางที่ ๓-๑ การจัดหลักสูตรเสนาธิการทหาร ฯ

หมวดวิชา	บรรยาย (ชม.)	เวลาการศึกษา				หน่วย กิต
		สัมมนา ถกแถลง (ชม.)	ปฏิบัติ/ กิจกรรม (ชม.)	ดู กิจการ (ชม.)	รวม (ชม.)	
หมวดวิชาที่ ๑ วสท.๑๐๐๐ การบริหาร ทางการทหาร	๖๔	๖	๒๔	-	๙๔	๕
หมวดวิชาที่ ๒ วสท.๒๐๐๐ เอกสารวิจัย	๑๗	-	๗๘	-	๙๕	๓
หมวดวิชาที่ ๓ วสท.๓๐๐๐ ยุทธศาสตร์ชาติ	๕๕	๙	-	-	๖๔	๓
หมวดวิชาที่ ๔ วสท.๔๐๐๐ ยุทธศาสตร์ทหาร	๖๑	๒๔	๖	-	๙๑	๖
หมวดวิชาที่ ๕ วสท.๕๐๐๐ การปฏิบัติการ ร่วม/ผสม	๑๒๘	๑๘	๒๗๙	-	๔๒๕	๑๕
หมวดวิชาที่ ๖ วสท.๖๐๐๐ กิจกรรม การดูงาน และ การศึกษาภูมิประเทศ	๔๒	๑๖	๘๕	๒๘๐	๔๒๓	๓
รวมเวลาการศึกษา	๓๖๗	๗๓	๔๗๒	๒๘๐	๑,๑๙๒	๑๕
คิดเป็นร้อยละ	๓๐.๗๙	๖.๑๒	๓๙.๖๐	๒๓.๔๙	๑๐๐	

ที่มา : วิทยาลัยเสนาธิการทหารฯ, คู่มือ, ๒๕๓๙ : ๒๖

๘. การประเมินผลการศึกษา

การศึกษาหลักสูตรเสนาธิการทหาร จะใช้การวัดผลจากการสังเกตพฤติกรรมระหว่างศึกษา การมีส่วนร่วมในกิจกรรมและผลงานนักศึกษา ตามระเบียบวิทยาลัยเสนาธิการทหารว่าด้วยการวัดและประเมินผลการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๖ ได้กำหนดระบบการวัดผลและประเมินผล การศึกษามีกิจกรรมในกระบวนการวัดผลการศึกษาที่สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของหลักสูตรเสนาธิการทหาร ๒ กิจกรรม ได้แก่

๘.๑ การวัดผลและประเมินผลความรู้ความสามารถ โดยอาจารย์ผู้รับผิดชอบ หมวดวิชา เป็นผู้ดำเนินการ แล้วส่งผลให้กองพัฒนาการและวางแผนการศึกษาเพื่อดำเนินการต่อไป

๘.๒ การวัดผลและประเมินค่าคุณลักษณะผู้นำทางทหาร โดยนักศึกษาและคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งโดยผู้บัญชาการวิทยาลัยเสนาธิการทหาร เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ แล้วส่งผลให้กองพัฒนาการและวางแผนการศึกษาเพื่อดำเนินการต่อไป โดยตลอดหลักสูตรการศึกษา จะทำการประเมินจำนวน ๒ ครั้ง ในห้วงมีนาคม และสิงหาคม กองพัฒนาการและวางแผนการศึกษา รวบรวมผลการวัดและประเมินค่าจากทั้ง ๒ กิจกรรม มาคำนวณหาผลตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด สรุปผลแปลความหมายคุณค่าคะแนนที่ได้ แล้วนำเสนอต่อสภาการศึกษาวิทยาลัย เสนาธิการทหาร โดยเกณฑ์ที่ถือว่าสำเร็จการศึกษา มีดังนี้

๘.๒.๑ มีผลการประเมินความรู้ความสามารถระดับตั้งแต่พอใช้หรือสูงกว่า

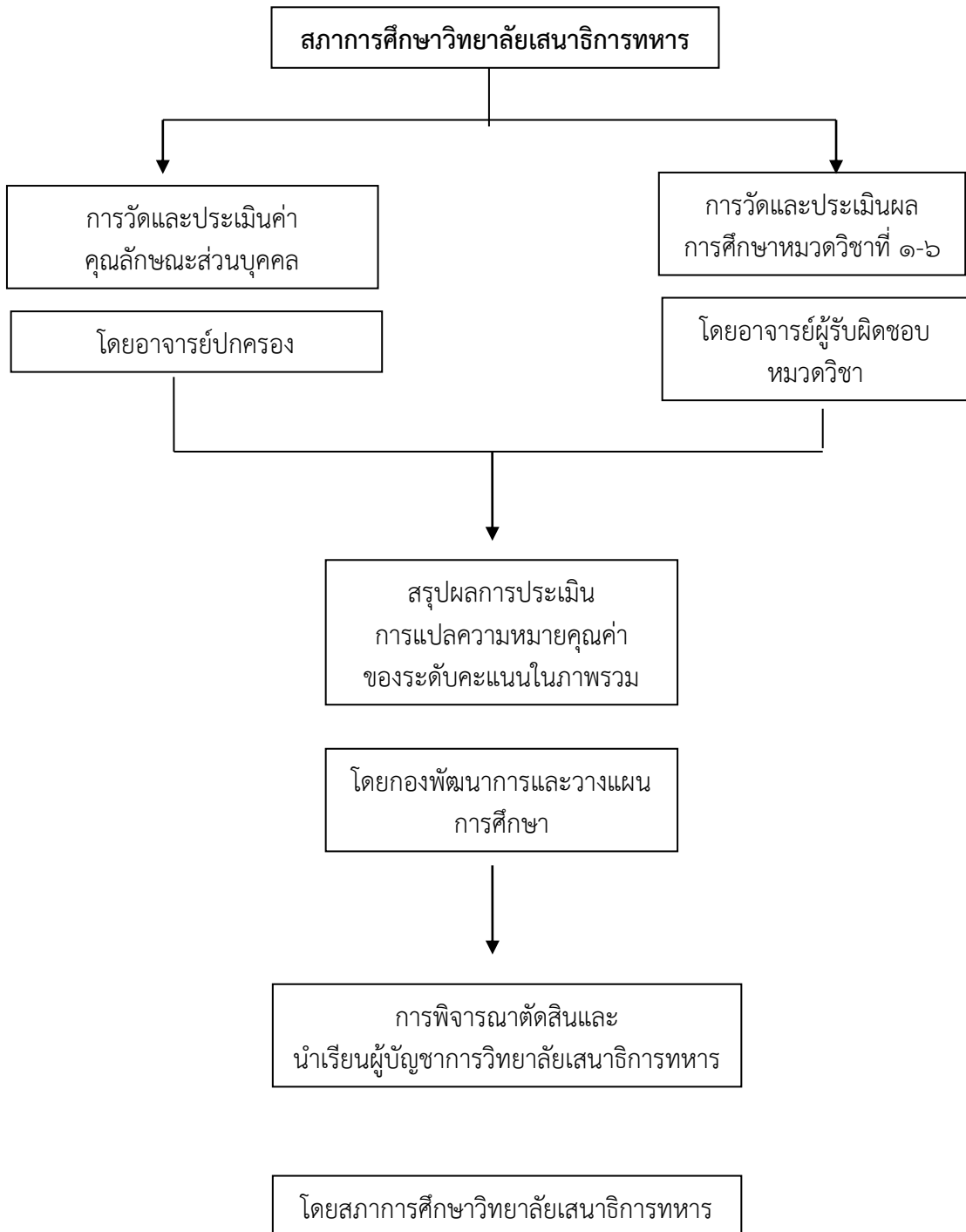
๘.๒.๒ ส่งผลงานเอกสารวิจัยและมีผลประเมินระดับพอใช้หรือสูงกว่า

๘.๒.๓ มีเวลาการศึกษาตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐

๘.๒.๔ มีผลการประเมินคุณลักษณะผู้นำทางทหารระดับตั้งแต่พอใช้หรือสูงกว่า

จากการทบทวนความเป็นมาของวิทยาลัยเสนาธิการทหาร และการจัดหลักสูตรเสนาธิการทหาร พบว่า หลักสูตรเสนาธิการทหาร ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การศึกษาแก่นายทหารอาวุโสของเหล่าทัพในเรื่องสำคัญที่เกี่ยวกับยุทธศาสตร์ การปฏิบัติการร่วม/การยุทธผสมอย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเหล่าทัพ ทำให้เกิดความร่วมมือ และมีการประสานงานซึ่งกันและกันได้เป็นอย่างดี สามารถสร้างกำลังพลให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีการปรับปรุงระบบการศึกษาที่คำนึงถึงคุณภาพและความเป็นมาตรฐานทางการศึกษา รวมทั้งได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการศึกษา โดยเน้นการให้ความรู้ ประสบการณ์ และการฝึกปฏิบัติที่ต้องนำไปใช้ในการปฏิบัติการร่วม การยุทธผสม อีกทั้งการปฏิบัติการทางทหารอื่นที่ไม่ใช่สงคราม สนับสนุนส่งเสริมการจัดทำเอกสารวิจัยส่วนบุคคลในเรื่องที่เกี่ยวกับการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพไทยให้มีความทันสมัย

แผนภาพที่ ๓ - ๑ ระบบและกลไกการวัดผลและประเมินผลการศึกษา

ที่มา : วิทยาลัยเสนาธิการทหารฯ , ระเบียบ, ๒๕๕๖

สรุป

จากการทบทวนแผนแม่บทการปรับปรุงโครงสร้างกระทรวงกลาโหม ด้านการศึกษาพบประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนของวิทยาลัยเสนาธิการทหาร ได้แก่ การจัดให้มีการฝึกศึกษาร่วมกัน เพื่อสร้างพื้นฐานในการปฏิบัติการร่วม สร้างสัมพันธ์ภาพ และวิสัยทัศน์ที่ใกล้เคียงกัน ด้วยการจัดการศึกษา เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติการร่วมในอนาคต โดยหลักสูตรของวิทยาลัยเสนาธิการทหาร วิทยาลัยการทัพ และโรงเรียนเสนาธิการเหล่าทัพ เน้นการเรียน การปฏิบัติการร่วม และปรับหลักสูตรให้เรียนร่วมกันมากขึ้น เพื่อสร้างสัมพันธ์อันดีต่อการปฏิบัติการ ในอนาคต

ในส่วนของนโยบายการศึกษาของกองทัพไทย พบประเด็นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

๑. มุ่งปรับปรุงและพัฒนาระบบการศึกษาและหลักสูตรต่าง ๆ ให้สามารถสร้างกำลังพลของกองทัพไทย ให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยกำหนดและออกแบบหลักสูตร ให้สอดคล้องกับภารกิจของกองทัพไทย รวมทั้งให้นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการศึกษา เพื่อให้เกิดความทันสมัย และนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม

๒. การปรับปรุงระบบการศึกษา ต้องคำนึงถึงคุณภาพและความเป็นมาตรฐานทางการศึกษา โดยเน้นการให้ความรู้ ประสบการณ์ และการฝึกอบรมที่ต้องนำไปใช้ในการปฏิบัติการร่วม การยุทธผสม และการปฏิบัติการทางทหารอื่นที่ไม่ใช่สงคราม

๓. ให้การสนับสนุน ส่งเสริมกระบวนการผลิต การพัฒนาและดำรงรักษาครู อาจารย์ นักวิชาการ บุคลากรด้านการศึกษาที่มีคุณภาพให้สามารถปฏิบัติงานร่วมกันในกองทัพไทยได้ยาวนาน

๔. ให้มีการวัดและประเมินผลการศึกษาในแต่ละหลักสูตร ให้เป็นไปตามระบบการวัด และการประเมินผลการเรียนรู้ที่ได้มาตรฐาน โดยสอดคล้องกับกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของกองทัพ

๕. พัฒนารูปแบบการศึกษาให้กำลังพลได้ใช้ความคิดริเริ่มของตนเอง โดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในรูปแบบการสัมมนาเชิงวิชาการ สนับสนุนส่งเสริมการจัดทำเอกสารวิจัยส่วนบุคคล ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาโครงสร้างกองทัพไทยให้ทันสมัย รวมทั้งการสนับสนุนการปฏิบัติการร่วมในส่วนของ การดำเนินการของวิทยาลัยเสนาธิการทหาร พบประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนของวิทยาลัยเสนาธิการทหาร ได้แก่ การจัดบุคลากรที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในการสอนและอำนวยความสะดวกการศึกษา และผู้เข้ารับการศึกษาวัดอุปสงค์ของการศึกษา การจัดโครงสร้างของหลักสูตร วิธีการจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลทางการศึกษา

บทที่ ๔

การพัฒนาหลักสูตรเสนาริการทหาร

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลควบคู่กับการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรเสนาริการทหาร เพื่อเสริมสร้างศักยภาพกำลังพลของกองบัญชาการกองทัพไทย ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องตามนโยบาย แนวทางยุทธศาสตร์ที่กำหนดของกองบัญชาการกองทัพไทยและสอดคล้องกับสภาพในปัจจุบัน การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับกลไกการอำนวยการและกลไกปฏิบัติงาน งานวิชาการ งานประเมินผล งานพัฒนาบุคลากร การเสริมสร้างทักษะ และเพิ่มพูนองค์ความรู้ให้กำลังพลมีประสิทธิภาพสามารถสนองยุทธศาสตร์ของกองทัพไทยและเป็นไปตามวิสัยทัศน์ของกองบัญชาการกองทัพไทย

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ทบทวนวรรณกรรม ทฤษฎี แนวคิด และเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ปฏิบัติงานด้านการศึกษาของกองบัญชาการกองทัพไทย ทั้งหมด ๕ ท่าน โดยผู้วิจัยได้แบ่งผลการศึกษาออกเป็น ๓ ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ ๑ การเชื่อมโยงแต่ละหลักสูตรของวิทยาลัยการทัพ

ส่วนที่ ๒ แนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิ

ส่วนที่ ๓ แนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสนาริการทหารเพื่อเสริมสร้างศักยภาพกำลังพลของกองบัญชาการกองทัพไทย

ส่วนที่ ๑ การเชื่อมโยงแต่ละหลักสูตรของวิทยาลัยการทัพ

ในส่วนนี้จะนำเสนอความเชื่อมโยงระหว่างหลักสูตรวิทยาลัยการทัพของไทยและวิทยาลัยการทัพบกสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีวัตถุประสงค์ไปในแนวทางเดียวกันของในหลาย ๆ สถาบันซึ่งมีความคล้ายคลึงใกล้เคียงในเรื่องของการพัฒนาคุณลักษณะของนักศึกษาให้มีความรู้ เข้าใจเนื้อหาที่เป็นวิชาแกนของทุกหลักสูตรที่ให้ความสำคัญกับความมั่นคงและยุทธศาสตร์ชาติ การศึกษาตัวแบบในการจัดทำยุทธศาสตร์ในระดับต่าง ๆ ของสงครามตั้งแต่ระดับยุทธศาสตร์ถึงระดับยุทธการที่มีความแตกต่างกันบ้างในเรื่องคุณลักษณะโครงสร้างและขีดความสามารถของกำลังประเภทต่าง ๆ อาทิ กองกำลังทางบก กองกำลังทางเรือ กองกำลังทางอากาศ กองกำลังนาวิกโยธิน และกองกำลังทางอวกาศ ทั้งนี้ยังมีวิชาที่มีความสำคัญรองลงมาเกี่ยวกับผู้นำและการบริหารยุทธศาสตร์ การบริหารองค์กรด้านความมั่นคง การบังคับบัญชา การบริหารทางทหาร สำหรับวิชาแกนที่มีความแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของการเรียนที่ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติการร่วม/การยุทธผสม หลักพื้นฐานทางการยุทธ์ การวางแผน และปฏิบัติการสงคราม การปฏิบัติการทางทหาร วิชาการทหาร วิชาเหล่านี้ยังคงต้องเป็นไปตามคุณลักษณะและขีดความสามารถของการเตรียมกำลัง และการใช้กำลังของแต่ละเหล่าทัพ เพื่อไปสู่การปฏิบัติการร่วมกันในอนาคต

การจัดทำเอกสารวิจัยส่วนบุคคล เอกสารประจำภาค การเขียนวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Report Project : SRP) มีรูปแบบและความเข้มข้นของการจัดทำงานวิจัยซึ่งจะเป็นการทำงานวิจัยเชิงคุณภาพเป็นส่วนใหญ่ วิทยาลัยการทัพอ่างน้อย ๒ สถาบัน ใช้แนวคิดของการทำวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เพื่อสร้างองค์ความรู้จากการศึกษาในวิชาแกนหรือวิชาหลัก บูรณาการ ร่วมกับประสบการณ์จากการทำงานในยามปกติตั้งแต่เริ่มเข้ารับราชการ หรือบทเรียนที่ได้จากการรบในสมรภูมิต่างๆ ที่ได้เข้าไปปฏิบัติหน้าที่ล่าสุด นำมาทบทวนเรียบเรียงให้เกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่จะใช้ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากอดีต มีการปรับใช้ให้สอดคล้องกับวิทยาการวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรมของอาวุธยุทโธปกรณ์สมัยใหม่ ก่อให้เกิดแนวทางในการแก้ปัญหา พัฒนาให้เป็นหลักนิยามที่ทันสมัยในการบรรูปแบบใหม่ๆ รูปแบบผสมผสาน รูปแบบอสมมาตร

กระบวนการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยการทัพอ่างน้อย ส่วนใหญ่ยังใช้วิธีการแบบเดิม ๆ ที่เน้นการจดจำ จึงทำให้การสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นเองจากกำลังพลยังไม่มาก ซึ่งในปัจจุบัน กระบวนการจัดการเรียนการสอนมีการเปลี่ยนแปลง มีการนำเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทต่อการจัดการศึกษามากยิ่งขึ้น การใช้สื่อการเรียนการสอนแบบอิเล็กทรอนิกส์เป็นการเพิ่มศักยภาพในการเรียนการสอน สามารถศึกษาออนไลน์จากทุกหนทุกแห่งได้ ลดข้อจำกัดเรื่องเวลา เพิ่มขีดความสามารถในการทำกิจกรรมในการเรียน สนับสนุนให้ผู้เรียนค้นคว้าหาข้อมูลตามที่มีความสนใจ และเป็นประโยชน์ในการปรับใช้กับการปฏิบัติราชการ อีกทั้งยังเป็นการชดเชยข้อจำกัดด้านงบประมาณ ประหยัด สามารถศึกษาได้ในขณะที่ยังปฏิบัติงาน ณ หน่วยยามปกติ ทั้งนี้หลักสูตรต้องมีความอ่อนตัว ซึ่งเป็นไปตามแนวทางของหลักสูตรวิทยาลัยการทัพอ่างน้อยสหรัฐอเมริกาที่ลดการใช้ทรัพยากรและมุ่งเน้นการสร้างความรู้และความเชี่ยวชาญในความรู้พื้นฐานซึ่งเป็นความรู้หลักที่จำเป็นต้องรู้เท่าเทียมกัน รองรับแนวโน้มของความรู้ใหม่ ๆ ที่กำลังเกิดขึ้นจึงกำหนดให้มีการศึกษาในรูปแบบวิชาเลือกเสรีหรืออาจเรียกว่าเป็นวิชาเสริม ซึ่งกำหนดให้ศึกษาเพิ่มเติมต่อยอดจากความรู้ที่ต้องรู้ประมาณครึ่งหนึ่งของเวลาการศึกษาในหลักสูตร นับเป็นประโยชน์ต่อการนำไปปฏิบัติงานในอนาคต การวางแผนเลือกรับราชการ ณ หน่วยใหม่เมื่อสำเร็จการศึกษาไปแล้ว อีกทั้งเสริมสร้างให้เกิดความกระตือรือร้นในการเข้ารับการศึกษาในวิชาการที่มีความสนใจ ชอบอยากที่จะแสวงหาความรู้เพิ่มเติมแบบต่อยอดทางการเรียนรู้ เป็นการสร้างความใฝ่รู้ใฝ่เรียนให้กับผู้เข้ารับการศึกษาตลอดหลักสูตร สิ่งเหล่านี้จะเชื่อมโยงทักษะการใช้ปัญญากับบริบทสงครามในอนาคต การปรับเปลี่ยนทิศทางที่มุ่งไปสู่วิธีการเรียนรู้ในอนาคตควบคู่กับการนำเทคโนโลยีด้านการศึกษามาใช้มุ่งเน้นการเรียนการสอนแบบเบ็ดเสร็จ พัฒนาความเป็นทหารอาชีพปรับไปสู่ทฤษฎีสังคัมแห่งการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถนำข้อมูลที่มีอย่างมากมายนำมาคิด วิเคราะห์ เปรียบเทียบ แปลงออกมาเป็นความรู้ใหม่ได้เสมอ นำไปสู่การศึกษาที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สามารถศึกษาได้ด้วยตนเองตลอดชีวิตจากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนเคารพความแตกต่างหลากหลายที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) เป็นรูปแบบการสอนรูปแบบหนึ่งที่ยุทธศาสตร์ให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพต่อไป

ส่วนที่ ๒ แนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิ

๑. พล.ร.ท. ไกรศรี เกษร ร.น. ผบ.วสท.สพท.

จากการสัมภาษณ์ พล.ร.ท. ไกรศรี เกษร ร.น. ผบ.วสท.สพท. ท่านเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดของวิทยาลัยเสนาธิการทหาร ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการประสานวิทยากรให้แก่นายทหารชั้นผู้ใหญ่เกี่ยวกับยุทธศาสตร์ทหาร การปฏิบัติการร่วม/ผสม และวิทยาการอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนและอำนวยความสะดวกในการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ เพื่อให้ไปสู่วิสัยทัศน์ของ วสท. ในการเป็น DIGITAL JWC ใน พ.ศ.๒๕๖๕ และเป็น SMART JWC ใน พ.ศ.๒๕๘๐ ในภาพรวมแล้วเห็นว่าระบบดิจิทัลจะมีความสมบูรณ์ได้จะต้องมีข้อมูลจำนวนมากหรือขนาดใหญ่ (Big data) อย่างเพียงพอ จึงได้มีการสร้างสภาวะที่เอื้อให้กับระบบงานทั้งหลายโดยขยายขีดความสามารถในการเรียนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทั้งนี้เกิดจากสถานการณ์ COVID-19 ระบาดในห้วงต้นปี ๒๕๖๓ ทำให้ต้องมีการปรับตัวให้มีการเรียนออนไลน์ของหลักสูตรเสนาธิการ นักศึกษาจะสะดวกเข้ารับการศึกษาเมื่อว่างจากภารกิจของหน่วยที่ต้องกลับไปปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย เป็นการลดเวลาการศึกษาของหลักสูตรลงได้จำนวนหนึ่ง ทั้งนี้ความเข้าใจในเนื้อหาขององค์ความรู้ การแลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่างกันของคณาจารย์กับนักศึกษา และนักศึกษาต่อกันจะลดลงไปสามารถชดเชยด้วยการเรียนซ้ำ นับได้ว่าเป็นการเรียนที่ประหยัดงบประมาณ ชดเชยเวลาที่ไม่สามารถมาศึกษา ณ วสท. ได้ ทำให้มีเวลาการศึกษาเหลือพอที่จะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองในวิชาความรู้ที่แต่ละนายต้องเตรียมตัวเพื่อไปปฏิบัติงานในอนาคต อาทิ การปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงคราม (MOOTW) ในรูปแบบของการปฏิบัติการใหม่ ๆ เช่น การช่วยเหลือเพื่อมนุษยธรรม และการบรรเทาสาธารณภัย (HADR) การปฏิบัติการเพื่อเสถียรภาพ เป็นต้น

๒. พล.ต. พนม ใจทหาร รอง จก.กพ.ทหาร (๑)

จากการสัมภาษณ์ พล.ต.พนม ใจทหาร ปัจจุบันท่านดำรงตำแหน่ง รอง จก.กพ.ทหาร (๑) ของกรมกำลังพลทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย ท่านเป็นผู้หนึ่งที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานจัดทำนโยบายด้านการศึกษาของกองบัญชาการกองทัพไทย ท่านวิเคราะห์ว่า การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาตามนโยบายของรัฐบาล ซึ่งในแต่ละปีนั้นยุทธศาสตร์ด้านกำลังพล จะมีนโยบายไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ กองทัพขับเคลื่อนตามนโยบายของผู้บัญชาการทหารสูงสุด ด้วยวิสัยทัศน์กองทัพไทย “เป็นกองทัพชั้นนำในภูมิภาคในการพิทักษ์รักษาปกป้องและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ การป้องกันประเทศ การรักษาผลประโยชน์ของชาติ การพัฒนาประเทศ และการช่วยเหลือประชาชน” และวิสัยทัศน์ของกองบัญชาการกองทัพไทย “เป็นองค์กรนำที่ทันสมัยในการอำนวยความสะดวกด้านการป้องกันประเทศ และการปฏิบัติการทางทหาร เพื่อความมั่นคงเป็นที่เชื่อมั่นของรัฐบาลประชาชน และเป็นที่ยอมรับของมิตรประเทศ” กองทัพจึงต้องมีแผนพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลด้านการศึกษา ในอดีตที่ผ่านมาเรามีกรมยุทธศึกษาทหารดำเนินการในการพัฒนากำลังพลด้านการศึกษาในภาพรวมทั้งหมดของกองบัญชาการกองทัพไทย และจากการปรับโครงสร้างของกองบัญชาการกองทัพไทย เมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๑ และกองบัญชาการกองทัพไทย ก็จะมีการจัดตั้งหน่วยงานสำนักการศึกษาทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศขึ้นมานั้น เพื่อพัฒนาการศึกษาของกำลังพล ในเรื่องแนวทางการรับการปรับลงตำแหน่งตามวิทยฐานะ ส่วนเรื่องหลักสูตรการเรียนการ

สอนนั้น เราต้องมองถึงเหล่าทัพว่า ครู อาจารย์มีองค์ความรู้ที่จะถ่ายทอดให้กับกำลังพลควรจะมี ความชำนาญอย่างไร ด้วยที่หน่วยเราคือกองบัญชาการกองทัพไทย มี ๓ เหล่าทัพรวมอยู่ด้วยกัน ดังนั้นความรู้ ความชำนาญเฉพาะทางนั้นเราจึงต้องพึ่งทางเหล่าทัพเป็นหลัก ครู อาจารย์ควรจะต้อง หาบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญจากเหล่าทัพเป็นหลักในการให้ความรู้ แต่ส่วนหนึ่งที่เราต้องสร้างเอง คือ การรวบรวม การปฏิบัติการร่วม และในการอำนวยความสะดวกการรวบรวม เรามีหน้าที่ในการอำนวยความสะดวก เราต้องสร้างบุคลากร มีครู อาจารย์ของเราเองในการอำนวยความสะดวกการรวบรวม (Combat Management System : CMS) เพราะเป็นหน้าที่ของกองบัญชาการกองทัพไทย เรามีการฝึกที่เราเป็นแกนนำ มีการฝึกร่วม/ผสม กับต่างชาติ คือ การฝึกคอบร้าโกลด์ ซึ่งมีการฝึกทุกปี เป็นการฝึกที่กองบัญชาการกองทัพไทยควบคุม กำกับดูแล โดยกรมยุทธการทหาร การฝึกร่วมผสมระดับเหล่าทัพก็มีการฝึกอยู่ มีการฝึกทุกปีตาม วงรอบ เป็นการจำลองยุทธศาสตร์ทดสอบแผนป้องกันประเทศ จะมีทุกเหล่าทัพเข้ามาร่วมการฝึกอีกอันหนึ่ง ที่เน้นคือ การฝึกร่วมของวิทยาลัยการทัพ ที่มีวิทยาลัยเสนาธิการทหารเป็นผู้ดูแลอำนวยความสะดวกการฝึกร่วม สำหรับในระดับยุทธวิธี นั้น มี รร.สธ.ทบ. รร.สธ.ทร. และ รร.สธ.ทอ. เข้าร่วมการฝึก

ในกระบวนการจัดทำนโยบายด้านการศึกษาของกองบัญชาการกองทัพไทย เพื่อให้มี ประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิภาพผลสูงสุดกับกำลังพลของกองบัญชาการกองทัพไทย สำนักการศึกษาทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศมาถูกทาง เพราะอย่างไรเสียด้านการศึกษาก็ต้องมีหน่วยรับผิดชอบ โดยตรง ที่ผ่านมา กพ.ทหาร ดูแลซึ่งเป็นกองที่ขึ้นตรงเป็น นขต.ของ กพ.ทหาร ในขณะที่ผ่านมา กพ.ทหาร เป็นกรมฝ่ายเสธ. ไม่ใช่เป็นส่วนปฏิบัติ แต่การดูแลกำลังพลด้านการศึกษาทั้งกองบัญชาการ กองทัพไทยก็เป็นภาระที่หนัก ถึงวันนี้ เราตั้งเป็นสายวิทยาการขึ้นมาเพื่อดูแลการศึกษาของกำลังพล ตามสายวิทยาการ การบรรจุกำลังพลของกองบัญชาการกองทัพไทยนั้น มาจากเหล่าทัพ และการรับ สมัครบรรจุเองในส่วนที่มาจากกรับสมัครบรรจุเองนั้น ต้องยอมรับว่ากำลังพลไม่ได้มีองค์ความรู้ทางทหาร มาก่อน ต่างจากกลุ่มแรกที่มาจากเหล่าทัพที่มีประสบการณ์การทำงานมาก่อน และเป็นกำลังพล ที่ผ่านโรงเรียนจากเหล่าทัพ การที่ได้กำลังพลที่มาจากเหล่าทัพมาทำงานทำให้ปัญหาลดน้อยลง

๓. พล.อ.ต. อนุกุล อัครธรรม รอง ผบ.วสท.สปท.(๒)

จากการสัมภาษณ์ พล.อ.ต.อนุกุล อัครธรรม ตำแหน่ง รอง ผบ.วสท.สปท. (๒) มีหน้าที่ รับผิดชอบในฐานะรองผู้บัญชาการที่กำกับดูแลด้านการศึกษาของหลักสูตรเสนาธิการทหารได้กล่าวถึง ผลกระทบ COVID-19 ที่ส่งผลให้มีการศึกษาออนไลน์นั้น ทำให้นักศึกษามีต้องกลับไปปฏิบัติราชการที่ หน่วยควบคุมกับการเรียนออนไลน์ได้เมื่อมีเวลาว่างจากการปฏิบัติราชการ สามารถทบทวนเรียนซ้ำได้ ตามต้องการ แต่อย่างไรก็ตามในบางรายวิชาที่มีความลุ่มลึกยากที่จะความเข้าใจนั้น การเรียน ออนไลน์ยังนับเป็นอุปสรรคอยู่ จึงอยากให้อาจารย์ผู้รับผิดชอบในแต่ละหมวดวิชาได้ช่วยสรุปใน ภาพรวมของวัตถุประสงค์และการศึกษาในแต่ละรายวิชาว่า วสท. อยากจะให้นักศึกษาได้รับความรู้ใน เรื่องเหล่านั้นในกรอบแนวคิดระดับยุทธศาสตร์ การปฏิบัติการในระดับยุทธการ การประสานงาน ติดต่อกับหน่วยรอง หน่วยข้างเคียง ในการปฏิบัติการต่างๆ อย่างไร ทั้งนี้ คณาจารย์ควรจะสะสม องค์ความรู้มาอย่างต่อเนื่อง หากเป็นไปได้คณาจารย์ควรจะสำเร็จการศึกษาวิทยาลัยการทัพทุกนาย และรับราชการในหน่วยการศึกษามาอย่างต่อเนื่อง แต่อย่างไรก็ตาม การเรียนออนไลน์นั้นใช้เวลา ในภาพรวมของหลักสูตรลดลง ควรจะเสริมองค์ความรู้ในด้านอื่น ๆ เข้าไปเพิ่มเติมเพื่อการฝึก อำนวยความสะดวก รทส “การฝึกยุทธเสนา” ในเรื่องการบริหารการฝึกอำนวยความสะดวก การปฏิบัติการ เพื่อสันติภาพ การต่อต้านการก่อการร้าย การบริหารรูปแบบใหม่ๆ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและ

วิกฤตการณ์ในอนาคต ทั้งนี้อาจจะให้จัดในรูปของวิชาเสริมเพิ่มเติมให้กับนักศึกษา ที่มีความสนใจได้เข้ามาเลือกเรียนเพิ่มเติม เพื่อประยุกต์ใช้ในการรับราชการในอนาคต

๔. พ.อ. สมบัติ พิมพี ผอ.กสธ.วสท.สพท./นักศึกษาหลักสูตรเสนาธิการทหาร รุ่นที่ ๖๑

จากการสัมภาษณ์ พ.อ. สมบัติ พิมพี ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกองวิชาเสนาธิการร่วมวิทยาลัยเสนาธิการทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ที่รับผิดชอบให้การศึกษาเกี่ยวกับวิชาว่าด้วยสายงานเสนาธิการในเรื่องความรู้ หลักนิยม หลักการร่วม/ผสม ทั้งในสภาวะปกติและไม่ปกติ กระบวนการวางแผน รวมทั้งวิทยาการอื่น ๆ ที่จำเป็นสำหรับเสนาธิการร่วม ท่านมีประสบการณ์ในการจัดทำหลักสูตรของสถาบันจิตวิทยาความมั่นคงมาอย่างต่อเนื่อง ได้ให้ความเห็นว่าในการศึกษาหลักสูตรเสนาธิการนั้นได้ความรู้ระดับหนึ่ง แต่ด้วยมีสถานการณ์การระบาดของโรคไวรัสโคโรนา (COVID-19) ทำให้มีเรียนออนไลน์ในวิชาทหารซึ่งค่อนข้างยาก โดยเฉพาะนักศึกษาที่ไม่มีความรู้พื้นฐานในเรื่องเหล่านี้มาก่อน แต่อย่างไรก็ตาม นักศึกษาสามารถที่จะศึกษาซ้ำเพิ่มเติมได้ภายใต้กรอบเวลาที่ได้กำหนดไว้ ทั้งนี้เมื่อสถานการณ์เข้าสู่สภาวะปกติการได้สัมมนาเชิงปฏิบัติการ และการฝึกปฏิบัติ จะสร้างความเข้าใจ และเห็นภาพของการปฏิบัติงานของ ศบท. การจัดทำยุทธศาสตร์ทหาร เชิงป้องกันการระดมความคิดเห็นเรื่องของการชนะโดยไม่ต้องทำการรบ การจัดตั้งองค์กรคลังสมอง การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ที่ตอบสนองกับภัยคุกคามรูปแบบเดิมและภัยคุกคามรูปแบบอื่น ๆ การเรียนเพื่อนำไปปรับใช้ในการรับราชการ และหน้าที่ความรับผิดชอบ สำหรับการสัมมนาต่าง ๆ เมื่อได้ผลการสัมมนาแล้ว นำไปใช้ในการผลักดันสังคมต่อไป ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมควรมีการศึกษาในวิชาศึกษาอิสระที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เรียนรู้ตามความสนใจของผู้เรียน

๕. น.อ. ณรงค์วิทย์ กิตติศิริประพันธ์ รอง ผอ.กวก.วสท.สพท./นักศึกษาหลักสูตรเสนาธิการทหาร รุ่นที่ ๖๑

จากการสัมภาษณ์ น.อ. ณรงค์วิทย์ กิตติศิริประพันธ์ ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการกองวิทยาการ และนักศึกษาวิทยาลัยเสนาธิการทหาร รุ่นที่ ๖๑ อยู่ในปัจจุบัน ได้คาดหวังว่าจะได้รับการเพิ่มพูนความรู้ในการจัดทำยุทธศาสตร์ทหาร เพื่อนำไปปรับใช้ในการจัดทำหรือปรับปรุงยุทธศาสตร์ของหน่วยงาน การปฏิบัติการร่วม/ผสม เพื่อนำไปใช้ในการฝึกปฏิบัติการร่วม/ผสม สอดคล้องกับภารกิจของหน่วยในปัจจุบันที่เป็นการปฏิบัติการร่วมทั้งสิ้นที่ได้มีการพัฒนามากขึ้น ด้วยการเน้นให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ สามารถปฏิบัติการร่วม/ผสม ได้อย่างดี จากการที่ยังไม่มีคณาจารย์ของวิทยาลัยเสนาธิการทหารมากเพียงพอที่จะทำการเรียนการสอนได้ด้วยตนเองทุกรายวิชา ทำให้ต้องเชิญคณาจารย์จากภายนอกที่มีความรู้เฉพาะด้านนั้น ๆ มาช่วยสอน ซึ่งบางท่านไม่สามารถมาตามที่ได้นัดหมายกันได้ แต่อย่างไรก็ตามจากสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อ COVID-19 ทำให้มีการบันทึกการเรียนการสอนไว้ล่วงหน้าในบางรายวิชา จึงสามารถที่จะศึกษาได้ด้วยตนเองแบบออนไลน์ ทั้งนี้ยังขาดความเข้าใจในบางเรื่องก็สามารถศึกษาซ้ำ และถามคำถามผ่านระบบการศึกษาออนไลน์เพื่อรอตอบจากคณาจารย์ผู้รับผิดชอบวิชาซึ่งก็ต้องรอคอย หากมีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยระบบโปรแกรมที่มีความทันสมัยมาพัฒนาการสอนแบบนี้จะเกิดการศึกษแบบสองทางที่สามารถเรียนถามแสดงความคิดเห็นตอบโต้กันได้แบบสด (Realtime) อีกทั้งเสนอให้มีการเรียนการสอนออนไลน์ที่เป็นไปตามมาตรฐานต่อไป

ส่วนที่ ๓ แนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสนาธิการทหารเพื่อเสริมสร้างกำลังพล

จากการตรวจสอบความเชื่อมโยงของหลักสูตรเสนาธิการทหารกับหลักสูตรของวิทยาลัยการทัพบก วิทยาลัยการทัพเรือ วิทยาลัยการทัพอากาศ และวิทยาลัยการทัพบกสหรัฐอเมริกา ร่วมกับแนวความคิดของผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้มาจากการสัมมนาเชิงลึกทั้ง ๕ นาย คือ ผู้บัญชาการวิทยาลัยเสนาธิการทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ รองเจ้ากรมกำลังพลทหาร รองผู้บัญชาการวิทยาลัยเสนาธิการทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ผู้อำนวยการกองวิชาเสนาธิการร่วม วิทยาลัยเสนาธิการทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ และรองผู้อำนวยการกองวิชาการ วิทยาลัยเสนาธิการทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ/นักศึกษาหลักสูตรเสนาธิการทหาร รุ่นที่ ๖๑ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๓ ทำให้ได้แนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสนาธิการทหารเพื่อเสริมสร้างศักยภาพกำลังพลของกองบัญชาการกองทัพไทย

๑. แนวทางการพัฒนาโครงสร้างหลักสูตรเสนาธิการทหาร

จากการศึกษาเปรียบเทียบโครงสร้างหลักสูตรเสนาธิการทหารกับหลักสูตรของวิทยาลัยการทัพของทั้ง ๓ สถาบัน และวิทยาลัยการทัพบกสหรัฐอเมริกาที่มีวัตถุประสงค์หลักเป็นไปในแนวทางเดียวกันที่ให้ความรู้และความสำคัญกับความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์ในระดับรอง ๆ ลงมา หรืออาจเรียกว่า แผนแม่บท แผนปฏิบัติการ แผนงาน/โครงการฯ เพื่อรองรับยุทธศาสตร์ชาติ การศึกษาในระดับยุทธการที่มีความแตกต่างตามคุณลักษณะของเหล่าทัพ ภารกิจ การจัด โครงสร้างกำลังรบที่เหมาะสมกับยุทธวิธีเฉพาะต่าง ๆ ชัดจำกัดของการปฏิบัติการของหน่วยทหารขนาดใหญ่ รวมทั้งภัยคุกคามในสถานการณ์นั้น รวมทั้งการปฏิบัติการทางทหารร่วมกันของเหล่าทัพ และร่วมกับมิตรประเทศในการยุทธร่วม/ผสม ทั้งหมดนี้นับเป็นวิชาแกนของหลักสูตรวิทยาลัยการทัพทั้งสิ้น จึงน่าจะหาโอกาสที่ได้รับฟังการบรรยายร่วมกันของทั้ง ๔ สถาบัน สำหรับวิชาที่มีความสำคัญในระดับรอง ๆ ลงไปในเรื่องของผู้นำทางทหาร การบริหารรูปแบบต่าง ๆ การปฏิบัติการทางทหาร นอกเหนือสงครามนั้นยังคงเป็นไปตามภารกิจ คุณลักษณะของแต่ละเหล่าที่มีความเหมาะสมในการเข้าร่วมปฏิบัติการทั้งนี้ยังต้องเป็นไปตามขีดความสามารถของแต่ละเหล่าทัพที่ได้มีการเตรียมกำลัง และมีแผนการใช้กำลังไว้ก่อนหน้าแล้ว ดังนั้นการพัฒนาโครงสร้างหลักสูตรเสนาธิการทหาร ควรจะให้ความสำคัญในการเรียนวิชาแกนหรือวิชาหลัก ที่ต้องเน้นย้ำให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร มีระยะเวลาการศึกษามากกว่าวิชารอง โดยการจัดการศึกษาควรจะให้เริ่มศึกษาในช่วงแรก ๆ ของการเข้ารับการศึกษา ซึ่งนักศึกษายังมีความสนใจ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รู้จักการศึกษาค้นคว้าเอง ในลักษณะการเรียนวิชาที่ละรายวิชา ในห้วงเวลาใกล้เคียงหรือตรงกันของทั้ง ๔ สถาบัน (วสท. วทบ. วทร. และวทอ.) จะทำให้มีโอกาสได้รับฟังบรรยายร่วมกันของทั้ง ๔ สถาบัน เป็นการสร้างความเข้าใจที่ตรงกันจากการฟังผู้บรรยายเพียงท่านเดียว ต่อจากนั้นให้จัดการศึกษาในวิชาที่มีความสำคัญรอง ๆ ลงไป สำหรับช่วงปลายหลักสูตร จัดให้มีการศึกษาวิชาเสริมหรือวิชาเลือก ถ้ามีความสามารถจัดให้เลือกได้จริงโดยเสรีจะเป็นการสร้างความอยากรู้ อยากเรียนได้ตลอดหลักสูตร ทั้งนี้วิชาเสริมหรือวิชาเลือก จะนำไปประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติราชการ การแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ปัจจุบัน หรือใช้ในชีวิตประจำวันของนักศึกษาได้ตามโอกาสอันควร

๒. แนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสนาธิการทหาร

ตามนโยบายและสั่งการของผู้บัญชาการทหารสูงสุดให้กรมกำลังพลทหาร ได้ดำเนินการให้หัวหน้าสายวิทยาการมีความเหมาะสมในการพัฒนากำลังพลให้มีความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่เหล่าสายวิทยาการต้องการและสอดคล้องกับแนวทางพัฒนากำลังพลของกองบัญชาการกองทัพไทย เพื่อให้การพัฒนากำลังพลทำประโยชน์แก่ทุกภาคส่วน และเป็นพื้นฐานการพัฒนาขับเคลื่อนกองทัพไทยไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งนโยบายและสั่งการของผู้บังคับบัญชา เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรการศึกษาตามแนวทางรับราชการและหลักสูตรเพิ่มพูนความรู้ของกองบัญชาการกองทัพไทย ให้เริ่มดำเนินการในปี ๒๕๖๓ กล่าวคือ ไม่จำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการศึกษานาน ให้ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย เช่น การศึกษาผ่านระบบออนไลน์ (Online) เพื่อให้ผู้เรียนเตรียมตัวและศึกษามาก่อนเข้าเรียนในชั้นเรียน ให้ทุกหลักสูตรที่จะเปิดการศึกษาอบรมต้องบรรจุเนื้อหาในการสร้างค่านิยมหลัก บก.ทท. คือ ความเป็นทหารอาชีพ (Professionalism) ความจงรักภักดี (Loyalty) ความกล้าหาญ (Courage) และการทำงานเป็นทีม (Teamwork) โดยให้เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการปฏิบัติกรร่วม การบริหารจัดการ โครงสร้างการจัดและภารกิจของการทำงานของหน่วยต่าง ๆ ในกองบัญชาการกองทัพไทย งานด้านไซเบอร์ การพูดในที่สาธารณะ และวิชาทหารเบื้องต้น ทั้งนี้ กองบัญชาการกองทัพไทย ควรเปิดหลักสูตรขึ้นเอง แต่ไม่ละทิ้งการส่งเรียนสถาบันต่าง ๆ ของเหล่าทัพ ทำให้มีส่วนผสมของทั้งสองอย่าง กำลังพลที่กำเนิดที่กองบัญชาการกองทัพไทย ควรจะเรียนหลักสูตรตามแนวทางรับราชการของกองบัญชาการกองทัพไทย การให้ความรู้กำลังพลต้องมีโรงเรียนของเราเอง อยู่ภายใต้สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ (สปท.) สอนหลักสูตรทางทหารชั้นกลาง คือวิทยาลัยเสนาธิการทหารที่ต้องปรับภารกิจ และชื่อเพื่อให้ทำการสอนได้อีกหลายหลักสูตรย่อย ๆ ให้ไปศึกษาดูแนวทางและทดลองปฏิบัติดูก่อน ในการสอน การปฏิบัติการร่วม (Joint Operation) และการควบคุมและการบังคับบัญชาในยุคใหม่ (C4) ทั้งนี้ กำลังพลต้องมีความรู้งานในหน้าที่ เฉพาะสาขา เป็นเรื่องของแต่ละส่วนราชการจะต้องหาทางไปเพิ่มพูนความรู้จากประสบการณ์การทำงาน (On the Job Training : OJT) ศึกษาจากการจัดความรู้ที่สะสมกันมา (Knowledge Management : KM) อาทิเช่น องค์กรความรู้ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ของโลกในด้านความมั่นคงทางไซเบอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ การปฏิบัติการสงครามอิเล็กทรอนิกส์ การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ การฝึกกร่วม/ผสม การปฏิบัติการทางทหารที่ไม่ใช่การสงคราม การค้นหาและช่วยชีวิต การช่วยเหลือเพื่อมนุษยธรรม การบรรเทาสาธารณภัย งานการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ นับเป็นความรู้ใหม่ที่มีความทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดจากภัยคุกคามที่มีอยู่เดิมและเกิดขึ้นใหม่ ที่ควรที่จะสร้างเสริม อบรม ฝึกฝน ผ่านวิชาเสริมหรือวิชาเลือกเพื่อให้กำลังพลของกองบัญชาการกองทัพไทยเมื่อได้เข้ารับการศึกษานในหลักสูตรสูงสุดตามแนวทางรับราชการแล้วนำไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างทันต่อเหตุการณ์ ลดอันตรายที่เกิดขึ้นจากการทำงานที่ขาดประสบการณ์ สร้างลักษณะผู้นำให้แสดงออกถึงความเป็นทหารอาชีพ และสามารถสร้างทีมงาน หน่วยงาน องค์กรที่จะเข้าไปปฏิบัติงาน อย่างมีเอกภาพ บรรลุภารกิจที่ได้รับมอบหมายอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความเชื่อมั่นให้กับ รัฐบาล ประชาชน และเป็นที่ยอมรับของมิตรประเทศ

สรุป

ในบทนี้ได้ทำการศึกษาความเชื่อมโยงคล้ายคลึงกันของหลักสูตรเสนาธิการทหารกับหลักสูตรวิทยาลัยการทัพบกทั้งของไทยและสหรัฐอเมริกา การวิเคราะห์ความคิดเห็น แนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิ จึงได้แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรเสนาธิการทหารเพื่อเสริมสร้างศักยภาพกำลังพลของกองบัญชาการกองทัพไทย ดังนี้

๑. โครงสร้างของหลักสูตรเสนาธิการทหารมีวัตถุประสงค์หลักของหลักสูตรเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับวิทยาลัยการทัพบกของไทยและสหรัฐอเมริกา ที่มุ่งให้นักศึกษารู้จักการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มีบทบาทอย่างมากต่อการสำเร็จการศึกษา โดยให้ความสำคัญกับวิชาแกนที่เป็นแก่นของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ มีการเรียนวิชาการและวิชาเสริมหรือวิชาเลือกเพื่อประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติราชการในการเผชิญกับสถานการณ์ในปัจจุบัน การแก้ปัญหาสำคัญต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตและใช้ในการบริหารจัดการชีวิตประจำวันได้ตามความเหมาะสม

๒. แนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสนาธิการทหาร เป็นไปตามนโยบายและสั่งการของผู้บังคับบัญชาที่จะขับเคลื่อนกองทัพไปในทิศทางเดียวกัน ลดเวลาการศึกษาด้วยการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพื่อให้นักศึกษาได้ศึกษา เตรียมตัวมาก่อนเข้ารับการศึกษาผ่านระบบออนไลน์ ปรับรายละเอียดในรายวิชาให้ได้รับการเพิ่มพูนความรู้จากประสบการณ์ทำงานที่ผ่านมามีการจัดการความรู้มาอย่างต่อเนื่อง เหมาะสมกับภารกิจปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะแวดล้อมได้อย่างทันต่อสถานการณ์ ลดการสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นจากการขาดประสบการณ์ เหมาะสมกับความเป็นทหารอาชีพที่ได้รับการยอมรับจากหน่วยเหนือคือ รัฐบาล ประชาชน และเป็นที่ยอมรับของมิตรประเทศ

บทที่ ๕

สรุป และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย แนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสนาธิการทหาร เพื่อเสริมสร้างศักยภาพกำลังพลของกองบัญชาการกองทัพไทย ซึ่งเป็นลักษณะวิชาทางทหารในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ๓ ประการ คือ

๑. เพื่อศึกษานโยบายการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรเสนาธิการทหาร
๒. เพื่อศึกษาโครงสร้างหลักสูตรเสนาธิการทหาร ในการเสริมสร้างศักยภาพให้กำลังพลมีทักษะที่สูงขึ้นและเหมาะสมกับหน้าที่ ความรับผิดชอบของตำแหน่ง
๓. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสนาธิการทหาร ที่มีความทันสมัยและสามารถเสริมสร้างศักยภาพกำลังพลของ บก.ทท.

สรุป

ผลของการศึกษาสรุปได้ดังนี้

๑. นโยบายการศึกษาของชาติซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญของประเทศ ให้จัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชนที่เกิดจากผสมผสานระหว่างการศึกษาระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัยเพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดไป การให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ สถานศึกษาดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ ผู้เรียนมีสิทธิ์ได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกี่ทำได้ เพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

๒. โครงสร้างหลักสูตรเสนาธิการทหารในการเสริมสร้างศักยภาพให้กำลังพลมีทักษะสูงขึ้น โดยให้ความสำคัญในเรื่องของการปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายเสนาธิการร่วม และเป็นผู้บังคับบัญชาในหน่วยระดับสูงของกองบัญชาการกองทัพไทย และของเหล่าทัพ จึงต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ในการวางแผนยุทธศาสตร์ แผนการทัพ แผนการปฏิบัติการร่วม/ผสม รวมทั้งการจัดหน่วยบัญชาการร่วม/ผสม อำนวยการทางยุทธศาสตร์ในการพัฒนากำลังกองทัพ และอำนวยการในการปฏิบัติการร่วม/ผสม ควบคุมและประสานงานในการปฏิบัติการทางทหารในการประชุมระหว่างเหล่าทัพและระหว่างชาติ โดยได้รับการศึกษาหาความรู้เหล่านี้จากวิชาแกนของหลักสูตรเสนาธิการทหาร สำหรับวิชาที่มีความสำคัญรองลงมาในเรื่องของผู้นำทางทหาร การบริหารจัดการรูปแบบต่าง ๆ การปฏิบัติการทางทหาร

ที่มีใช้สงคราม เป็นต้น นับเป็นวิชาการที่จะได้รับการศึกษาเพิ่มเติมต่อจากการศึกษาวิชาแกน อีกทั้งยังสามารถเรียนแบบเจาะลึกในเนื้อหาวิชาเสริมเพื่อสร้างความพร้อมในการปฏิบัติงานให้กับหน่วยขึ้นตรงของกองบัญชาการกองทัพไทย เกี่ยวกับการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ การปฏิบัติการสงครามอิเล็กทรอนิกส์ การพัฒนาประเทศ เมื่อมีการสอนวิชาเสริมเพิ่มเติมในอนาคตดังกล่าวที่ว่า “เราต้องการคนแบบไหน ต้องฝึกสอนตามแบบนั้น”

๓. แนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสนาธิการทหารที่มีความทันสมัยเป็นไปตามนโยบายและสั่งการของผู้บังคับบัญชาในระดับสูงที่ให้นำเทคโนโลยีมาช่วยในการศึกษา เช่น การศึกษาผ่านระบบออนไลน์ หรือการศึกษาทางไกลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ นับเป็นการเสริมสร้างศักยภาพของกำลังพลของกองบัญชาการกองทัพไทย ให้เตรียมตัวศึกษามาล่วงหน้า ไม่ต้องใช้ระบบเวลาการศึกษาในภาพรวมของหลักสูตรที่นานจนเกินไปเป็นการลดเวลาเรียนลง โดยที่ยังรักษามาตรฐานทางการศึกษาไว้ได้คงเดิม ทั้งนี้เวลาเรียนที่ลดลงบางส่วนสามารถนำมาเพิ่มพูนความรู้โดยตรงเฉพาะด้านสำหรับการปฏิบัติงานตามภารกิจของกองบัญชาการกองทัพไทย ในเรื่องของการปฏิบัติการร่วม/ผสม การควบคุมบังคับบัญชาในยุคใหม่ (C4) การปฏิบัติการนอกเหนือสงคราม การปฏิบัติการเพื่อความมั่นคง การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน การช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ธรรม การค้นหาและช่วยชีวิต และการป้องกันบรรเทาสาธารณภัย ได้จากการศึกษาในวิชาเสริม เพื่อสร้างความพร้อมในการปฏิบัติราชการ หลังจากสำเร็จการศึกษาได้ในทันที ทันต่อสถานการณ์ในยุคปัจจุบัน ลดอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการทำงานที่ขาดประสบการณ์ อีกทั้งยังเป็นการสร้างคุณลักษณะผู้นำ แสดงออกถึงการเป็นทหารอาชีพ ส่งผลให้บรรลุภารกิจอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความเชื่อมั่นให้กับ รัฐบาล ประชาชน และเป็นที่ยอมรับของมิตรประเทศ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสนาธิการทหารเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของกำลังพลกองบัญชาการกองทัพไทย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ผู้บังคับบัญชาในระดับสูงของกองบัญชาการกองทัพไทย ต้องให้การสนับสนุนอย่างจริงจังและต่อเนื่องให้ความสำคัญของการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพกำลังพลให้มีความรู้ ความสามารถ ตรงตามสมรรถนะในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย การจัดทำหลักสูตรเสนาธิการทหารให้มีความทันสมัย เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน จึงควรมีนำเทคโนโลยีทางการศึกษาที่เป็นระบบปิดมาใช้เป็นรูปธรรมเพื่อการศึกษา ค้นคว้า จัดเก็บข้อมูลในรูปแบบสื่อประสมในระบบสารสนเทศ เพื่อให้มีการพัฒนาทางการศึกษา

๒. ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติการ ควรมีการเตรียมการปรับปรุงหลักสูตรเสนาธิการทหารตามวงรอบปรับปรุงโดยการนำแนวคิดที่ให้ความสำคัญของการศึกษาในวิชาการแกน วิชาการ และวิชาเสริมหรือวิชาเลือกมาทดลองและปรับใช้อย่างเป็นรูปธรรม

๓. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการทำการศึกษาวิจัยในการจัดทำหลักสูตรตามแนวทางรับราชการของกองบัญชาการกองทัพไทยในระดับต่าง ๆ ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับพันธกิจ ภารกิจ และสามารถเทียบเคียงกับหลักสูตรของเหล่าทัพ เพื่อให้กำลังพลของกองบัญชาการกองทัพไทย มีความรู้ ความสามารถและทักษะที่จำเป็น สามารถแข่งขัน และปฏิบัติงานร่วมกับกำลังพลจากเหล่าทัพได้

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : อลิ้นเพชร, ๒๕๓๙.
- เดชา เดชะวัฒน์ไพศาล. การจัดการทรัพยากรบุคคล พื้นฐานแนวคิดเพื่อการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543
- ดำรง บัวศรี. ทฤษฎีหลักสูตร การออกแบบและการพัฒนา. กรุงเทพฯ : ธนธัชการพิมพ์, ๒๕๔๒.
- วิชัย ดิสสระ. การพัฒนาหลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๓๕.
- สุมิตร คุณานุกร. หลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓.
- สำเภา พลธร, พลเรือเอก. ปราชญ์แห่งสงคราม. : กรุงเทพมหานคร : สมสิริพรีนติ้ง, ๒๕๔๘.
- อาภรณ์ ภูวิทย์พันธ์, โปรแกรมการพัฒนาสมรรถนะด้านบริหารจัดการสำหรับผู้บังคับบัญชา. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดบุ๊คส์, ๒๕๔๗.

วารสาร

- กองทัพไทย, กองบัญชาการ. “แผนปฏิบัติราชการ ๔ ปี กองทัพไทยและกองบัญชาการกองทัพไทย พ.ศ.๒๕๕๙ -๒๕๖๒ (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ ๑)”. แผนปฏิบัติราชการ ๔ ปี กองทัพไทย และกองบัญชาการกองทัพไทย พ.ศ.๒๕๕๙ – ๒๕๖๒. พ.ศ.๒๕๕๙ – ๒๕๖๒, เล่มที่ ๑, หน้า ๓๖.
- ชรัติ อุ่มสัมฤทธิ์, พันเอก. “องค์ความรู้ทางทหาร (Body of Military Knowledge) ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ยังมีอยู่หรือขาดหายไป”. วารสารเสนาธิปัตย์. ปีที่ ๖๗ ฉบับที่ ๓ กันยายน – ธันวาคม ๒๕๖๑ : หน้า ๖๓ – ๖๔.

เอกสารวิจัย

- ชาตรี กาญจนประโชติ, พลตรี. “แนวทางการพัฒนาระบบการศึกษาของกองบัญชาการกองทัพไทยสู่ความเป็นเลิศ”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๗.
- ณัฐพนธ์ ศรีสวัสดิ์, พลตรี. “การพัฒนาบุคลากรของกองทัพ และภาครัฐเพื่อเอาชนะปัญหาภัยคุกคามต่อความมั่นคงของชาติ”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๗.
- ปฏิพัทธ์ พากปฏิพัทธ์, พันเอก. “แนวทางในการพัฒนาโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าไปสู่ Digital Academy”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยการทัพบก, ๒๕๖๑.

ศุภชัย นรินทรภักดี, พันเอก. “การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนของวิทยาลัยเสนาธิการทหาร”
เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๙.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

กลาโหม,กระทรวง. “แผนแม่บทการปรับปรุงโครงสร้างกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๕๐”. เอกสารการประชุมคณะทำงานฯ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๑ วันพฤหัสบดีที่ ๘ ก.พ.๖๑ ๒๕๕๐ : ๒๑-๒๒.

กลาโหม,กระทรวง. “ยุทธศาสตร์การพัฒนาวินยาศาสตร์ เทคโนโลยี อุตสาหกรรมป้องกันประเทศ กระทรวงกลาโหม”. ๒๕๕๐.

กลาโหม,กระทรวง. “รายงานสรุปการขับเคลื่อนและเร่งรัดการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาล”. ๒๕๕๐.

กลาโหม, กระทรวง. “หนังสือ กพ.ทหาร ด่วนมาก ที่ กท. ๐๓๐๒/๔๗๒๑ ลงวันที่ ๕ ก.ย.๕๗ เรื่อง ขออนุมัติประกาศสมรรถนะหลัก (Core Competency) ของ บก.ทท. (ใหม่). ๕ กันยายน ๒๕๕๗.

กองทัพไทย, กองบัญชาการ. “คำสั่งกองทัพไทย (เฉพาะ) ที่ ๕๕/๕๑ เรื่อง นโยบายการศึกษาของกองบัญชาการกองทัพไทย”. ๑๘ เมษายน ๒๕๕๑.

กองทัพไทย, กองบัญชาการ. “คำสั่ง บก.ทท. (เฉพาะ) ที่ ๔๐๐/๔๔ เรื่อง หลักสูตรวิทยาลัยเสนาธิการทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ลง ๕ พฤษภาคม ๒๕๔๔.”. ๕ พฤษภาคม ๒๕๔๔.

กองทัพไทย, กองบัญชาการ. “คำสั่ง ทท. ที่ ๘๗ /๒๕๖๑ ลง ๑๕ ส.ค.๖๑ ผนวก ค หน้าที่และความรับผิดชอบหัวหน้าสายวิทยาการ ของ บก.ทท.”. ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๑.

กองทัพไทย, กองบัญชาการ. “หนังสือ กพ.ทหาร ที่ กท. ๐๓๐๒/๕๔๔๑ ลงวันที่ ๒ ต.ค.๕๙ เรื่อง ประกาศสมรรถนะทางการบริหาร (Managerial Competency Dictionary) ของ บก.ทท.”. ๒ ตุลาคม ๒๕๔๑.

กฎหมาย

“พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ”. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๖/ตอนที่ ๗๔ ก/๑๙ สิงหาคม ๒๕๔๒, หน้า ๑.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

ศุภกร บุรณดิถ, พลเรือเอก. “ขีดสมรรถนะหลักกับนักศึกษาวิทยาลัยการทัพเรือ. ๒๕๖๒”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://nwc45.blogspot.com/2013/08/blog-post.html>, 2563.

ภาษาต่างประเทศ

Books

Taba, Hilda. Curriculum development : theory and practice. New York : Harcourt, Brace & World, 1962. p 42-43.

J Galen Saylor ; William M Alexander. Planning curriculum for schools. New York : Holt, Rinehart and Winston, 1974 : p 23 – 25.

McLagan, P. Models for HRD Practice. St. Paul, MN : ASTD Press. 1989.

McLean, G. N., & McLean, L. D., If we can't define HRD in one country, how can we define it in an international context?. Human Resource Development International, 4 (3), 2001, P.313-326.

DeCenzo, Robbins & Verhulst. Human Resource Management. (11th ed). Singapore: John Wiley& Sons. 2013.

Nadler, C& Nadler, Z. Every Managers guide to Human Resource Development . San Francisco, CA: Jossey-Bass. 1992.

Swanson, R. A. Performance is the key. Human Resource Development Quaterly, 6(2), 207-213.1995.

Tyler, Palph W. Basic Principles of Curriculum and instruction. Chicago : University of Chicago World,1962.

Database Electronics

U.S. Army War College. “The Army War College Experience”. (Online). Availible : <https://www.armywarcollege.edu/experience/seminarExperience.cfm#two>., 2021.

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

เรื่อง แนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสนาธิการทหาร เพื่อเสริมสร้างศักยภาพกำลังพล
ของกองบัญชาการกองทัพไทย

แบบสัมภาษณ์เชิงลึกนี้จัดทำขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาค้นคว้าวิจัยใน
การศึกษาหลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๓ ผู้วิจัย
ขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างยิ่งที่กรุณาสละเวลาให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์เชิงลึกในครั้งนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ยศ ชื่อ - สกุล

ตำแหน่ง

วุฒิการศึกษา

สถานที่ทำงาน

ทำการสัมภาษณ์เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.๒๕๖๓ เวลา.....ถึงเวลา.....

ประสบการณ์ในการทำงานด้านการศึกษาของกองบัญชาการกองทัพไทย

.....

.....

.....

ตอนที่ ๒ ความเห็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรเสนาธิการทหาร

๑) ก่อนเข้ารับการศึกษาหลักสูตรเสนาธิการทหาร ท่านคาดหวังว่าจะได้รับความรู้
ประสบการณ์ เพื่อนำไปปรับใช้ในการปฏิบัติราชการอย่างไร

.....

.....

.....

.....

๒) หลังจากรับการศึกษา ท่านได้รับการพัฒนาความรู้ ทักษะ อย่างเหมาะสม
สามารถปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบตามตำแหน่งงานที่หน่วยคาดหวังหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

๓) หลักสูตรเสนาธิการทหารมีความเหมาะสม นศ.ฯ ที่เข้ารับการศึกษาสอดคล้องกับ
ภารกิจของหน่วยต้นสังกัดหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

๔) ท่านคิดว่ากำลังพลที่ได้เข้ารับการศึกษิตามหลักสูตรฯ ได้รับการพัฒนาขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในเรื่องอะไร

.....
.....

๕) ท่านคิดว่า ความรู้และทักษะใดที่มีความจำเป็นและคาดหวังว่ากำลังพลที่ได้เข้ารับการศึกษิตาฯ สมควรจะได้รับการพัฒนาเพิ่มเติมระหว่างการเข้ารับการศึกษิตา

.....
.....

๖) หลักสูตรเสนาธิการทหาร มีจุดอ่อน และจุดแข็งอะไร ควรจะได้รับการปรับปรุงหรือเสริมสร้างอย่างไร

.....
.....

๗) หลักสูตรเสนาธิการทหาร ควรมีองค์ความรู้ด้านใดเพิ่มเติมขึ้น หรือ ควรเพิ่มเติมเนื้อหาอะไร

.....
.....

๘) ความรู้และทักษะที่จำเป็นในยุคปัจจุบัน ควรจะนำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรเสนาธิการทหารอย่างไร

.....
.....

ขอขอบพระคุณที่ได้ให้ความกรุณาตอบแบบสอบถาม

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	พินเอก สิริพงษ์ พชรกนกกุล
วัน เดือน ปีเกิด	๕ ธันวาคม ๒๕๐๖
การศึกษา	รร.สาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รร.ตท. รุ่นที่ ๒๓ รร.จปร. รุ่นที่ ๓๔ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (บธ.ม.) รร.สธ.ทบ.สบส. วทบ.สบส. สถาบันภาษาของกระทรวงกลาโหมประเทศสหรัฐอเมริกา (DLIELC) วทบ.สหรัฐอเมริกา (U.S Army War College)
ประวัติการทำงานโดยย่อ	ผตน.ร้อย ป. ป.พัน ๑๖ นักบิน. ร้อย บ.พล.๑ รอ. หน.นักบิน.ร้อย บก.ทภ.๑ ผช.หน.ฝยก.พล.ปตอ. อจ.ทก.วทบ.สบส. ทก.วทบ.สบส. ฝสธ.ประจำ วทบ. ผอ.กอง วทบ.
ตำแหน่งปัจจุบัน	รองเสนาธิการ วิทยาลัยเสนาธิการทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ (รอง เสธ.วสท.สปท.)

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การทหาร

เรื่อง แนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสนาธิการทหารเพื่อเสริมสร้างศักยภาพ
กำลังพลของกองบัญชาการกองทัพไทย

ผู้วิจัย พันเอก สิริพงษ์ พชรกนกกุล หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 62

ตำแหน่ง รองเสนาธิการ วิทยาลัยเสนาธิการทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากการที่บริบทของประเทศและโลกกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีแหล่งความรู้ใหม่ ๆ เกิดขึ้นอย่างหลากหลาย ส่งผลให้ต้องมีการเลือกเรียนรู้สิ่งใหม่และการปรับตัวเพื่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ระบบการศึกษาจึงต้องมุ่งพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนด้วยการเปิดทางเลือกให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ เชี่ยวชาญในเรื่องที่ถนัด เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้ด้วยตนเองไปตลอดชีวิต ในขณะที่เด็กที่youngต้องมุ่งเน้นการมีคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อให้เป็นคนดี รับผิดชอบต่อสังคมและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงที่กำหนดเป้าหมายให้กองทัพมีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคความมั่นคงและมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม โดยยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ กำหนดเป้าหมายพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง มีคุณภาพและมีทักษะที่การเรียนรู้ที่จำเป็นในอนาคต

กองบัญชาการกองทัพไทย ได้กำหนดวิสัยทัศน์ “เป็นองค์กรนำที่ทันสมัยในการอำนวยความสะดวกด้านการป้องกันประเทศและการปฏิบัติการทางทหารเพื่อความมั่นคง เป็นที่เชื่อมั่นของรัฐบาล ประชาชน และเป็นที่ยอมรับของมิตรประเทศ” ซึ่งการที่กองบัญชาการกองทัพไทยจะดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ดังกล่าว และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านทักษะการเรียนรู้ในอนาคต จึงต้องมีการพัฒนากำลังพลสำหรับการปฏิบัติงานในฝ่ายเสนาธิการร่วม และปฏิบัติการทางทหารในทุกรูปแบบเพื่อให้องค์กรเป็นไปตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดด้วยการศึกษาหลักสูตรเสนาธิการทหาร ซึ่งเป็นหลักสูตรสูงสุดตามแนวทางรับราชการหลักสูตรหนึ่งที่ทำให้ความรู้ในเรื่องกระบวนการวิจัย กระบวนการเพื่อการจัดทำแผนงานให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและงานงานรองรับยุทธศาสตร์ชาติของหน่วยเหนือ การปฏิบัติการร่วม/ผสม และวิทยาการอื่น ๆ ที่จะประโยชน์ต่อการวางแผนและอำนวยความสะดวกในการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ

ดังนั้น การศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสนาธิการทหารเพื่อเสริมสร้างศักยภาพกำลังพลของกองทัพไทย เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยได้เล็งเห็นปัญหาดังกล่าวจึงมีความสนใจที่จะดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร ให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน และอนาคตสามารถนำเอาความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ อันจะทำให้กำลังพลของกองบัญชาการกองทัพไทย เป็นผู้มีความพร้อม รู้เท่าทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมปัจจุบันและอนาคต มีคุณธรรม จริยธรรม และเป็นกำลังสำคัญของกองบัญชาการกองทัพไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาโครงสร้างหลักสูตรเสนาธิการทหาร และการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน ตลอดจนปัญหา ข้อขัดข้องในการดำเนินงาน
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสนาธิการทหาร ที่มีความทันสมัย และเป็นไปตามวิสัยทัศน์ของกองทัพไทย และสอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็นในอนาคต และสามารถเสริมสร้างศักยภาพกำลังพลของ บก.ทท.

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

- 1.1 การวิจัยครั้งนี้ เน้นการศึกษา วิเคราะห์ เปรียบเทียบ เพื่อการพัฒนาหลักสูตรเสนาธิการทหาร ตามที่ วสท.สปท.บก.ทท. รับผิดชอบดำเนินการ เท่านั้น
- 1.2 การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาแนวทางการศึกษาในวิทยาลัยเสนาธิการทหาร และวิทยาลัยการทัพบกของสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นหลักสูตรเทียบเท่าหลักสูตรเสนาธิการทหารของไทย

2. ขอบเขตด้านประชากร

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้วางแผน ผู้เข้ารับการศึกษาในหลักสูตรเสนาธิการทหาร

3. ขอบเขตด้านระยะเวลาการศึกษาวิจัย

เก็บข้อมูลตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน 2562 – พฤษภาคม 2563

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกับการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล

- 1.1 ข้อมูลทุติยภูมิ ดำเนินการโดยการศึกษาจากตำราและเอกสารต่าง ๆ
- 1.2 ข้อมูลปฐมภูมิ ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บังคับบัญชาของ บก.ทท. วสท. สปท. และผู้เข้ารับการศึกษาหลักสูตรเสนาธิการทหาร

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลทฤษฎี หลักสูตรเสนาธิการทหาร

3. การนำเสนอข้อมูล

นำเสนอข้อมูลแบบรายงานการวิจัยเชิงพรรณนาและวิเคราะห์นำเสนอแนวคิดใหม่ ๆ จากการศึกษาวิจัย

ผลการวิจัย

1. นโยบายการศึกษาของชาติซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญของประเทศ ให้จัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชนที่เกิดจากผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดไป การให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ สถานศึกษาดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกที่ทำให้ เพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยี เพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

2. โครงสร้างหลักสูตรเสรีการศึกษาในการเสริมสร้างศักยภาพให้กำลังพลมีทักษะสูงขึ้น โดยให้ความสำคัญในเรื่องของการปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายเสรีการร่วม และเป็นผู้บังคับบัญชาในหน่วยระดับสูงของกองบัญชาการกองทัพไทย และของเหล่าทัพ จึงต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ในการวางแผนยุทธศาสตร์ แผนการทัพ แผนการปฏิบัติการร่วม/ผสม รวมทั้งการจัดหน่วยบัญชาการร่วม/ผสม อำนวยการทางยุทธศาสตร์ในการพัฒนากำลังกองทัพ และอำนวยการในการปฏิบัติการร่วม/ผสม ควบคุมและประสานงานในการปฏิบัติการทางทหารในการประชุมระหว่างเหล่าทัพและระหว่างชาติ โดยได้รับการศึกษาหาความรู้เหล่านี้จากวิชาแกนของหลักสูตรเสรีการศึกษา สำหรับวิชาที่มีความสำคัญรองลงมาในเรื่องของผู้นำทางทหาร การบริหารจัดการรูปแบบต่างๆ การปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงคราม เป็นต้น นับเป็นวิชารองที่จะได้รับการศึกษาเพิ่มเติมต่อจากการศึกษาวิชาแกน อีกทั้งยังสามารถเรียนแบบเจาะลึกในเนื้อหาวิชาเสริม เพื่อสร้างความพร้อมในการปฏิบัติงานให้กับหน่วยขึ้นตรงของกองบัญชาการกองทัพไทย เกี่ยวกับการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ การปฏิบัติการสงครามอิเล็กทรอนิกส์ การพัฒนาประเทศ เมื่อมีการสอนวิชาเสริมเพิ่มเติมในอนาคตตั้งคำถามที่ว่า “เราต้องการคนแบบไหน ต้องฝึกสอนตามแบบนั้น”

3. แนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสรีการศึกษาที่มีความทันสมัยเป็นไปตามนโยบายและสั่งการของผู้บังคับบัญชาระดับสูงที่ให้นำเทคโนโลยีมาช่วยในการศึกษา เช่น การศึกษาผ่านระบบออนไลน์ หรือการศึกษาทางไกลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ นับเป็นการเสริมสร้างศักยภาพของกำลังพลของกองบัญชาการกองทัพไทย ให้เตรียมตัวศึกษามาล่วงหน้า ไม่ต้องใช้ระบบเวลาการศึกษา ในภาพรวมของหลักสูตรที่นานจนเกินไปเป็นการลดเวลาเรียนลง โดยที่ยังรักษามาตรฐานทางการศึกษาไว้ได้คงเดิม ทั้งนี้เวลาเรียนที่ลดลงบางส่วนสามารถนำมาเพิ่มพูนความรู้โดยตรงเฉพาะด้านสำหรับการปฏิบัติงานตามภารกิจของกองบัญชาการกองทัพไทย ในเรื่องของการปฏิบัติการร่วม/ผสม การควบคุมบังคับบัญชาในยุคใหม่ (C4) การปฏิบัติการนอกเหนือสงคราม การปฏิบัติการเพื่อความมั่นคง การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน การช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ธรรม การค้นหาและช่วยชีวิต และการป้องกัน

บรรเทาสาธารณภัย ได้จากการศึกษาในวิชาเสริม เพื่อสร้างความพร้อมในการปฏิบัติราชการ หลังจากสำเร็จการศึกษาได้ในทันที ทันทต่อสถานการณ์ในยุคปัจจุบัน ลดอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการทำงานที่ขาดประสบการณ์ อีกทั้งยังเป็นการสร้างคุณลักษณะผู้นำ แสดงออกถึงการเป็นทหารอาชีพ ส่งผลให้บรรลุภารกิจอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความเชื่อมั่นให้กับ รัฐบาล ประชาชน และเป็นที่ยอมรับของมิตรประเทศ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสนาธิการทหารเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของกำลังพลกองบัญชาการกองทัพไทย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ผู้บังคับบัญชาระดับสูงของกองบัญชาการกองทัพไทย ต้องให้การสนับสนุนอย่างจริงจังและต่อเนื่องให้ความสำคัญของการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพกำลังพลให้มีความรู้ ความสามารถ ตรงตามสมรรถนะในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย การจัดทำหลักสูตรเสนาธิการทหารให้มีความทันสมัย เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน จึงควรนำเทคโนโลยีทางการศึกษาที่เป็นระบบปิดมาใช้เป็นรูปธรรมเพื่อการศึกษา ค้นคว้า จัดเก็บข้อมูลในรูปแบบสื่อประสมในระบบสารสนเทศ เพื่อให้มีการพัฒนาทางการศึกษา

2. ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติการ ควรมีการเตรียมการปรับปรุงหลักสูตรเสนาธิการทหารตามวงรอบปรับปรุงโดยการนำแนวคิดที่ให้ความสำคัญของการศึกษาในวิชาการแกน วิชาการรอง และวิชาเสริม หรือวิชาเลือกมาทดลองและปรับใช้อย่างเป็นรูปธรรม

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการทำการศึกษาวิจัยในการจัดทำหลักสูตรตามแนวทางรับราชการของกองบัญชาการกองทัพไทยในระดับต่างๆ ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับพันธกิจ ภารกิจ และสามารถเทียบเคียงกับหลักสูตรของเหล่าทัพ เพื่อให้กำลังพลของกองบัญชาการกองทัพไทย มีความรู้ ความสามารถและทักษะที่จำเป็น สามารถแข่งขัน และปฏิบัติงานร่วมกับกำลังพลจากเหล่าทัพได้